SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

✔ Kontrgerilla'nın provokasyonu geri tepti

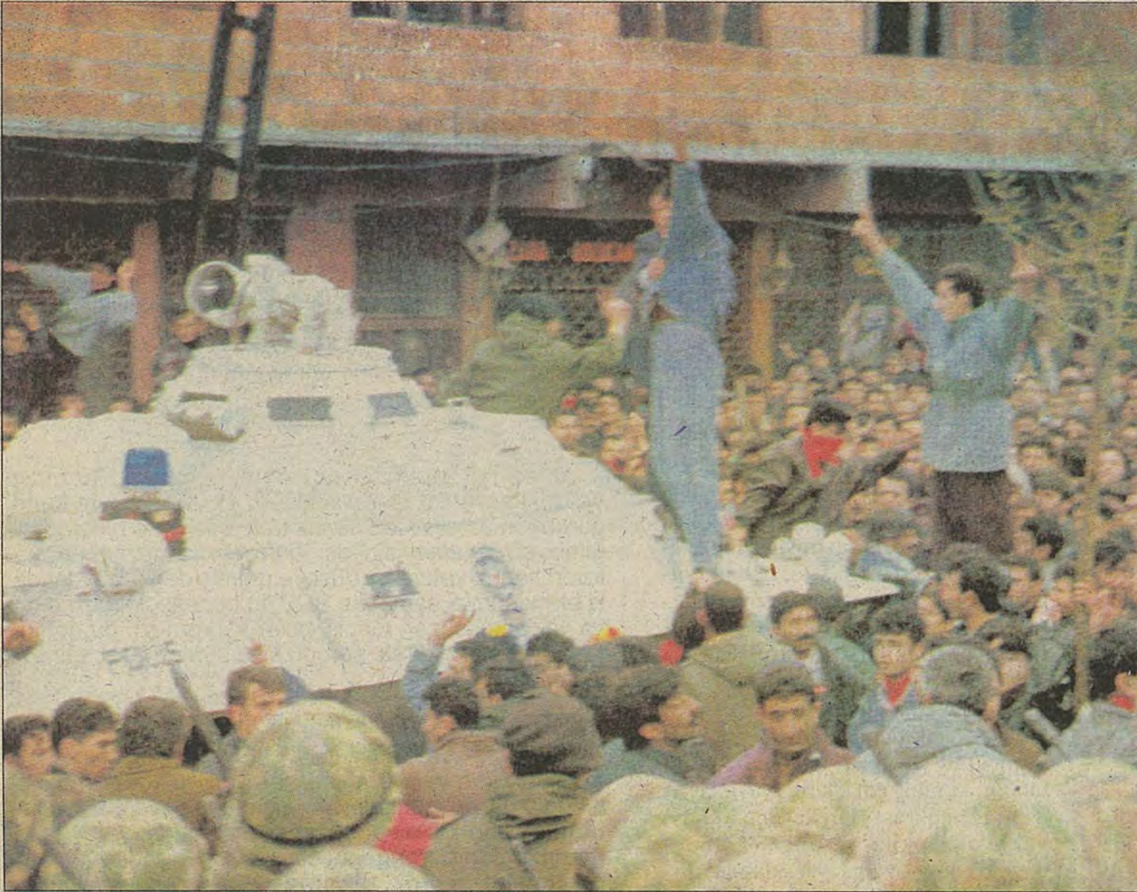
✔ Yıllar sonra yeniden barikatlar kuruldu

✔ Gösterilere onbinlerce kişi katıldı

ve...

Korku yenildi

Rejim suçüstü yakalandı

▼ Kontrgerilla'nın saldırısını protesto eden halka polis ateş açtı. Gösteriler sokak çatışmalarına dönüştü. Dört gün süren olaylarda 30'dan fazla kişi yaşamını yitirdi, yüzlerce kişi yaralandı, yedi mahallede iki gün boyunca sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Sonuçta 12 Eylül rejiminin oluşturduğu korku ve yılgınlık atmosferi yırtıldı. Oluşan psikolojik ve siyasal ortam mücadele ve direnme duygusunun çoğalmasını sağladı. Rejim suçüstü yakalandı.

■ **Haber ve yorumları 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12 ve 24. sayfalarda**

'Provokasyon'... Ama kim ve ne için?

Karşı karşıya kaldığı her ciddi sorunda "dış güçler", "yabancı parmağı" aramaya alışık olan yetkililer ve medyanın yine aynı yola başvurmasında şaşılacak bir şey yok. Olayların esas sorumlusu olanlar her zamanki gibi yapay ve sahte hedefler üreterek ve herkesi buna inandırmaya çalışarak kendilerini kurtarmaya çalışıyorlar.

■ **SÖZ'ün yorumu 3. sayfada**

Fikret BAŞKAYA
'Ufukta bir çizgi'
başlıklı yazısıyla 6. sayfada

Sungur SAVRAN
'Gümrüğün bölünmez birliğine provokasyon'
başlıklı yazısıyla 5. sayfada

Met - Üst
'METO'BİYOĞRAFİ'LER'ini
sürdürüyor 19. sayfada

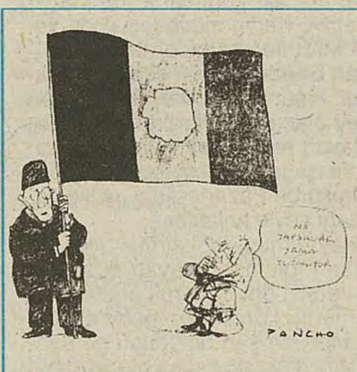
Ragıp ZARAKOLU
'Dokunulmazlar'
başlıklı yazısıyla 12. sayfada

Faik BULUT
'Ortadoğu'da gerçekliğe dönüş'
başlıklı analiziyle 11. sayfada

Haluk GERGER
'Gençay Gürsoy'a dost notları'
başlıklı yazısıyla 22. sayfada

DOĞU AVRUPA Olmayan geleceği ararken...

■ Engin ERKİNER'in yazı dizisi 8. ve 9. SAYFALARDA

"Bay E" Ee, ne olmuş yani?

■ YAZILARI 16 ve 17. SAYFALARDA

İki MHP ve nasıl polis olunur?

■ HABERİ 19. SAYFADA

● TARİH: 18 MART 1995 ● SAYI: 5 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Bilgisayar destekli 'gerdek odası baskısı'...

Umberto Eco, "kitap gereksiz bir mobilya olabilir" diyor, geleceğe dair düşüncelerini söylediğinde... Ama Bill Gates, Microsoft'un sahibi, buna katılmıyor ve geleceğin en büyük yayıncısı olmayı tasarlıyor...

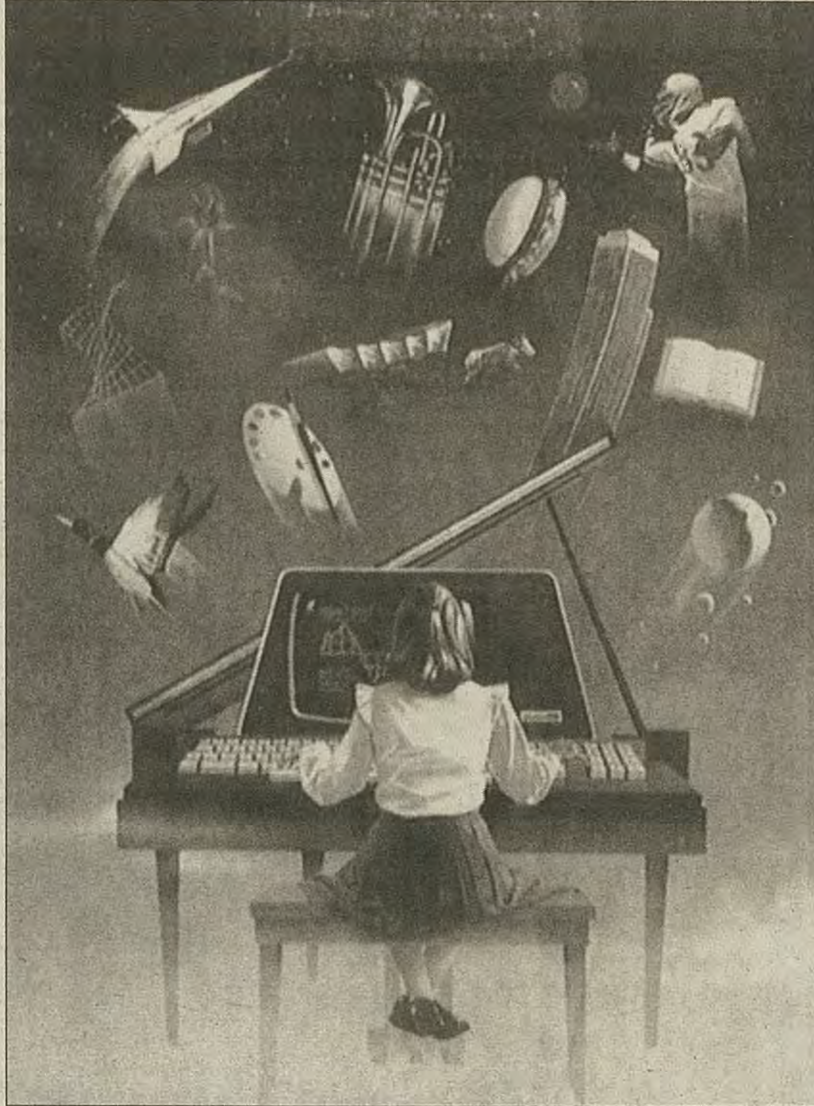
Gates, dünyanın en büyük bilgisayar üreticisi IBM'in başkanı ve bu birinciliği sürdürme amacında... "Deha" olarak sunulan Gates'in en büyük hayali ise tüm cd-rom kullanıcılarını internet yoluyla birleştirmek ve bu 'pazara' hükmetmek...

Grev kırıcılığından basın tröstlüğüne

Geçen yılın kasım ayında 'San Fransisco Cronicle'ın çalışanları greve gittiklerinde, gazete sahipleri seslerini internet yoluyla duyurmaya karar verdiler. Girişim büyük bir başarı sağladı, günde 20-25 bin 'kopya' gazete Gates'in internet ağıyla satıldı. Bu tür bir gazetecilik çok tuttu, çünkü ilginç bulunan bir haberde bir-iki tuşa basılarak yeni dökümanlara ve yorumlara ulaşılabiliyordu...

Bill Gates bu büyük başarı üzerine, dünyanın önde gelen yayın kuruluşlarının bilgisayardaki yayın haklarını satın almaya başladı...

Bugünlerde 62 Amerikan gazetesi on-line sistemiyle okurlarına ulaşıyor, cd–rom'lardaki gelişme ise daha çarpıcı boyutlarda... '89'da piyasaya sürülen cd–rom'ların sadece Amerika'da 5 milyon kullanıcısı var ve '94'te 5 milyon cd–rom satışı yapıldı. '97'de bu rakamın 70 milyona çıkması bekleniyor...

İnternet ile gazete dağıtımı

Ayda 7 dolara Los Angeles Times'in okuru olmak mümkün. Gates'in internet ağıyla Wall Street Journal gazetesi Newsweek ya da Time gibi haftalık dergilere de ulaşmak mümkün.

New York Times'in editörü Arthur Suitzberger ise, "Bence gazeteler internet ile dağıtılabilir, neden olmasın? Eğer biri çıksa ve gerdek odalarına sokacağını söylese dergiyi, ona da varım. Böylece bir şehir baskımız, bir taşra baskımız, bir de gerdek odası baskımız olur" diyor bu konuda.

Gates Amerika'nın dışında Avrupa'da da önemli yayın organlarının yayın haklarını almış durumda. Focus, Financial Times, Economist, Le Monde gibi gazeteler internet ile okurlarına ulaşıyor. Spiegel dergisi ise, gelişmelerden çok memnun; sadece Hamburg'ta internet ile 23 bin aboneye ulaşan dergi, 2007'den itibaren kağıdı bırakmaya karar verdi. Sistem isteyen okura değişik olanaklar sağlıyor. Örneğin, 23 Ocak tarihli derginin kapak konusu Auschwitz hakkında isteyen, normal dergide olmayan 30 sayfaya daha ulaşabilecek. Reklam spotlarında "Spiegel okuyan daha fazlasını bilir" diyen derginin internet okurları ise daha da fazlasını biliyor. Çünkü pazartesi günleri çıkan dergi bilgisayar ekranlarına cumartesi sabah ulaşıyor.

3 milyona kütüphane

Bu ağın en önemli özelliği ise, klasik masrafları olmadığından, ucuzluğu... Eflatun'dan Aristo'ya, Shakespeare'den Dickens ya da Eliot'a kadar, ünlü yazarların yaklaşık 2 bin kitaptan oluşan "klasik kütüphanesi" 49 sterline (yaklaşık 3 milyon liraya) satılıyor!

Gelişme korkutucu boyutlarda. Dünyanın en çok satan 80 gazetesinin yayın haklarını satın alan Bill Gates en büyük tröstlüğe, basın tröstlüğüne doğru gidiyor. Birçok gazete, ikibinli yıllarda kağıdı bırakıp bırakmamayı tartışıyor, Gates'e karşı kurulan alternatif internet sistemleriyse yutulacakları günü bekliyorlar...

Türkiye ise internet'le yeni yeni tanışıyor. İlk tanışanlardan biri Yeni Demokrasi Hareketi. İnternet'te programını, kuruluş amaçlarını yayınlayan Yeni Demokrasi Hareketi'ne (YDH) yaklaşık dokuz ay önce 'Güneydoğu'da nasıl oy toplayacaklarına' ilişkin bir soru soruldu. Ve bugüne kadar cevabı da gelmedi. İsteyenler usenet'in "soc.culture.Turkish" erişim alanlarına cevap bırakabilir...

SÖZ'DEN

Karanlık odadan ilk görüntüler

SÖZ'ün satış ve dağıtımını Birleşik Basın Dağıtım şirketi yapıyor ve dergimiz diğer bütün gazete ve dergiler gibi bayilerde satılıyor. Dergimizin ilk üç sayısının satış rakamları belli oldu. Mali olanakların sınırlılığı nedeniyle düşündüğümüz gibi bir tanıtım kampanyası yürütemememize karşın, ilk sayımızın bayi satışı 7000 oldu. Buna 700 kadar elden satış ve 1000 civarındaki Avrupa satışını da eklediğimizde birinci sayımızın net satışı 9000'e ulaştı. İkinci sayımızın bayi satışı ise bin kadar gerileyerek 6000'e yakın oldu. Buna yine dağıtım şirketinin bayisi olmayan bazı kitapçıları ve 1000 kadar yurtdışı satışını eklediğimizde ikinci sayımızın net satışı da 7500 civarında gerçekleşti.

Geçen hafta da açıkladığımız gibi, üçüncü sayımızda Ramazan Bayramı'nın azizliğine uğradık. Türkiye'nin büyük bölümünde cumartesi değil, pazar günü piyasaya çıkabildik ve bu durumun satışımızı etkilemesi kaçınılmazdı. Nitekim korktuğumuz kadar olmasa da, üçüncü sayımızda ciddi bir düşüş meydana geldi ve bayi satışımız 4500 oldu. Yine buna da bir miktar elden satış ve yurtdışı satışlarını eklediğimizde, toplam net satışımız 6000'e yakındır. Bu rakamlar şu anda SÖZ'ün en çok satılan haftalık sol yayın olduğunu ortaya koyuyor.

* * *

Bayi satışlarının denetlenmesi, SÖZ'ün bulunduğunuz bölgelere ulaşıp ulaşmadığına dair bilgilerin bize aktarılması (somut bayi adı ve bölgesiyle birlikte) satışımızın artırılması için çok gerekli bir iş olmaya devam ediyor. Dostlarımızın bu konuda duyarlı olacağına inanıyoruz.

Bize SÖZ'ü elden satmak için çok sayıda başvuru yapılıyor. Bu aşamada okurlarımıza ve dostlarımıza önereceğimiz şey şudur; yakınınızdaki bir bayiden toplu olarak alacağınız dergileri elden satabilirsiniz. Dağıtım şirketiyle aramızdaki anlaşma gereğince Türkiye çapında elden satışa yönelmemiz mümkün değil. Elden satışın çok etkili bir yol olduğunu biliyoruz. Ancak bu olanağı şimdilik bu şekilde değerlendirebiliriz.

* * *

5. sayıya ulaşmamıza karşın, gerek okurlarımızın ve dostlarımızın işaret ettikleri, gerekse bizim kendi gördüğümüz eksikleri henüz tam anlamıyla giderebildiğimizi söyleyemeyiz. Çok önem verdiğimiz haber analizleri henüz yeterli bir düzeye gelmiş değil. Bu alandaki eksiklerimizi aşmadan SÖZ'ün hedeflediğimiz noktaya yaklaşması zor. Geniş yazar kadromuzu bu doğrultuda değerlendirerek sorunu kısa sürede aşacağımıza inanıyoruz.

* * *

Bu sayımızla birlikte "SÖZ SENDE" köşesinde okur mektuplarına yer vermeye başladık. Okurlarımız her türlü görüş ve önerilerini bize iletmeye devam ediyorlar. Bundan sonraki sayılarımızda elimize ulaşan yazıları/mektupları daha geniş olarak değerlendireceğimizi belirtmek istiyoruz. Bu arada Söz Meydanı ve öteki sayfalarımız için yaptığımız konu planlamasına uygun yazıları ise ilgili sütunlarımızda değerlendireceğiz.

İyi bir hafta dileğiyle.

Aydınlık'tan Söz'e açıklama:

'Yanıtları çarpıttınız'

Aydınlık dergisi Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın, SÖZ'e gönderdiği açıklamada, geçen sayımızdaki "Asparagasın sağı solu yoktur" başlıklı haberimizin gerçeğe aykırı olduğunu belirtti.

Anımsanacağı gibi, Aydınlık dergisinin 4 Mart 1995 tarihli sayısında "Çıkış İşçi Partisi'nde" başlıklı bir haber yayımlanmış ve bu haberde çok sayıda aydının İşçi Partisi'ne katılma çağrısı yaptığı duyurulmuştu. SÖZ'ün 11 Mart 1995 tarihli sayısında da, yapılan çağrıya imza atmadığını belirten bazı aydınların açıklamaları yeralmıştı.

Aydınlık'ın dergimize gönderdiği açıklamada, SÖZ'ün bütün imzacılara telefon ettiği ve alınan yanıtları çarpıttığı iddia edilirken, "Konuştuğunuz aydınlarımızla yeniden görüştük" deniliyor ve SÖZ'ün haberinde adı geçen aydınların tekziplerinin "yakında önümüzde olacağı" ifade ediliyor. Açıklamada şu görüşlere yer veriliyor:

"İmzaları konusunda soru yönelttiğiniz aydınlarımızı küçük düşürdünüz. Onları attıkları imzanın bilincinde olmayan, sizin tahrikinizle imzalarını geri çekebilecek kişiler olarak gördüğünüzü ortaya koydunuz."

SÖZ'ün haberine yeniden göz atma zahmetine katlanan herkes görecektir ki, biz kimseyi özel olarak aramadık. Tam tersine isimlerini Aydınlık'ta görünce şaşıran insanlar bizimle görüşmek gereğini duydular. Biz de, başta yazarımız Ufuk Uras olmak üzere, bazı aydınlarla görüşerek haberi yaptık. Aydınlık bizim haberimizde adı geçen kişilerin tekziplerini bize gönderirse tabii ki yayınlarız.

Aydınlık'ın açıklaması elimize ulaştıktan sonra haberimizde açıklamaları yer alan kişilerle yeniden görüştük ve haberimizi bir kez daha doğrulattık.

Artık bundan sonrasında bizim yapabileceğimiz tek şey haberimizde adı geçen kişilerin "tekziplerini" ve "Çıkışın İşçi Partisi'nde olduğunu" söyleyen açıklamalarını beklemek... Bizim Aydınlık'la veya İşçi Partisi ile özel olarak bir çekişmemiz veya alıp veremediğimiz bir şey yoktur...

'Kadınlara mahsus gazete'

1 Nisan'da feministlerin çıkaracağı yeni bir dergi bayilerde olacak. "Pazartesi" adlı yeni dergi her ayın ilk günü yayınlanacak.

Yayıncılarının hazırladığı tanıtım broşüründe, "Gazetelerde güme giden ya da hiç yer almayan, ama kadınları ilgilendiren olaylara" dergide yer verileceği belirtilmiş. Dergide ayrıca, ünlü kadın mizahçıların çizgileri de yer alacak, kadınlarla röportajlar yapılacak. Kadın mücadelesinde yeralan kadınların maceraları, "ayıp" yazılar, ülkedeki bütün sanat etkinlikleri vs. kısaca kadınları ilgilendiren herşey olacak bu dergide. Kadınları sınırlayan erkeklerin "nerede ne zaman sıkıştığı"ndan söz edilecek.

Broşürde Pazartesi'nin ne işe yarayacağı şöyle anlatılmış;

"Hayatımızı değiştirmek için, bir yandan toplumsal hayatı düzenleyen ve bizi boyunduruk altına alan kanunların, kuralların, geleneklerin değişmesinin şart olduğunu görüyoruz. Ayrıca bunun yeterli olmadığının ve herbirimizin 'özel hayat' denen, ama pekala birbirine benzeyen kaderimize başkaldırmak gerektiğinin farkındayız. Ve bütün bunların biz kadınlar birlikte hareket ettiğimiz zaman değişebileceğini farkediyoruz. Geriye ne kalıyor? Biraraya gelmek. Pazartesi bu işe yarayacak."

Derginin finansmanını Almanya'da bulunan ve kısa adı FAS olan 'Frauenanstiftung' adlı, feministlerin kurduğu bir vakıf sağlıyor. Türkçesi "Kadın Kışkırtma Vakfı" olan FAS, Yeşiller Partisi'nin maddi ve politik desteğini alıyor, Almanya içindeki ve dışındaki kadınların çalışmalarını destekliyor.

FAS, 20 Aralık 1994'dePazartesi'cilerin gönderdiği projeyi onaylamış.

Derginin Yazı Kurulu Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Hülya Eralp ve Semra Emre'den oluşuyor. Yayın Kurulu'nda ise Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsün Özlen, Gülnur Savran, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nesrin Tura, Nural Yasin ve Stella Ovadia yer alıyor.

Korku yenildi

▼ İstanbul yıllar sonra yeniden barikatlara sahne olurken, 4 gün süren olaylarda 30'dan fazla kişi yaşamını kaybetti, yüzlerce kişi yaralandı. Bir milyondan fazla kişinin yaşadığı yedi mahallede iki gün boyunca sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Onbinlerce kişinin katıldığı kitle gösterileri ve sokak çatışmaları sonucunda oluşan psikolojik- siyasal ortam bir korku ve yılgınlık havasını değil, mücadele ve direnme duygusunun paylaşılarak çoğalmasına yolaçtı .

Sokaklara dökülen onbinler İçişleri Bakanı'nın istifasını istedi

Haber Merkezi - Gaziosmanpaşa'da Aleviler'in yoğun olarak yaşadığı Gazi Mahallesi'nde 12 Mart gecesi dört kahvehane ve bir pastanenin otomatik silahlarla taranması sonucu iki kişinin öldürülmesi üzerine bölgede yaşayan halk ayaklandı ve "korku duvarı" aşıldı, halk korkusunu yendi.

Tipik bir kontrgerilla eylemi olarak tezgahlanan saldırının planlayıcıları böylesi bir kitlesel tepki ve halk direnişi beklemiyorlardı. Saldırı karşısında korkuya kapılmayan halk Gazi mahallesinde, Ümraniye'de, Örnektepe'de, Okmeydanı'nda kararlılıkla direndi. Barikatlar kuruldu ve günler ve geceler boyunca barikatların arkasında nöbet tutuldu. Üç gün boyunca İstanbul sokaklarında görülen barikatlar militarist güçlerin oyununu bozdu.

Barikatlar kuruldu

Saldırının ertesi günü, 13 Mart'ta protesto gösterilerine devam eden halkın üzerine polisin ateş açması sonucunda çıkan çatışmalarda ise ölü sayısı 24'e yükseldi. Bölgede sokağa çıkma yasağı konurken, çatışmalar sırasında bazı polisler, aralarında çocukların da bulunduğu topluluklara nişan alarak ateş açtılar. Yüzlerce kişinin yaralandığı olaylarda çok sayıda kişi de gözaltına alındı. Gazi Mahallesi'nde olaylar devam ederken 15 Mart'ta Ümraniye'de saldırıları protesto etmek için yürüyen halkın üzerine polis yine ateş açınca 4 kişi daha öldü, 16 kişi de yaralandı. Böylece dört gün süren olaylarda ölenlerin sayısı 30'u aştı. Ümraniye'deki olaylar askerlerin devreye girmesi ve sokağa çıkma yasağıyla son bulurken, görgü tanıkları ilk ateşin "Ülkücü Turan" lakaplı bir sivil polis tarafından açıldığını söyledi.

Sonuç olarak İstanbul yıllar sonra yeniden barikatlara sahne olurken, 4 gün süren olaylarda 30 kişi yaşamını kaybetti, yüzlerce kişi yaralandı, toplam bir milyondan fazla kişinin yaşadığı yedi mahallede iki gün boyunca sokağa çıkma yasağı ilan edildi, sağlık personelinin izinleri kaldırıldı ve Trakya'dan İstanbul'a askeri birlikler sevk edilerek durum kontrol altına alınabildi. Onbinlerce kişinin katıldığı kitle gösterileri, sokak çatışmaları sonucunda oluşan piskolojik ve siyasal ortam bir korku ve yılgınlık havasını değil, bir mücadele ve direnme duygusunun paylaşılarak çoğalmasını ve yaygınlaşmasını getirdi ...

Aşağıda okuyacağınız satırlar SÖZ muhabirlerinin ve olayların içinde yer alanların tanıklıklarını yansıtıyor.

Polis savaşa hazır, asker sakin...

13 Mart günü kahvehane taranmasını protesto etmek amacıyla yürüyüşe geçen 10 bin kişi görkemli ve kararlı bir topluluk oluşturuyordu. Göstericiler "Polis çekilsin" diye slogan atıyor. Jandarma komutanı polisle konuşuyor ; "Halk polisin çekilmesini istiyor. Çekilirseniz yürüyüş yapıp dağılacaklar". Polis çekilmiyor. Polis savaşa hazır. "Bizim askerle sorunumuz yok. En büyük asker bizim asker, polis istemiyoruz" sloganı göstericilerin "militan" olduğunu iddia edenlere yanıttı. Polise taş atılıyor, polis her taş atılışında biraz daha öfkeleniyor, yine taşla karşılık veriyor ama saldırmak için de sabırsız olduğu görülüyor.

Gazi Mahallesi halkının polise öfkelenmesinin nedeni kahvehane tarandıktan sonra tıpkı Sivas'ta yakılan 37 kişi için geç kalması gibi, bu olayda da geç kalması. Halk kahvehane taranmasından polisi sorumlu tutuyordu. Göstericilerden bir kısmının polis panzerinin üzerine çıkıp panzeri çekiçle kırmaya çalışmasından sonra panzerin geri geri gitmeye başlamasıyla birlikte halk polisin çekildiğini düşündü. Olayların durduğu, hatta alkışların yükseldiği bir sırada polis önce havaya daha sonra halkın üzerine nişan alarak ateş etmeye başladı. Göstericiler ise saldırılara yalnızca taş ve sopa kullanarak karşılık veriyordu. Sokaklar polisin açtığı ateş sonucu yaralanan ve ölenlerle doluydu. Sokak aralarında yaralıları taşıyanlara polis ya copla vuruyor, ya da ateş ediyordu. Sivil polisler, ellerinde silahlarla sürek avına çıkmışcasına sağa- sola nişan alarak ateş açarken, yaralananlar, ölenler oluyor ancak ateş devam ediyordu. Hatta özellikle öldürmek için kafalara kurşunlar sıkılıyordu.

▶

'Provokasyon'... Ama kim ve ne için?

Hükümet çevreleri ve medyanın son olaylarla ilgili tutumları "provokasyon" saptamasında buluşuyor. Onlara göre bu provokasyonun amacı, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişini ve Avrupa ile entegrasyonunu engellemektir. İlk saçma sapan lafların hemen ardından, 16 Mart tarihli Sabah gazetesinin şu saptaması bu ortak değerlendirmeyi yansıtıyor: "PKK, Dev-Sol, TİKKO gibi sol örgütler ile İBDA-C gibi şeriat yanlısı terör gruplarının Türkiye'yi karıştırmak için Yunanistan'ın organizasyonu altında işbirliği yaptığı tesbit edildi."

Karşı karşıya kaldığı her ciddi sorunda "dış güçler", "yabancı parmağı" aramaya alışık olan yetkililer ve medyanın yine aynı yola başvurmasında şaşılacak bir şey yok. Olayların esas sorumlusu olanlar her zamanki gibi yapay ve sahte hedefler üreterek ve herkesi buna inandırmaya çalışarak kendilerini kurtarmaya çalışıyorlar.

* * *

Başta Gazi Mahallesi olmak üzere, İstanbul'un varoşlarında patlak veren olayları "sol örgütler"e, "terör grupları"na mal etmeye kalkışmak hiç de inandırıcı değildir. Bu mahallelerde bazı sol grupların ilişkilerinin bulunması, patlak veren kitlesel eylemlerin niteliğini değiştirmez. Saldırılar karşısında meşru ve haklı bir tepkiyi ifade eden bu kitle eylemlerinin kendiliğinden bir nitelikte olduğu açıkça ortadadır. İddia edildiği türden grupların inisiyatifinin egemen olduğu eylemlerde, ne askere bu kadar lehte tezahürat yapılır, ne de görevli generalin boynuna sarılıp, öpülür.

* * *

Gazi Mahallesi'ndeki kahvehanelere saldırı tipik bir kontrgerilla eylemidir. Kaçırılan taksinin şoförünün vahşice öldürülerek iz bırakılmamasından, şu ana kadar hiç kimsenin yakalanmaması ve polisin elinde hiçbir ipucu bulunmamasına kadar herşey bir kontrgerilla eylemini ortaya koyuyor. Peki, amaç ne olabilir? Her yönüyle çözülen, çürüyen bu siyasal sistemi ve devlet aygıtını ayakta tutmaya devam etmek, mevcut statükoyu korumak. Gümrük Birliği anlaşmasından sonra demokratik düzenlemeler konusunun gündeme girdiği bir ortamda, 12 Eylül'ün kalıntısı bu rejimi sürdürmek ve 10 yıldır devam eden savaşı kendi bildikleri yolda engelsiz yürütebilmek esas amaç durumundadır.

Her olayı demokratikleşme vaadlerini "unutmak ve unutturmak" için kullanan hükümet, bu son olaylardan sonra Avrupa'ya dönüp şöyle diyecektir: "İşte nasıl bir ülke olduğumuzu görüyorsunuz. Böylesi gerginlikler ve duyarlılıklar içinde demokratikleşme adımları ancak kısmen ve çok dikkatli bir şekilde atılabilir." Hükümetin bu gerekçesinin Avrupa'da anlayışla karşılanacağından da kuşku duyulamaz. Nitekim yine 16 Mart tarihli Sabah'taki makalesinde Mehmet Ali Birand bunun ilk işaretlerini hemen vermiştir. Birand şöyle diyor: "Ankara biraz kıpırdasa, bazı jestler yapsa, Avrupa hemen üzerine atlayacak ve 'İşte tamam, gereken adımlar görüldü' diyerek Gümrük Birliği'ne yeşil ışık yakacak." Kontrgerillanın, militarist güçlerin bu eylemi ve meydana gelen olaylar Avrupa ile entegrasyona uydurulmuş esnek bir otoriter rejimin bekası için kullanılmaya çalışılacaktır.

***

İçeride ve dışarıda bunu anlayışla karşılayacak olanlar çoktur. Oysa özgürlük ve demokrasiden yana olanlar bunu anlayışla karşılayamazlar ve onların yapacakları tek şey vardır: Kitle mücadelesini meşru bir temelde yürütmeye devam etmek. İstanbul İşçi Sendikaları Şubeleri Platformu'nun 16 Mart Perşembe günü yaptığı ve Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu'nun 20 Mart Pazartesi günü yapmayı kararlaştırdığı ikişer saatlik iş bırakma eylemleri bu açıdan önemli ve olumlu örneklerdir. Provokasyona gelmemenin yolu mücadeleden uzak durmak değil, haklılığı ve meşruluğu kolayca gölgelenemeyecek kitle eylemlerini yükseltmek ve yaygınlaştırmaktır. Sahici bir demokratikleşmenin yolunu da açarak, Kürt sorununun siyasi çözümünü sağlayacak ve ülkeyi bir kardeş kavgasından kurtaracak olan da budur...

***

Türkiye kritik bir döneme girdi.

Şimdi 10 yıldır süren Kürt savaşının derin dalgaları İstanbul varoşlarına vurmaya başladı. Yıllardır bu savaşın kanlı görüntülerini uzaktan umursamaz bir şekilde seyreden İstanbul; Gaziosmanpaşa, Ümraniye, Örnektepe gibi kenar semtlerde mayalanan iç savaşın bu ilk kıvılcımlarıyla dehşete kapıldı.

Kürt mezralarını, köylerini yakan, "gerillayı tecrit etmek" adına gerçekte bölgenin insanlarını göçe zorlayarak boşaltan devlet, savaşı büyük kentlere taşıdı. Kürt sorununu şiddet yöntemiyle çözmeye çalışma politikasının iflası bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Kanla gelen ilk sonuç budur!

Kürt ayaklanmasını bastırmak için bölgede İslamı kullanmaya çalışan, şeriatçı güçlere destek olan, Kürtler arasında Alevi-Sünni çatışması yaratmaya uğraşan güçler böylece büyük kentlerde mezhep kavgasının tohumlarını ekmiş oldu. Kürt sorununu şiddetle çözmeye çabalarken İslamla, mezheplerle oynama politikası ters tepiyor, iflas ediyor.

Kanla gelen ikinci sonuç budur!

Şimdi Türkiye'yi yönetenler şu ikilemle yüzyüzedir; ya Kürt sorununun barışçıl yollarla siyasal ve demokratik bir çözümüne evet demek ve bunun ilk adımı olarak da bir ateşkes ve genel af ilan etmek... Ya da ülkeyi kan gölüne çevirecek bu tehlikeli yolda yürümeye devam etmek...

Sağduyulu her insan ilk yoldan yanadır ve başta sosyalistler olmak üzere, yıllardır bu yol için yapılan çağrılar ve verilen mücadeleler ortadadır.

Ülkeyi yönettiğini zanneden hükümet ise, devlet içindeki militarist ve savaş yanlısı güçlerle birlikte ikinci yolda yürümektedir.

Rüzgar ekenler, fırtına biçerler!

YAYIN KURULU

'O an ölüm akla gelmiyor'

Çocuklarını çatışma ortasında arayan bir baba anlatıyor:

"Okmeydanı'nda oturuyoruz. O gün televizyon izliyorduk. Alt yazılarda okuduk.

Gazi Mahallesi'nde kahveye ateş edilmiş. Ölenler olduğunu öğrenince hemen ertesi gün karar alıp gitmeye karar verdik. Çocuklarım benden önce fırlayıp gitmişlerdi. Gazi Mahallesi'nde akrabalarımız oturuyordu. Hemen bütün mahalle toplandık ertesi sabah ve yola çıktık. İlk olarak Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği'ne gittik. Gittiğimizde binlerce insanın sokakta olduğunu gördük. Heryerde polis ve jandarma barikatı vardı. Bir üsteğmen çıktı karşımıza. Onlara 'Bu barikatı kaldırın. Bu insanlar buraya savaşmaya değil cenazeleri kaldırmaya geldi ' dedik. Üsteğmen 'Biz sizin güvenliğiniz için buradayız. Eğer biz çekilirsek sizi tarayacaklar' dedi.

'Seni de vururum'

Biz oradayken polisler saldırıya geçti. Halkla polis arasında asker vardı. Polis, askeri açıncaya kadar havaya ateş etti. Asker çekilince halkın üzerine ateş etmeye başladı. Taramanın ardından 10 arkadaşla birlikte kendimizi en yakındaki binaya attık. Binayı da taradılar. İki arkadaş yaralı düştü. Onları almak için dışarı çıktık. Yaralıları ateş altında içeri taşıdık. Benim üç çocuğum diğer kalabalığın içindeydi. Dayanamadım tekrar dışarı fırladım. Dışarı çıkmak için başımı uzattığımda yerde iki yaralı daha gördüm. Hareketsizdiler. Polis yerda yatan bu insanlara önce tekmeler attı. Sonra kurşunlar sıktı üzerlerine. O sırada onları gören yaşlı bir kadın bağırdı. 'Sizin yaptığınızı Sırplar yapmaz' diye. Ben çocuklarımın yanına gitmek için kararlıydım. Ancak yerdekilere gözüm takıldı. Onları içeri çekip yaralarını sarayım dedim. Belki de yaşıyorlardı. Yine koşmak üzere davrandım ki, yerdekilere ateş eden polis bana 'Seni de vururum' dedi. 'Hayır dedim, onları almam lazım, ölecekler'. Polis silahı doğrultmuştu, ateş etmekte kararlıydı. Bu sırada iki yaşlı kadın gördük. 'Oraya siz gidin' dedik. Belki size bir şey yapmazlar. Onlara da silahı doğrulttular. 'Gelmeyin buraya' dediler."

İnsanlar korku duvarını aşmıştı. Ölümü hiçe sayıyorlardı.

Ölüm duygusunu aşmak

Olaylardan sonra görüştüğümüz kişilerin tanıklıkları şu sözlerde yansıyordu :

"Gözümüzün önünde insanları öldürdüler."

"Asker gelmeseydi en az bin kişi ölecekti."

"Bu polisin içindekilerin yüzde 80'i Türkeşçi. Biz bu polis teşkilatına güvenmiyoruz. Resmi polis, resmi ve sivil faşist güçlerce organize edilmiş. Bazı insanlar çatılardan halka ateş açtılar, sonra da halkın arasına girip 'sakin olun' dediler."

"Kara çarşaf giymiş biri ki, büyük olasılıkla ajandı, çatıya çıkmış tuğla atıyordu."

Barikatın önünde olduğunu söyleyen 18 yaşlarındaki bir genç kız ise şunları söylüyordu:

"Polislere taş atıyordum. O an yüreğimdeki tek şey nefretti. Ölümden hiç korkmuyordum. O an insan ölümü hiç aklına getirmiyor."

Bir başkası ise şunları anlattı:

"Ben yaralı bir genç gördüm, can çekişiyordu. Onu götürmek gerekiyordu. Baktım, karşı tarafta bir araba. Camını kırıp kapıyı açtım, araba çalıştı. Yaralıyı arabaya koydum. Bilinçsizce sürüyordum. Genç can çekişiyordu. Yolda öldü. Panik halinde belki kurtulur diye daha hızlı sürdüm. Hastaneye ulaştığımda hemen nabzına baktılar. Ölmüştü."

Hayvan avlar gibi...

Yeni Dünya İçin adlı aylık siyasi derginin sahibi Fehmi Fındık ise olayları şöyle anlattı:

"Biz oraya gittiğimizde, silah sesleri geliyordu. Sivil halkın üzerine polis nişan alarak ateş açıyordu. Mahalle aralarında hayvan avlar gibi insan avlıyor, gördükleri kişileri vuruyorlardı. Sokakta gördükleri herkesin üzerine ateş açıyorlardı. Yanımdaki yabancı basın ajansından iki gazeteci ile dere yatağı gibi bir yere geldik. Orada yerde iki kişi vardı. Biri ölmüş, biri ağır yaralıydı. Onları bir kenara çektik. Sonra mahalleden birkaç kişi geldi, onları götürdü. Fotoğraflarını çekmeye çalışırken üzerimize ateş edildi. Fotoğraf çekmeyi bırakıp, inşaata sığındık. Sonra olay yerinden uzaklaşmaya karar verdik. Yeniden üzerimize ateş ettiler. Sonra tam önümüzdeki bir kişiye iki el ateş edildi. Birden ayakta sarsıldı, sonra alnından kanlar fışkırmaya başladı ve öldü. Bize doğru yeniden ateş edilmeye başlayınca vurulan kişiye yaklaşamadık. Bütün bu olanları görmesek belki inanmazdık. Daha sonra mahallede yeni vurulmuş insanlara rastladık. Bosna'da olaylar nasılsa Gazi Mahallesi'nde de aynıydı."

Kadın doktor: 'Görev yapmamız engellendi'

Pazartesi günü öğleden sonra bölgeye giden SÖZ muhabiri Ayla Önder'in tanıklığı ise şu satırlarda yansıyor:

" Çatışmanın hemen sonrası. Yüzlerce kişi bir alana toplanmış. Kolkola slogan atarak yürüyorlar. Hepsinin yüzünde büyük bir öfke var. Sokağın girişi kapatılmış. Göstericiler, içeri girenlere kimlik soruyor. Ana caddelere ise polis ve asker hakim. Bu bölgeye girmek imkansız. Bu sırada bir ambülans geçiyor. İçinde bir doktorla bir yardımcı personel var. 'Yaralılar varmış' diyor doktor. Yukarıda özel bir klinik var, oraya bizi götürebilir misiniz? Onlarla hem kliniği aramak, hem de çevrede rahat gözlem yapabilmek için ambülansa biniyoruz. Kliniğin yeri bayağı karışık ama çevreden insanlar yardımcı oluyor ve buluyoruz. Ambulanstan iner inmez doktorun çevresini kadınlar sarıyor. 'Yardım edin bize' diyorlar. 'Yaralılarımızı götüremiyoruz.'

Ambulans da tekmelendi

Doktor kliniğe giriyor ve yaralılarla ilgileniyor. Biraz önce başka bir ambülansla ağır olanlar götürülmüş. Ancak o gece bir çatışma bekleniyor. Sağlık ekiplerinin hazır olması gerekiyor. Doktor bu gece nöbete kalacak. Ambülansta onlarla birlikte bulunmamızda bir mahzur görmüyor. Yeniden biniyoruz. Sabahtan beri çok sayıda yaralı taşımışlar. 'Görevimizi yapmamız engelleniyor' diyor ağlayarak yaşadıklarını anlatan kadın doktor. "Sabahleyin bir ağır yaralı aldık yine kliniğe. Yolda önümüzü kestiler.'Nereye götürüyorsunuz bunları' dediler. 'Vatan haini, terörist, bırakın bunları'. Polislere karşı çıkan ve bunun bir görev olduğunu hatırlatan doktor ve hemşire tartaklanıyor. Sonuçta onlar yaralıları mutlaka götürecekleri konusundaki ısrarlarını tekrarlıyorlar.Ambülans hareket ediyor. Polis kaportayı tekmeliyor, küfürler savuruyor.

Ambülans bir yerde konaklıyor. Bu arada hava kararıyor. Ana cadde kenarındayız. Her taraf polis ve jandarma kaynıyor. 16 kişilik cemseler mahalleye giriyor. Saymak zorlaşıyor. O kadar çok polis ve asker geliyor ki saymak olanaksız. Bu arada bir cemse daha geliyor. Polisler karşılıyor onları, eller havaya kalkıyor. Kurt işareti. Cemseden birkaç asker de kurt işareti ile selamlıyor onları."

Sınıf savaşı bitmedi

Veysi SARISÖZEN

RP'nin yükselişi karşısında panikleyen solcu, "şeriat"ı önleyecek gerçek bir güç olarak Alevi toplumunu gördüğü zaman, mezheplerarası iç savaşın edilgen bir parçası olmaya adaydır. Şiddetinin derecesi ne olursa olsun, ne denli efsanevi bir kendini feda duygusuyla donanırsa donansın, mezhep kavgasındaki solcu edilgendir. Çünkü mezhep kavgası devrimci perspektiften yoksundur. Onun anlamı, işçinin işçiyi, emekçinin emekçiyi kırmasıdır. Bu kavganın kan denizinden ne özgürlük, ne demokrasi, ne sosyalizm doğar. Bu kavga nefret yaratır, ucu ya "cunta" ya da "molla" diktasına açılır.

Marksist elbette baskı altında tutulan, kendi kimliğini özgürce edinemeyen ve her politik krizde kanlı tertiplerin kurbanı olarak seçilen Alevi toplumuyla içten ve devrimci dayanışma içindedir.

Fakat Marksist, mezhep kavgasında kutuplardan birine kaymayacak sağlamlıkta bir ilkeyle donanmıştır: Bu ilke, ezilen mezhep ya da ulusla dayanışmak, fakat bütün mezhep kavgalarını, etnik çatışmaları sınıf savaşına dönüştürmek, bu mücadeleye yalnız demokratik değil, fakat sosyalist bir perspektif kazandırmak ilkesidir.

"Elveda proletarya" lafını slogan haline getiren ve bir de buna inananlar için, örneğin bir YDH'cı için, sınıf savaşı gününü doldurmuştur. Elbette sınıf savaşının koşullarında, biçimlerinde ve içeriğinde -bilimsel olarak tahlil etmemiz gereken- pek çok yeni eğilimler ortaya çıkmıştır. Fakat "sınıf savaşının sona erdiğini" iddia etmek, -içi boş ya da nesnel temelden yoksun, kurgusal çizgiler hesaba katılmazsa- meydanı dinsel ve etnik çatışmalara bırakmak sonucunu verir.

Gazi Mahallesi'nde başlayan kanlı olaylar karşısında, tümünü kapsamasa bile, sendikal hareketin hiç de küçümsenmeyecek duyarlılığı ve bir dizi işyerinde uygulanan sınırlı grevler, metropollerde Türk-Kürt, Sünni-Alevi işçiyi ve kamu çalışanını eylemde birleştirmiş ve bize dinsel ya da etnik iç savaşın gerçekçi ve devrimci perspektife sahip biricik alternatifini göstermiştir. Kuşkusuz atılan adımlar henüz cılızdır ve içerik bakımından derinleştirilmeye muhtaçtır.

Fakat devletin bütün güçleriyle her türlü eylemin karşısına dikildiği ve medyanın gerçekleri altüst ettiği koşullarda, atılan bu adımlar önemlidir ve tüm sosyalist hareketin desteğine layıktır.

Kritik durum sürüyor. Bu durumu aşmakta, şu önerinin birçok sosyalist çevre tarafından paylaşılacağına inanıyoruz:

"Mezhep kavgası, Alevi-Sünni her mezhepten işçileri, emekçileri saflarında birleştiren sendikaların ve onlarla dayanışma içinde tüm halk güçlerinin kitlesel eylemiyle önlenebilir.

Mezhep kavgasının biricik alternatifi emekçilerin birliği ve sınıf mücadelesidir. BSP; Türk-İş, DİSK ve Hak-İş ile Kamu Çalışanları Sendikaları'nı, başta İstanbul olmak üzere, yurt çapında girişecekleri birleşik ve kitlesel eylemlerde bütün gücüyle destekleyecektir."

(14 Mart 1995 tarihli, BSP Başkanlık Kurulu imzalı basın açıklaması)

'...Çünkü cinayeti görmüştük'

▼ Nefret ediyorlardı bizlerden. Cinayete tanık olan gazetecilerden. Çünkü biz cinayeti görmüştük. Öldürmemek için zor tutuyorlardı kendilerini.

13 Mart günü görev yapmak için gittiği Gazi Mahallesi'nde sol bacağına demir çubukla vurulduktan sonra fotoğraf makinesine ve çantasına üç sivil polis tarafından el konulan bir diğer SÖZ muhabiri Hacer Yıldırım ise başına gelenleri şöyle anlatıyordu:

"Yanımda Newroz gazetesinden Evrim Alataş ve yeni çıkacak gazetenin muhabiri Şeref vardı. Silah sesleri ile birlikte biz de kalabalıkla birlikte kaçmaya başladık. Bir yandan da fotoğraf çekmeye çalışıyorduk. Polis halkın üzerine nişan alarak, diz çökerek ateş ediyordu. Birden bire her yer savaşa alanına döndü. Etrafımızdan başından, omuzundan, ayağından yaralı birçok kişi geçiyordu. Başından kanlar akan 20 yaşlarında bir genç 'Vuruldum' diye bağırarak bize doğru koşuyordu. Arkasından koşmaya başladım. 'Ne oldu?' dedim. 'Polis ateş etti' dedi.

Kurşunlar kovalıyordu

Etraftaki mahalle halkından nasıl araba bulabileceğimizi sordum. Yakınlardaki hastaneye gitmek istemiyordu genç, çünkü hastanenin etrafında polisler vardı. Sonra bir araba buldular. Yaralı genci bindirdiler. Silah sesleri gelmeye devam ediyordu. Yeniden koşmaya başladık. Kurşunlardan nasıl kaçılır, bilmiyorduk. Daha önce de benzer olaylara gitmeme rağmen, hiçbirinde polislerin diz çökerek, yalnızca öldürmek için ateş ettiğini görmemiş, daha önce böyle bir yerde olmamıştım. Herkes nereye koşuyorsa biz de oraya koşuyorduk. Kamyonların arkasından, duvarlara yaslanarak, kurşunlardan kaçmaya çalışıyorduk. 7-8 yaşlarındaki çocuklar sokak aralarında kaçışıyorlardı. Ama onlar polislerin kurşunlarından "kovalamaca oyunu" oynuyorlarcasına kaçıyorlardı. Bir anne kızının elinden tutmuş kaçıyor, bir genç polisin attığı kurşunu bize göstererek 'Fotoğrafını çekin, yazmıyorsunuz, inanmıyorsunuz bize' diyordu. Bu arada 17–18 yaşlarındaki gençler etraftaki dükkanların camlarını kırarak içeri giriyor, buldukları eşyalarla kendilerini korumak için barikat oluşturmaya çalışıyorlardı.

Daha sonra telefon etmek için bir eve girdik. Telefon ettikten sonra evden çıktık. Evden çıkıp 10 metre yürümemeştik ki, üç sivil polisin karşıki sokaktan ellerinde silahlarla avlanmaya çıkmışcasına, eğilerek yürüdüklerini farkettim. Arkadaşlarıma 'Arkada polisler geliyor' dedim. Sonra yürümemizi hızlandırdık. Koşmadık, çünkü koştuğumuzda duraksamadan ateş edeceklerini biliyorduk. Bir evin önüne geldik, sığınmak için zilini çaldık. Açmadılar...

Nefret ediyorlardı bizden

O sırada üç sivil polis geldi ve evin kapısının önünde içlerinde en genç olanı silahını bize doğrulttu. Yüzlerinde kin vardı. Öldürmeye hazırdılar. Hiçbirşey umurlarında değildi. 'Gazeteciyiz' dedik. Gazetecilere küfrettiler. Ama yine de bir anda ateş etmekten vazgeçti, ancak silahını indirmedi. Fotoğraf makinamı aldı. 'Filmlerini ver' dedi. 'Filmler makinanın içinde' dedim. İnanmadı. Öfkeyle, hakaret ederek sırtımdaki çantamın kulpundan tutup, beni küfrederek yanına çekti. Sonra hepsi vurmaya başladılar. Bir tanesi demir çubukla ayağıma vurdu, bir diğeri sırtıma. Nefret ediyorlardı bizlerden. Cinayete tanık olan gazetecilerden. Çünkü biz cinayeti görmüştük. Öldürmemek için zor tutuyorlardı kendilerini. Kaçmaya başladık. İki sivil polis, biz kaçarken Evrim'i döven polislere doğru koşuyordu. Geride arkadaşımız Evrim kalmıştı. Evrim'i yerde dövüyorlardı. Hiçbirşey yapamıyorduk. O iki sivil polis te onu dövmeye katıldı. Yerde tekmeliyorlardı. Sonra onu da bıraktılar. Daha sonra Evrim şöyle diyordu ; 'Polisler beni döverken, bütün gazetecilik hayatım gözümün önünden geçti. Herhalde buraya kadar dedim kendi kendime.'

Aynı günün akşamı Yeni Dünya İçin adlı derginin sahibi Fehmi benim çantamı parçalanmış bir şekilde buluyor. Kimliklerim, telefon fihristim yerlerde. Fehmi kimliklerin fotoğrafını çekiyor. Çevredekiler 'Burda birini vurdular' deyince Fehmi benim öldüğümü düşünüyor. Oradaki bir yüzbaşıya kimlikleri almasını söylüyor. Buna önce karşı çıkan yüzbaşıya Fehmi 'Eğer öldüyse sorumlusu siz olursunuz' deyince yüzbaşı kimlikleri alıyor."

Saldırıdan geriye kalanlar; muhabirimiz Hacer Yıldırım'ın çantası ve kimlik kartları. Fotoğrafı arkadaşımızın öldüğünü sanan bir başka gazeteci çekti.

Livaneli'yi görmeye giden Dilek de öldü

Dilek toprağa verilirken babasının mezarlıkta anlattıklarına göre Dilek'in öldürülüşü şu şekilde oluyor. Dilek,

Zülfü Livaneli'nin geldiğini duyarak onu görmek için dışarı çıkıyor. Sonra iki kardeşiyle birlikte kalabalağın arasına karışıyor. Kardeşleri de kalabalık içerisinde ondan kopuyor. Polis, halkın üzerine ateş açınca o da vuruluyor. Daha sonra Dilek'in vurulduğunu gören kızkardeşi ağlayarak cesedinin üzerine kapanıyor. Polis, üzerine kapanan kardeşin de kafasına copla vuruyor. Kardeşi de ağır yaralanıyor. Bu arada olay yerinde diğer erkek kardeşinin de çenesine bir kurşun isabet ediyor ve o da yaralanıyor. Polisler bu yaralıyı da döverek götürüyorlar. Acılı babanın bir çocuğu ölmüş, iki çocuğu yaralı...

Gümrüğün bölünmez birliğine provokasyon!

Sungur SAVRAN

Provokasyon! Sağduyu! Uzlaşma! Hoşgörü! Sanki bir tiyatro yazarı bütün karakterlerine aynı sözcükleri ezberletmiş. Hepsi çok bilmiş bir edayla, ama aynı monotonlukla ve aynı sözcüklerle, aynı teşhisi yapıyor ve aynı çağrıyı yineliyorlar. Tedavi, sağduyu, uzlaşma, hoşgörü. Hep ezilenler, canına kıyılanlar, saldırıya uğrayanlar susacak, hep polis saldıracak, coplayacak, öldürecek, "toplumsal barış" böyle sağlanacak!

Teşhis ise çok derinlikli: Provokasyon. "Provokasyon fazla mesai yapıyor" ya da "tur" atıyor ya da neler! Köklü nedenleri olan toplumsal çelişki ve huzursuzlukların yolaçtığı, onbinlerin yer aldığı çalkantılar, pardesü yakalarını kaldırmış, fötr şapkalı, kara gözlüklü bir ajanın karikatürüne bağlanıyor.

Provokasyonun amacında da tam bir oybirliği var. Hafiyelerimiz keskin bir zeka ile iz sürüyor, bir hafta geri gidip de Gümrük Birliği'ne rastlayınca en orijinal buluşu yapmışcasına "evreka" diye haykırıyorlar: "Provokatörler Türkiye'nin Gümrük Birliği üyeliğine kastetmişlerdir!"

Sosyal bilimlere büyük katkı! Mutlaka bir yasa olarak formüle edilmeli: "Bir sosyopolitik olaya zaman içinde en yakın olan olay, onun nedenidir." Bu yasanın keşfiyle birlikte, sosyal bilimler geometri kadar kesinlik kazanacaktır; aynen iki nokta arasındaki en kısa yolun bir düz çizgi olduğu gibi, bu yasa da toplumsal olgularda bizi tereddütten kurtaracaktır. Bu özel olaya uygulandığında yasamız başka bir olguya ışık tutuyor aynı zamanda: Türkiye burjuvazisi bukalemunlar kadar hızlı bir adaptasyon yeteneğine sahiptir; aynı zamanda papağanlar kadar sınırlı bir terminolojiye! Dün vatanın bölünmez bütünlüğü idi, bugün gümrüğün birliği!

Gazi'de kontrgerillanın profesyonelce hazırladığı kahvehane taramalarının hedefi Gümrük Birliği değildir; çok daha ötede, Türkiye'de eli sopalı da olsa, yüzü canavarca da olsa, kör topal da yürüse, hala varlığını sürdürmekte olan parlamenter rejimdir. Türkiye'nin sosyoekonomik ve politik çelişkileri bugünkü rejime sığmadığı için, hakim sınıfların ve devletin bir kanadı yeni ve daha baskıcı bir rejim arayışı içindedir. Gümrük Birliği, ancak bu arayışın önünde bir engel olduğu ölçüde önem taşır.

Gazi Mahallesi'ne kontrgerilla saldırısı, bir başka gerçeği de ortaya koyuyor. MHP, 1980 öncesinin stratejisinden farklı bir yol izlemekte, silahlı sokak çeteleri yerine devletin silahlı güçleri, kontrgerilla, polis, özel tim ve özel ordu içinde etkisi altında olan unsurları vurucu güç olarak kullanmakta, bu sayede burjuvaziye ve orta sınıflara "değişmiş" ve saygın bir imaj vermeyi başarmaktadır.

Teşhis böyle olunca, tedavi sağduyuya ve uzlaşmaya değil, "solduyu"ya ve mücadeleye dayanacaktır. Gazi halkı saldırı karşısındaki devrimci direnişiyle, Kürt halkından sonra bu yola Batı'nın emekçi kitlelerinin de girdiğini pratik olarak kanıtladı. Büyük Gazi direnişi, yıllardır süren bir tartışmayı pratik olarak çözmüştür: Türkiye'de emekçi kitleler, kimilerinin kendi moralsizliklerine kılıf yaratmak için ileri sürdükleri gibi yılgın ve cansız değildir. Tam tersine, sadece Kürt halkı değil, 1989'dan bu yana inişli çıkışlı bir seyir içinde Batı'nın işçi sınıfı ve kent yoksulları da zaman zaman patlamanın eşiğine gelen bir hiddet ve isyan içinde yaşıyor. Politik programını barışçıl bir demokratikleşme perspektifi üzerine kuran bütün partiler, Gazi'deki deprem İstanbul'un öteki işçi mahallelerini ve Türkiye'nin öteki büyük kentlerini sarstığında, kitleyi yönlendirmek yerine onun peşine takılmak ya da üyelerini evlerine göndermek alternatifleriyle karşı karşıya kalacaktır.

Ölülerimiz içimizi kavuruyor. Ama Gazi direnişi bir ağıt konusu olmamalı. Gazi mahallesinin kahraman halkı Türkiye'nin emekçileri adına büyük kazanımlar elde etmiştir. Çarşamba günü biz Alibeyköy'den cenaze kortejiyle Gazi'ye girdiğimizde sokağa çıkma yasağı falan uygulanmıyordu, kitleler sokaktaydı. Cenazelerini özgürce kaldırmışlardı. Polis, geri çekilmek zorunda kalmıştı. Zaten olaylar duruldukça bunun nedeni sokağa çıkma yasağı değil, polisin geri çekilmek zorunda kalışıydı. Gazi direnişinin önderleri, verdikleri onca kayıba rağmen, generallerle korkusuzca, başları dik pazarlık etmiş, taleplerini cesurca ileri sürmüşlerdi. Eksik olan işçi sınıfının ve öteki emekçi kitlelerin bir bütün olarak devlet terörünü püskürtme yolunda eyleme geçmemiş olmasıydı. Sendikal önderlikler, barikatlar yükseldiğinde emekçi halkın yanında olmayacaklarını bir kez daha kanıtlamışlardı.

Show TV, geçen salı akşamı ana haber bülteninin ilk on dakikasını, Türkiye halkına postal göstermeye ayırdı. Spiker Gülgun Feyman, sanki selam durmuş, "bu görüntülere alışıyoruz" diyordu. Bu cümle postalların rap raplarından da açıklayıcıdır. Hakim sınıflar bizi ordu yönetimine alıştırmaya çalışıyor. Gazi halkı ise, Türkiye'nin emekçilerine köleliğe alışmamanın yolunu gösteriyor.

Saldırıya karşı tepki dalga dalga yayıldı.

İşçilerden iş bırakma

Haber Merkezi- İstanbul'da işçiler Gaziosmanpaşa'daki kontrgerilla saldırısını kınamak için iki saat iş bırakma eylemi yaptı.

Gaziosmanpaşa Katliamı'nın ardından toplumdaki tepkiler giderek büyüdü. Protesto eylemlerinin odak noktası Ankara ve İstanbul'du. Olayın yaşandığı İstanbul büyük protestolara sahne oldu. Bütün demokratik kitle örgütleri, meslek odalarından gelen tepkilerin yanısıra sendikalar da sessiz kalmadılar ve aldıkları iş bırakma kararını hayata geçirdiler. Olayın yaşandığı günleri takiben, çeşitli toplantılarda bitaraya gelen İstanbul'daki muhalif şubeler, 2 saat iş bırakarak hükümeti uyaracaklarını açıkladılar. Alınan karar üzerine,16 Mart günü birçok işyerinde işçiler üretim ve hizmeti durdurdu.

Bir bildiri yayınlayarak katliamı kınayan İstanbul Sendika Şubeleri Platformu Dönem Sözcüsü Ercan Atmaca'nın açıklaması şöyleydi:

"Neyin arkasına saklanılmaya çalışılırsa çalışılsın, bizler bu saldırının kontrgerilla tarafından yapıldığını ve faşist bir saldırı olduğunu biliyoruz."

Deri-İş Sendikası Aydınlı Şubesi'nde örgütlü işçiler bu karara tam katılımla uydular. Fabrikalardan çıkan deri emekçileri, direnişte olan bir deri fabrikasının önüne geldiler. Buradan sloganlarla yaklaşık üç kilometre sürecek bir yürüyüş başladı. Tuzla'ya bağlı Aydınlı'da, eyleme katılan toplam 80 fabrikada üretim iki saat durdu.

Yol-İş Sendikası 1 No'lu Şube'de örgütlü işçiler de iki saat çalışmadı. Toplam 43 işyerinde hizmeti durduran yol işçilerinin sayısı 2500 dolayındaydı. Bu eylem sırasında trafik hizmetleri, yol çizgi hizmetleri tamamen durdu.

Tümtis Sendikası'na bağlı Topkapı Ambarlar çalışanları sabah saat 8.30'da meydanda toplanmaya başladılar. Burada iki yıldır grev süren Sürat İzmir adlı nakliye şirketinin önünde büyük bir yığılma oldu. Bine yakın ambarlar çalışanı Gazi Mahallesi'ndeki ve Ümraniye'deki olayları kınadılar.

Burada hazırlanan bir basın açıklaması okundu. İşçiler olayların Alevi -Sünni çatışması olmadığını biliyorlardı. Bu konudaki yorumları netti.

"Gazi halkı yalnız değildir", "Bakan istifa", "Menzir istifa", "Halka kalkan eller kırılacak" sloganlarıyla süren protesto gösterisi iki saat sonra işbaşıyla sona erdi.

Petrol-İş İstanbul Şubesi'ne üye Ambarlar Dolum Tesisleri'nde üretim durdu.

DİSK'e ve Türk-İş'e bağlı birçok sendikanın genel başkanı, Gazi Mahallesi'ndeki olayları basın açıklamalarıyla kınadı.

'Demokrasiye evet, katliama hayır'

Türkiye çapında bütün kamu çalışanları, "Demokrasiye evet, katliama hayır" demek için 20 Mart Pazartesi günü saat 9.00 ve 11.00 arasında iş bırakacak

Bu arada Tüm Maliye-Sen'in17 Mart günü Ankara'da Maliye Bakanlığı önünden başlatmayı planladığı yürüyüş de aynı nedenle iptal edildi.

İstanbul'da Akgün Otel'de de 20 Mart Pazartesi günü Türk-İş'e bağlı sendikalar toplanacak. Genel başkanlar ve şube yöneticilerinin katılacağı toplantıda, kamuda çalışan işçilerin durumu ve son olayların değerlendirilmesinin yapılacağı öğrenildi.

BSP'den genel grev çağrısı

Birleşik Sosyalist Parti tarafından yayınlanan bildiride genel grev için sendikalara çağrı yapıldı. BSP bildirisinde şu görüşlere yer verildi:

"Yönetenlerin şiddet politikası toplumu zehirlemeye devam ediyor. Bu politikadan güç alan faşist ve şeriatçı güçler, kontrgerilla, demokratik güçleri, ezilenlerin haklı mücadelesini terörle bastırma gayretindedir. İşte Gazi Mahallesi'nde gerçekleşenler bu politikanın eseridir. Devleti yönetenler, başta İçişleri Bakanı Nahit Menteşe olmak üzere, kanlı olayların sorumlusudurlar. Devlet güçleri, hükümet Gazi mahalleli yurttaşları, Aleviler'i 'halk' olarak görmemiş, mağdurlara saldırmaktan kaçınmamıştır. Devletin şiddet politikası artık tüm toplumu tehdit etmektedir. Topyekün bir mezhep kavgasına yol açma eğilimi gösteren olayları kendisi de taraf olan devlet güçleri önleyemez. Mezhep kavgası, emekçilerin dayanışması ve tüm halk güçlerinin kitlesel eylemiyle önlenebilir. BSP, kitle örgütlerini, sendikaları, birleşik kitlesel eylemlerle yönetenlerin şiddet politikasına karşı durmaya çağırır."

Öte yandan 18-19 Mart günleri Ankara'da yapılması gereken BSP Genel Yönetim Kurulu toplantısı Merkez Yürütme Kurulu'nun oybirliğiyle aldığı bir kararla İstanbul'a alındı ve Gaziosmanpaşa'da yapılması benimsendi. Gündemin ilk maddesinin de değiştirilerek İstanbul'da meydana gelen olayların değerlendirilmesinin yapılacağı toplantı öncesinde GYK üyelerinin Gazi Mahallesi'ndeki cemevini ve olaylarda yaralanan yurttaşların tedavi edilmekte olduğu bir kliniği ziyaret edecekleri bildirildi.

Ufukta bir çizgi

Fikret BAŞKAYA

Osmanlılar'ın Avrupa'dan atıldığı yıllardan başlayarak, Avrupa gibi olma retoriği aralıksız sürdürüldü. Fakat, yönetici sınıf Avrupa'dan atılışın, gerilemenin, çöküşün, azgelişmişliğin gerçek nedenlerini bir türlü doğru tahlil etme basiretini ortaya koyamadı. Böyle bir şey mümkün değildi. Yönetici-egemen sınıfın herşey olduğu ve kendi dışındaki hiçbir güce yaşama şansı tanımadığı Osmanlı İmparatorluğu gibi, tribüter sosyal formasyonlarda toplumsal gerçekliğin doğru tahlili mümkün değildir. Zira, entellektüel işlevi görecek kesimler de (veya katmanlar) yönetici egemen sınıfın bir parçasıdır. Bu durum onların realiteyi anlamalarını engeller.

Aslında yenilik hareketleri denilen de, egemen sınıfın egemenliği güvence altına almak için başvurmak zorunda olduğu düzenlemelerdi. Egemen sınıf bloğu kendine çekidüzen vererek, egemenliğini korumayı amaçlamıştı. Gerçi belirli bir noktadan sonra 'asıl' egemen sınıfın kim olduğu tartışma konusuydu. Ama, egemen ideoloji her zaman olduğu gibi, egemen sınıfın ideolojisi olmaya devam edecekti. Ve geçerli egemen ideoloji yapılan her "düzenlemeyi" kitlelere; "artık bu sefer kurtulduk, kurtuluyoruz" diye sunacaktı. Tanzimat'ta, Islahat'ta, Meşrutiyet'te, v.b hep böyleydi...

Daha sonra, 'ötekiler' değilse de, Cumhuriyet'in artık kesin kurtuluş olacağı, Avrupa gibi olunacağı, Batı gibi olmanın, emperyalist dünya gibi olmanın önündeki engellerin ortadan kalktığı 'kesin' ve 'mutlak' olarak ilan edilecekti... Oysa Cumhuriyet diye ilan edilenin Cumhuriyet'e benzeyen fazla bir tarafı yoktu. Dolayısıyla eskiden beri yapılagelen 'düzenlemelerin', 'tanzimatların' yeni koşullardaki devamıydı. Eskiden "tanzimat" denilene bu sefer "cumhuriyet" denmişti. Oysa bir ülkenin sınır kapısına, dağa taşa "burası cumhuriyettir" diye yazmakla orası cumhuriyet olmazdı. Anayasasına 'insanın insan tarafından sömürüsünün kaldırıldığını' yazan bir ülkenin sosyalist olmayabileceği gibi... Nasıl, önceki düzenlemeler kitlelerin haberi olmadan ilan edilip uygulanmışsa, Cumhuriyet de kitleden habersiz 'onların iyiliği için' ilan edilmişti. Kitlenin katılımı, inisiyatifi bir yana, bir darbenin ürünüydü... Dolayısıyla gerçek anlamda cumhuriyete benzeyen yanı adı ve içi boş kurumlarıydı... Cumhuriyete özgü kurumların içi boştu ve asal işlevleri gerçek bir cumhuriyet yönetimine giden yolu tıkamaktı. Abartılmış bir 'Kurtuluş Savaşı' retoriği ve yeni yetme 'aydınlar'ın da (diplomalılar olarak okuyunuz) devlet aydını, kapıkulları olmaları Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ideolojik formların Cumhuriyet döneminde de sürmesine olanak verdi. Memleketin sahipleri vardı ve her şey onlardan sorulmalıydı...

> "Bizi 'Gümrük Birliği' kurtaracak... İnsanlarımız Batı'nın zenginliğine ortak olacak" deniyor. Bu dünyada kimseye bedava bir şey verildiği görülmemiştir ve herşeyin bir bedeli vardır.

Bir 'modernlik', 'modernleşme' retoriğine rağmen, asıl modernleşen toplum değil, onu hala bir 'reaya' yığını olarak gören yönetici azınlık ve onların devletiydi. Dolayısıyla, tribüter formasyonlara özgü zihniyet ve 'yönetim anlayışı' pek değişikliğe uğramadan devam etti. Bu süreçte kitleler hep oyalandı. Kitleler oyalanmaya devam ettiği sürece egemenler başarılı demektir.

'Yenileşme' hareketlerinin başladığı dönemden bu yana yaklaşık iki yüzyıl geçtiği halde, Türkiye'nin Batı karşısındaki konumunda özde bir değişiklik olmadı. Emperyalistler iki yüzyıl öncesindekine benzer gerekçelerle bugün de Türkiye'yi yönetenlere "şunu yap, bunu yapma" demeye devam ediyorlar ve egemenler bu durumdan asla şikayetçi değildirler. Aslında "içişlerimize karışıyorlar..." gerekçesi, kitleleri manipüle etmek için kullanılıyor. Fakat, emperyalist dünyadan gelen 'uyarılar' ve 'müdahaleler' karşısında açıkça bir çifte standart sözkonusu. Ayıpları yüzlerine vurulduğunda (insan hakları, işkence, anti-demokratik pratikler v.b.) bu içişlerimize karışmak oluyor ve onur kırıcı sayılıyor... Benzer 'müdahaleler', 'karışmalar' başka yerlerden geldiğinde, IMF, Dünya Bankası v.b. gibi, bu onur kırıcı sayılmıyor.. Tam tersine, ulusal çıkarlara uygun ve gerekli sayılıyor. Ekonominin yönetimi bütünüyle emperyalizme emanet edilmişken, 'ulusal' onur tartışmaları inandırıcı olabilir mi? Bugün toplumsal yaşamın tüm veçheleri baştan sona yeniden kompradorlaşmışken, hangi ulusal onurdan söz ediliyor?

Şimdilerde son bir 'kurtuluş' umuduyla daha karşı karşıyayız ve bu son fırsatı mutlaka değerlendirmemiz gerektiği söyleniyor. Bu sefer bizi 'Gümrük Birliği' kurtaracak... İnsanlarımız Batı'nın zenginliğine ortak olacak.. Bu dünyada kimseye bedava bir şey verildiği görülmemiştir ve herşeyin bir bedeli vardır. Özgürlüğün de, demokrasinin de, maddi refahın da ödenmesi gereken bir bedeli var. Her zaman olduğu gibi, 'çözümü dışardan bekleme' aymazlığı yeniden depreştiriliyor. Emperyalizmin eteğine yapışarak bir yere varılamayacağı hala anlaşılmış değil...

Yaşayageldiğimiz ve hala da yaşamakta olduğumuz olumsuzlukların üstesinden gelip süreci tersine çevirmenin biricik ve yegane yolu, ülkeyi 'memleketin sahiplerinden' kurtarmaktır. Aksi halde, her zaman olduğu gibi hedef 'ufukta bir çizgi' gibi uzaklara kaymaya devam edecektir...

Dün olduğu gibi, bugün de 'memleketin sahipleri' tartışmayı yasaklamaya devam ediyorlar. Özgür düşünceden korkuyorlar ve korkuları yerindedir... Oysa, düşüncenin, özgürce tartışmanın yasaklandığı bir toplum, uzun dönemde önce çürür, sonra da çöker... Kimse önünü göremez, yolunu bulamaz hale gelir. Kitleler kendi kaderlerini tayin etmek amacıyla sahneye çıkmadıkları sürece, önümüzde 'dekandan başka bir seçenek olmayacak. Bu aşamada aydınlara da önemli görevler ve sorumluluklar düşüyor...

Kitle örgütleri katliamda devlet parmağı olduğu konusunda birleştiler

Devlet gözetiminde katliam

Katliam bütün Türkiye'de eylemlerle protesto edildi.

Ankara, Söz– Ankara'da katliama ilk tepki demokratik kuruluşların ve baskı gruplarının üst düzey yöneticilerinin pazartesi sabahı Barolar Birliği'nde yaptığı basın toplantısında geldi. Yapılan açıklamada, "Gaziosmanpaşa'da sadece kahvehaneler, pastane ve Cemevi taranmadı; ulus bilinci, demokratik rejim, insanların yaşama hakkı kurşunlandı" denildi.

Devletin "güvenlik güçlerinin beceriksizlik ve kayıtsızlığının yanısıra devlet adamlarının da vurdumduymaz tutum aldığı" belirtilen açıklamada, "ülkemizin tüm insanları, kuruluşları, tüm siyasal partiler demokratik laik hukuk devletine sahip çıkmaya" çağrıldı.

Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Başkanı Murtaza Demir, katliamın örgütleyicilerinin henüz ismen belli olmadığını belirterek; "bunlar demokrasi karşıtı, ırkçı, şeriatçı, faşist güçlerdir ve onların sırtını okşayan, altlarına devlet desteği vermekten kaçınmayan yetkililerdir" dedi.

DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak Söz'e yaptığı açıklamada, Türkiye'de hassas dengeler üzerinde duran bir iletişim süreci yaşandığını, bu süreci tahrik etmek isteyenlerin katliam yaptığını söyledi.

Dev Maden–Sen'den yapılan açıklamada, "faşist–şeriatçı çetelerin güdümlü saldırılarıyla suskun bir toplum yaratmak isteyenlerin amaçlarına ulaşamayacakları" vurgulandı.

Türk–İş Genel Başkanı Bayram Meral Söz'e yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Bu ülkenin insanları sevgi, saygı ve hoşgörü içinde sonsuza kadar yaşayacaklardır. Yeni olayların olmaması için gereken desteği vereceğiz."

Türk Tabipler Birliği Başkanı Ata Soyer, "Bu olayın faili muhtemelen devlettir, en azından devletin bilgisi dahilinde olmuştur" dedi. Nükleer Tehlikeye Karşı Barış ve Çevre İçin Sağlıkçılar Derneği de yaptığı açıklamada, "toplumumuzun varlığı, barış ve demokrasisine karşı girişilen acımasız hain saldırıları" lanetledi.

Hacettepe'de eylem

Hacettepe Üniversitesi öğrencileri, açıklama yapmak yerine, Beytepe Kampüsü'nde protesto yürüyüşü ve forum yaparak tepki gösterdiler. Dünya Dostları Derneği Başkanı Akın Atauz Söz'e yaptığı açıklamada, polisin olayların üstüne kin ve nefretle giderek, içinden çıkılmaz bir noktaya getirdiğini söyledi. Yeşiller adına bir açıklama yapan Aslı Delikara ise, İstanbul'da gerçekleşen katilamın faşizmin kanlı yüzünü bir kez daha gösterdiğini belirtti.

Dernek, sendika ve odaların biraraya gelerek oluşturduğu Demokrasi Platformu, sokağa çıkma yasağının kaldırılmasını, ölü ve yaralı sayısının açıklanmasını istedi. Halkın güvenliğini sağlamaktan birinci derecede İçişleri Bakanı'nın sorumlu olduğu belirtilen platform açıklamasında Bakan istifa etmeye davet edildi.

Ankara Demokrasi Platformu, Kızılay'da 5 bin kadar insanın katıldığı bir basın açıklaması yaparak katliamı protesto etti. Basın açıklamasında özetle şu görüşlere yer verildi:

"Biz emperyalizme, kontrgerilla taktiklerine karşı, 'dış düşman' aldatmacalarına karşı yaşamı her yerde, her alanda savunacağız. Türk, Kürt, Alevi, Sünni hepimiz insanız, hepimiz kardeşiz. Siyasi iktidarı kendi halkının yaşama hakkı ve demokrasi taleplerine karşı gösterdiği duyarsızlıklar karşısında istifaya davet ediyoruz."

33 ölü, 67 kayıp

Dergimiz yayına girmeden hemen önce insan hakları savunucularının bize ulaştırdığı listeye göre olaylarda 33 kişi hayatını kaybetti. Bu kişilerin isimleri şöyle:

Halil Kaya, Mesut Efe, Fadime Bingöl, Hüseyin Bilal, Hasan Gülgen, Zeynep Poyraz, Mümtaz Kaya, Mehmet Gündüz, Sezgin Engin, Mehmet Özgül, Ali Yıldırım, Dinçer Yılmaz, Fevzi Tunç, Hasan Ser, Hünkar Yılmaz, Mehmet Gürbüz, Hasan Ersöz, Hasan Güngör (Ölüler listesinde geçiyor, ancak durumu şüpheli), Hasan Çetiner, Mehmet Günbay, Necmettin Özgür, Ziya Tunç, Hüseyin Gürsoy, Ali Seven, Malik Kaya, Dilek Sevinç, Reis Kopal, Engin Dengin, Özlem Tunç (Ölüler listesinde geçiyor, ancak durumu şüpheli), Genco Demir, İsmail Baltacı, Hasan Tüyan, İsmihan Erenler.

Yapılan araştırmalar sonucu kayıp oldukları öne sürülen, ancak bazılarının gözaltında, bazılarının da hastanelerde oldukları sanılan 67 kişinin adları ise şöyle:

Ali Alptekin, Ahmet Demir, Adalet Çaylak, Hüseyin Gencer, Aydın Doğan, Hasan Şimşek, Ali Ekber Palabıyık, İsmail Gülgen, Ramazan Şimşek, Nursel Şimşir, Yılmaz Yiğit, Vedat Kopar, İbrahim Cem Gür, Ali Haydar Karadağ, İbrahim Karadağ, Metin Songül, Bülent Çoban, İbrahim Çelik, Ali Sever, Ahmet Kopar, Rıza Balta, Ekrem Gündoğdu, İsmail Uçar, Oğuz Gönülcan, Hanefi Karakuş, Ali Binici, Aysel Bülbül, Aykut Aydan, Hatun Duman, Anız Ege, Ali Karabulut, Özcan Yıldırım, Burhan Koç, Bülent Sabun, Bekir Barut, Cemalettin (soyadı belirlenemedi), Dilan Haber, Denli Aslan, Ozan Ali, Erhan (soyadı belirlenemedi), Esen Gül, Ekrem Yılpar, Erdoğan Oğuz, Hasan Çelik, İbrahim Kızgun, Kemal Doris, Levent Turan, Memduha Karaahmet, Murat Basa, Murat Bilgi, Selahattin Polat, Ümit Kaya, Mustafa Ergün, İsmail Yüksel, Kemal Yüksektepe, Murat Bal, Perihan Elmas, Balgüzel Akçiçek, Serpil Şimşek, Ahmet Şimşek, Bilge Şimşir, Fikret Sefer, İmam Akbulut, Feray Özdemir, Canan Özdemir, Seyit Gürsoy, Hıdır Gürlebik.

İçsavaşın ayak sesleri

Esat KORKMAZ

12 Mart 1995 gecesi saat 20.45 sularında Gaziosmanpaşa'da; çevresi köktendincilerin ve faşistlerin egemen olduğu semtlerce kuşatılmış durumda bulunan, Kürt kökenli Aleviler'in yoğun olarak yaşadığı Gazi Mahallesi'nde, bir içsavaşı başlatacak olayların fitili ateşleniverdi.

Birey kimlikleri belirsiz olmakla birlikte, toplumsal kimlikleri açık olan güdümlü kışkırtıcı hainler, otomatik silahlarla Alevi kahvelerini taradı. Olayı kınamak isteyen halk sokağa döküldü; birey tepkisi, toplumsal öfkeye dönüştü. Amaç açıktı: Bir içsavaş öncesinde, hedef kitle olarak seçilen Aleviler, devletin resmi güvenlik güçlerine kırdırılacaktı.

Aleviler'e ve ilericilere düşman bir kanalda ideolojik olarak koşullanmış, donanmış kadroların denetiminde olaylara müdahale eden polisin yanlı, acımasız tavrı, tam da demokrasi düşmanlarının istediği gibi oldu. Caddelere, ara sokaklara taşan toplumsal öfkeyi, varolan Alevi örgütlenmesi güdüme almakta zorlandı; iyiniyetli birey çabaları sonuç vermedi; kimi sol çevrelere yakın kişiler sınırlı ölçüde etkili olup, yer yer halkı yönlendirdi. İstanbul'un diğer semtlerine de sıçrayan olaylar sırasında onlarca Alevi can verdi.

Demokrasi düşmanlarının boynunda asılı duran bu kanlı tablo, devrimci-demokrat güçler için çok 'acı' bir anıdır; önümüzdeki günlerde olacaklara 'kara' bir göndermedir. Ölen onlarca Alevinin 'sıcak' anısı, gönüllerde 'kol geziyor.' Şimdi zaman akıllı olmak, akıllı davranmak; oyuna gelmemek, oyunu bozmak zamanı.

Tüm ilerici toplumsal güçler demokrasi ve özgürlük zemininde buluşarak; herkesin kendi kimliğiyle yer aldığı, konuşan ve tepki gösteren, denetleyen ve hesap soran örgütlü bir toplum yaratamazsa eğer, yakın gelecekte, demokrasi düşmanlarının ateşlediği, bugün 'ayak seslerini' duyduğumuz içsavaşa 'yenik' düşeceğiz.

Sermaye adına iktidarı ele geçirebilmek için ulusal ve uluslararası düzlemde 'onay alma' seferberliğine girişen, ancak Türkiye'nin Avrupa'ya 'yanaşması'yla siyasal özlemlerinin 'suya düştüğünü' gören ve çılgına dönen şeriatçı güçlerle ülkeyi darbeler ortamına sürüklemek isteyen 'karanlık' güçler; aynı kaynaktan beslenmeye başladı.

Güdümlü kışkırtmaların ürettiği sonuçlardan yararlanarak, biri Avrupa'nın 'dışında' ve Amerika'nın dolaysız güdümünde, pazar yasalarıyla 'uyuşan' bir şeriatı iktidara taşımanın hesabını yaparken diğeri, darbeyle/darbelerle emperyalizmin hizmetine koşma yarışında.

'Bir taşla iki kuş' vurulmak isteniyor: Kendi toplum projelerinin yaşama geçirilmesinde en büyük engel olarak gördükleri Aleviler'i sindirmek, kırmak, kimliksiz bırakmak peşindeler. Alevi-Sünni mezhep ayrılığı sıcak noktalara taşınarak, bir içsavaşın koşulları yaratılıyor.

Çağdaş olmanın ya da çağdaş olanı yaratmanın; aklı inançtan, bilimi dinden bağımsızlaştırmanın; kendilerini özgürleştirirken, Sünnileri de özgürleştirmenin; toplumsal yarar temelinde gerçek Alevi-Sünni kardeşliğini kurmanın; insanlık ve demokrasi değerlerine sahip çıkarak toplumu ve bireyi kilitleyen 'zincirleri' kırmanın; özgürlüğü, eşitliği, halk egemenliğini, ideolojik ve siyasal çoğulculuğu yaratmanın güvencesi olan Aleviler, çatışma koşullarına sürüklenerek 'harcanıyor'. Demokrasi bilincinin köreltildiği, halkın denetim yeteneğinin ezildiği ortamda, demokrasi düşmanları istediklerini elde etmenin 'huzurunu' yaşıyor.

Bu hain tuzağın koşulları bir günde yaratılmadı. Menemen'den Madımak'a, oradan Gaziosmanpaşa'ya 60 küsur yıl geçti. Oradan buraya uzanan tarih demokrasinin boğazlanmasının tarihidir. Ödünler verile verile, okşana okşana palazlanan o günün köktendinciliği, bugün barınağından çıkmak, toplumsal yaşama el atmak, iktidarı ele geçirmek istiyor.

Çorum-Kahramanmaraş katliamlarında gösterilen hoşgörü, Sivas'a davetiye çıkarmıştı. Sivas olaylarında gerici şiddete sağlanan destek Gaziosmanpaşa olaylarını yarattı. Uzak geleceğe umutla bakmakla birlikte, ne yazık ki yakın gelecek için aynı şeyleri söyleyemiyoruz.

Çünkü dünden bugüne uzanan süreçte genç nesiller Sünni öğretiyle yetişti; Sünni mezhebin örgütü olan Diyanet, yaşamın her alanına el attı; eğitim yozlaştı; laiklik bir kenara itildi; sürekli beslenen Sünni ilahi ideoloji sınıf ilişkilerini örttü; mezhep çelişkileri körüklendi, öne çıkarıldı; laik Cumhuriyet Sünni devlet olup çıktı; 'yelken açmış' hızla teokratik ufuklara yol almakta.

Merkezi kitlesel örgütlenmeden yoksun Alevi halkın, sağduyu dışında sığınacak bir barınağı kalmamış durumda; ama olaylar, sağduyuyla anlaşılamayacak denli karmaşık, Alevi kitle sağduyu barınağına sığmayacak denli kalabalık.

Zaman yitirilmeden Alevi toplumu; sağduyulu, akıllı, aydınlık bireyden, sağduyulu, akıllı davranan örgüte/örgütselliğe atlamak; Alevi-Sünni mezhep çatışması oyununu bozarak, halkın ortak çıkarı kanalında toplumsal başkaldırı hareketini geçmişten günümüze taşıyan Alevi dinamiğini, halk hareketinde ve örgütlenmesinde çimento olma görevini üstlenecek biçimde toplumsal muhalefete aktarmak zorunda.

Bunun dışında herşey boş.

Esat Korkmaz: Nefes dergisi genel yayın yönetmeni

DOĞU AVRUPA Olmayan Geleceği Ararken... 1

Engin ERKİNER

Tatlı bir 'sarhoşluk'tan sonra...

▼ 1989-1990 yılları Doğu Avrupa ülkeleri için "sarhoşluk" dönemi olarak adlandırılabilir. Dönemin en geçerli kavramları; dönüşüm, özelleştirme ve dünya pazarıdır. 1992'ye gelindiğinde ise ortada sadece bir "yıkım" manzarası görülmektedir.

Bu yazı dizisinde, Doğu Avrupa ülkelerinin geçmişine ilişkin kısa belirlemelerin yanısıra, özellikle mevcut durum ve gelecek üzerinde durmaya çalışacağız. Yazıya başlamadan önemli bir uyarıda bulunmak gerekir. İstatistikler aracılığıyla herhangi bir düşüncenin doğruluğu ya da yanlışlığını "kanıtlamanın" mümkün olduğu bilinir. Doğu Avrupa ülkeleri örneğinde de aynı olgu geçerlidir: Gayrısafi milli hasıla, endüstri üretiminin durumu, işsizlik oranları, özelleştirme düzeyi vb. gibi veriler kendi başlarına elbette bir şeyleri gösterirler. Ne var ki, bu veriler asıl anlamlarını, Doğu Avrupa ülkeleri dünya ekonomisi içinde bir yere oturtulduğunda, özellikle Batı Avrupa (ve özellikle de Federal Almanya) ekonomisiyle ilişkileri içinde ele alındıklarında kazanırlar.

Doğu Avrupa ülkelerinde (tıpkı eski Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi) geçmişte çok farklı kıstasların geçerli olduğunu unutmamak gerekir. Bugünün rakamlarını bu farklılıkların günümüzde de süren uzantılarını dikkate almadan değerlendirmek doğru değildir.

Örneğin; Demokratik Alman-ya Cumhuriyeti (DAC), Federal Almanya tarafından yutulduktan sonra, bu ülkenin sahip olduğu sanayinin büyük oranda eski ve işe yaramaz olduğu ilan edildi. Oysa aynı DAC, ayrı bir devlet olarak varlığı sona ermezden birkaç yıl önce, Dünya Bankası raporlarında, dünyanın en gelişmiş 10. ülkesi olarak gösteriliyordu.

Bu belirlemelerden hangisi doğrudur? Federal Almanya burjuvazisinin ve onunla yakından ilgili çeşitli yayın organlarının DAC'ndeki fabrikaların ucuza Alman ve yabancı sermayeye devredilmesini sağlamak için bu yola başvurdukları söylenebilir. Ek olarak DAC'nin gelişmişlik düzeyine yöneltilen bu suçlamanın, onun ideolojik etkisini Almanya'dan kazımaya yönelik olduğu da söylenebilir. Almanya tarihinin önemli bir parçasını oluşturan DAC olabildiğince kötülenmelidir ki, bugünkü ekonomik bunalım koşullarında kimse ona özlem duymasın.

Üretim normları farklı

Bu belirlemeler doğrudur. Ama bir doğru daha vardır: Batı ülkelerinin ve DAC'nin de içinde bulunduğu eski sosyalist ülkelerin sanayileri farklı normlar üzerinde kurulmuştur. Zaten sosyalist ülkelerin ticaretleri de önemli oranda birbirleri arasındaydı. Bir eski sosyalist ülke özelleştirme, yabancı sermayeye açılma, iş güvencesi başta olmak üzere, sosyal güvenceleri büyük oranda kaldırma, fiyatları ve ülke dışına kar transferini serbest bırakma vb. yollarla dünya ekonomisine açılmak istediği zaman, önceden düşünülmeyen bir sorunla karşılaşmaktadır: Ülkedeki üretim normları, dünya ekonomisinde geçerli olanlara uymamaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından belirlenen bu normlara uymak için ise, çoğu kez eski sosyalist ülke ekonomisinin altüst olması bile yetmemektedir. Bu nedenle de, çok değil beş yıl öncesinin sanayi ülkeleri, farklı normlara değerlendirildiklerinde bugünün azgelişmiş ülkeler kategorisine düşmektedirler.

Eski Sovyetler Birliği'ndeki (SSCB) "Sil" işletmesinin başına gelenler tipiktir. "Sil", tek örnek değildir. Benzerleri eski SSCB'de ve Doğu Avrupa'nın eski sosyalist ülkelerinde fazlasıyla bulunmaktadır. Bu örnek, dünya ekonomisine katılmayı (dünya piyasalarında geçerli standart ve fiyatlarda üretim yapabilmeyi) istemekle, bunu gerçekleştirebilmenin birbirinden oldukça ayrı şeyler olduğunu göstermektedir.

Doğu Avrupa neresidir?

Soru garip görünebilir, ama değildir. Batı sermayesi yönünden iki ayrı Doğu Avrupa vardır: Öncelikle üç ülke; Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan ve ötekiler. Bu üç ülkenin özellikle önemli olmasının nedeni; daha gelişmiş bir altyapıya sahip olmaları ve eski sanayilerin en azından bir bölümünün, dış sermaye akışıyla dünyada geçerli üretim normlarına daha kolay uyum sağlayabilir durumda olmasıdır. Biz bu dizide daha çok Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Polonya, Arnavutluk, Romanya ve Bulgaristan'ı ele alacağız. Federal Almanya'nın bir parçası haline gelen eski DAC'ni ve gelişmelerin çok daha kapsamlı olduğu SSCB ve eski Yugoslavya'yı ayrı ayrı ele almakta yarar vardır.

Doğu Avrupa ülkelerindeki dönüşüm kabaca üç döneme ayrılabilir:

İlk Dönem: 1989–1990 yılları arasını kapsamaktadır. Bu dönem kısaca "sarhoşluk" dönemi olarak da adlandırılabilir. Dönemin en geçerli kavramları; dönüşüm, özelleştirme ve dünya pazarıdır. Bu dönemde bütün Doğu Avrupa ülkelerinde –ülke özeline göre değişiklikler göstermekle birlikte– şunlar yapılmıştır:

–Yeni anayasa ve yasalarla özel mülkiyet -üretim araçlarının mülkiyeti dahil– garanti altına alınmıştır.

–Merkezi planlamadan vazgeçilmiş ve devlet işletmelerine verilen sübvansiyonlar büyük oranda azaltılmıştır. İşletmelerin ya doğrudan satılmasına ya da hisselerinin dağıtılarak anonim şirketlere dönüşmesine çalışılmıştır.

–Bu ülkeler sınırlarını yabancı sermayeye ve hemen her çeşit ithalata açmışlardır. Tüm ülkeler Dünya Bankası, IMF, Avrupa Birliği ve GATT'a üye olmaya yönelmişlerdir.

Politik alanda ise bu dönem, klasik sağ partilerin yükseliş dönemi olarak adlandırılabilir. Eski iktidar partileri (değişik adlara sahip olan komünist partileri) kendilerini feshederek "demokratik sosyalist" veya "demokratik" partiler olarak yeniden örgütlenmişler ve girdikleri seçimlerde belirli bir oy yüzdesine ulaşmakla birlikte kazanamamışlardır. Yeni kurulan sosyal–demokrat partiler de önemli bir varlık gösterememişlerdir. Federal Almanya sosyal–demokratlarının yoğun bağlarının olduğu eski DAC'nde bile, Hıristiyan Demokratlar–Liberaller koalisyonunun başkanı Helmut Kohl, yeni doğu eyaletlerinde seçimleri farklı kazanmıştır. Hatta denebilir ki, birleşik Almanya'daki genel seçimi Doğu'da aldığı oylarla kazanabilmiştir.

Kapitalizm ve yabancı sermayesayesinde kısa sürede refaha ulaşmak hayali uzun sürmemiştir.

2. Dönem: 1991–1993 yıllarını kapsar. Bu yıllar üretimin gerilediği, işsizlik ve fiyat artışlarının hızla tırmandığı, kısacası kapita-

'Sil'in siliniş öyküsü

Eski Sovyetler Birliği'nde çeşitli yöneticiler için otomobil ve ayrıca kamyon üreten "Sil", geçtiğimiz günlerde 12 fabrikasını kapatmak zorunda kaldı. "Sil" iki yıl önce özelleştirilmişti. İşletme hisselerinin dörtte biri işçilerine parasız olarak verilmiş, kalan bölümü de fabrika yönetimiyle Moskova kenti yönetimi almıştı. Özelleştirme fabrikayı kurtaramadı. Yılda 200 bin olan kamyon üretimi 55 bine düştü. Wirtschafts Woche'nin 1995/5. sayısında belirtildiğine göre, "Sil" Yönetim Kurulu kurtuluşun ancak yeniden devletleştirilmekle olabileceğini açıkladı. Özelleştirilmiş ve 12 fabrikadan oluşan büyük bir şirket batıyor, işçilerin tümü işten çıkarılıyor ve "Bizim için tek çözüm, yeniden devletleştirilmektir" deniyor.

"Sil"in çöküşü bir yandan Rusya ekonomisinin içinde bulunduğu genel koşullardan kaynaklanıyor. Yönetimin açıklamasına göre, kimse borcunu ödemiyor. Bu işin bir yanıdır. Öte yandan, "Sil"in ürettiği kamyonların dünya piyasalarında yeri bulunmuyor; çünkü kamyonlar motorinle değil, benzinle çalışıyorlar. Fabrikaların Batı standartlarına uydurulabilmesi için ise az 400 milyon DM gerekiyor. Para bulunamayınca da kapanmaktan başka yol kalmıyor.

Polonya'da Komünist Parti iktidarının yıkılmasında etkin olan maden işçileri (en solda), yeni iktidarın özelleştirme programına da karşı çıkıyorlar. Rusya'da yoksulluk tablolarını Coca Cola ve Casino renklamlarının altında görmek mümkün (solda). Doğu Alman emekçileri, 1990 başında Leipzig kentinde düzenledikleri gösteride "Yeni ve bir Almanya istiyoruz" pankartını taşırken umut doluydular.

lizmin ilk göstergeleriyle kendini ortaya koyduğu yıllardır. Doğu Avrupa ülkelerinde 1988-1992 yılları arasında üretimdeki gerilemeler yüzde 30'ları bulurken, işsizlik oranları yüzde 15'lere tırmanmıştır. (Tablo: 1 ve 2)

İşsizlik oranı bu rakamlara yüzde 0'dan yükselmiştir. Gerçek oranların burada belirtilenlerin oldukça üzerinde olduğunu bizzat araştırmayı yürütenler belirtmektedir. Resmi rakamlar işyerinden eve gönderilen kadınları, emekliye sevkedilen ya da işten çıkarılınca yeni bir iş aramayan yaşlı işçileri kapsamamaktadır.

Doğu Avrupa ülkelerinde 1990–1992 yılları arasında tüketim maddelerinde (bir önceki yıla göre) fiyat artışları da ilginçtir. (Tablo: 3) Çekoslovakya ve Macaristan'da yıllık fiyat artışları yüzde 20–30'lar seviyesindeyken, Polonya ve Bulgaristan'da bazı yıllar için yüzde 600'e kadar çıkmaktadır. Bu enflasyon oranlarının, enflasyonu tanımayan, tüketici fiyatlarının yıllardan beri hemen hiç değişmediği ülkelerde yaşanmış olduğunu unutmamak gerekir.

TABLO 1

1988–1992 arasında brüt üretimdeki gerileme (%)	
Macaristan	16.6
Polonya	21.2
Çekoslovakya	21.4
Bulgaristan	33.4
Romanya	33.5

TABLO 2

1992 sonundaki resmi işsizlik oranları (%)	
Bulgaristan	15
Çekoslavakya	8
Polonya	15
Romanya	6
Macaristan	13

TABLO 3

Bir önceki yıla göre tüketim maddelerindeki fiyat artışları (%)

	1990	1991	1992
Çekoslovakya	10	58	10
Romanya	35	250	200
Polonya	585	70	47
Bulgaristan	64	600	100
Macaristan	29	35	20

Dönüşüm krizi mi?

Doğu Avrupa ülkelerinde bu yıllarda yaşanan, geçici bir dönüşüm krizi midir? Sosyo–ekonomik yapı, sosyalizmden kapitalizme geçirilirken doğal olarak altüst olacaktır. Bir dönem çeşitli sıkıntılar yaşanacaktır. Sonra herşey yoluna girecektir. Gerçekten böyle mi olacaktır acaba? Çeşitli veriler ve bunlar temelinde yapılan değerlendirmeler, Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanmakta olanın geçici bir dönüşüm krizi değil, yapısal bir kriz olduğunu göstermektedir. Dönüşen yalnızca üretim araçlarının mülkiyeti değildir. Bu ülkelerin dünya ekonomisindeki yeri de bütünüyle değişmektedir.

Kaldı ki, sosyalizmden kapitalizme geçişin kilit noktası olan özelleştirmede de Doğu Avrupa ülkeleri "başarılı" denilebilecek adımlar atamamışlardır.

Üretim araçlarının, özellikle de devlete ait büyük üretim birimlerinin özelleştirilmesi, pratikte hiç de önceden teoride savunulduğu gibi kolay olmamaktadır.

Thatcher dönemi İngilteresi, özelleştirmenin özellikle yoğunlaşmasıyla bilinir. Bu dönemde İngiliz devlet işletmeleri özelleştirilmeye çalışılmıştır. Sonuçta Thatcher dönemini karakterize eden 11 yılda 20 devlet firması özelleştirilebilmiştir. Bu rakam değer olarak yaklaşık yüzde 5'i ifade etmektedir. Macaristan'da 2 bin 300, Polonya'da 7 bin 500, Çekoslovakya'da ise yaklaşık 8 bin devlet işletmesi vardır. Bunlar küçük işletmeler değildir ve bu ülkelerdeki neredeyse tüm ekonomiyi temsil etmektedirler. Dolayısıyla eski sosyalist ülkelerdeki özelleştirme ile, gelişmiş ya da azgelişmiş kapitalist ülkelerdeki özelleştirmeyi aynı kapsamda düşünmemek gerekir.

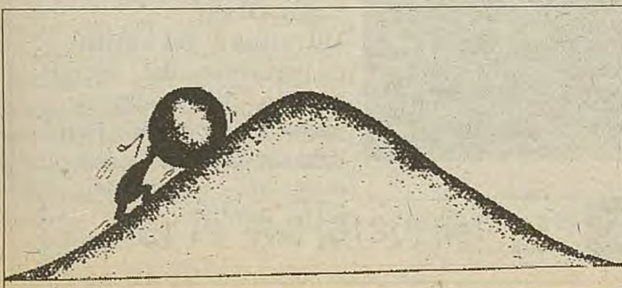
Başarılı bir özelleştirme, öncelikle ekonomiye –özellikle de sanayiye– özel sermayenin akmasına bağlıdır. Doğu Avrupa'nın eski sosyalist ülkelerinde, yapısal bir zorunluluk olarak, önemli bir özel sermaye birikimi gerçekleşmemiştir. Bu durumda tüm umut yabancı sermayenin ülkeye akmasına bağlı kalmaktadır. Yabancı sermaye ise –tek tek ülke örneklerinde de göreceğimiz gibi– hem son derece ürkek ve hem de oldukça seçicidir. Hiçbir Doğu Avrupa ülkesine beklenilen oranda gelmemiştir.

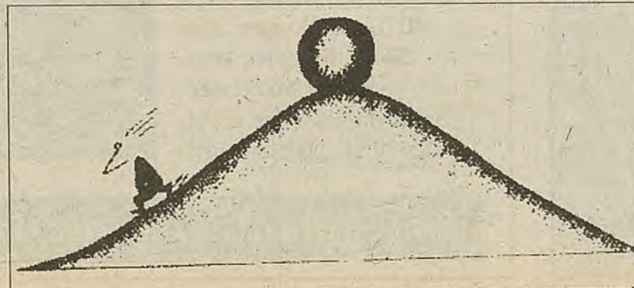
Yabancı sermaye

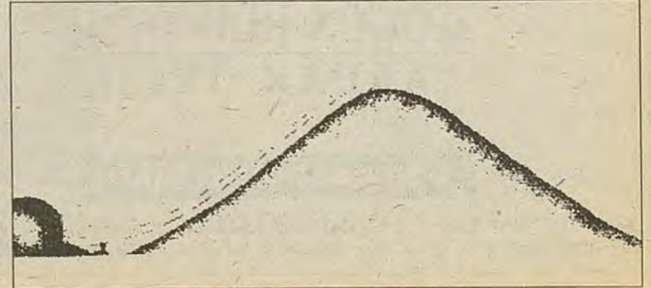
Dahası, yerli özel sermaye veya yabancı sermaye herhangi bir üretim sektörüne neden akar ya da işletmeyi neden satın alır? Sermaye ilgili üretim alanına, ancak o alan dünya piyasasına uygunsa (ya da kısa sürede uygun hale getirilebiliyorsa), diğer bir deyişle yeterli oranda karlı ise yoğun olarak akar. Eğer ülkenin sözkonusu üretim dalının ürünlerine dünya piyasasında yer yoksa ya da üretim dalının dünya piyasasına uyarlanması çok masraflı ise, özel sermaye o alana girmez.

Doğu Avrupa ülkelerindeki birçok üretim dalında bu durum sözkonusudur. Sonuçta olan, özelleştirmenin çok sözünün edilmesine karşın, eski ekonomik sistemin büyük oranda (ama çürüyerek) sürmesidir. Ekonomi büyük oranda halen devlet denetimindedir. Devlet işletmeleri özelleştirilememektedir. İşsizliğin daha da artmaması için kapatılamamaktadır. Sonuç çürüme, bunalımda kronikleşme ve günü kurtaracak çözümler peşinde koşmaktır.

Önümüzdeki sayıda bu genel durumun tek tek ülkelerdeki görünümlerini inceleyeceğiz.

Irak Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri Halim Musa:

BM ambargosu kaldırılmalı

Dış Haberler Servisi– Arap dünyasının en eski komünist partilerinden olan Irak Komünist Partisi (IKP) 1924 yılında kuruldu. Değişik rejimlere karşı sürdürdüğü mücadelede sayısız kurban verdi. Hatta birkaç defa neredeyse parti yönetiminin tamamı yok edildi. Kürdistan Cephesi'nin de üyesi olan IKP'nin Merkez Komitesi Sekreteri Halim Musa ile yapılan söyleşiyi, Neues Deutschland'ın 26 Ocak tarihli sayısından Şahin Doğan çevirdi.

Iraklı komünistlere göre, ekonomik ambargo, açlık ve yoksulluk yaratıyor ve dikkatleri ülkenin asıl sorunlarından uzaklaştırmak için Saddam Hüseyin tarafından kullanılıyor.

Partiniz bugün nasıl çalışıyor?

1987 yılından beri yeniden illegaliteye geçtik. Irak şehirlerinde çok sıkı bir şekilde gizli çalışan parti örgütlerimiz var. Rejimin çok saldırgan oluşundan dolayı yüzlerce kurban verdik. Binlerce üyemiz işkenceden geçti. Kürdistan'da legal çalışıyoruz. Oradaki deneyi geliştirmek ve diğer güçlerle işbirliğini pekiştirmek için çaba gösteriyoruz.

Partinizin Şiilerin yaşadığı Güney'de de çalışması var mı?

Evet, oradaki sınırlı silahlı mücadelenin içinde biz de varız.

Şii örgütleriyle beraber mi çalışıyorsunuz?

İslamcı güçler bizimle eylem birlikleri yapmayı reddediyorlar. Ancak bizim de içinde bulunduğumuz, muhalif güçlerin birliği niteliğindeki Irak Ulusal Kongresi'nde (IUK) onlar da var.

Biz IUK'nin üyesiyiz. Ama çalışmalarımızı nisanda yapılacak olan kongreye kadar dondurmuş bulunuyoruz. Bir muhtıra ile IUK'nin reforme edilmesini istemiştik. IUK demokratları, yurtseverleri, ordu içindeki dürüst çevreleri, kısacası iç demokrat güçleri harekete geçirmelidir. Dış faktörlerin ülkede değişiklikler yapacağına umut bağlanmamalıdır. İkinci olarak IUK'nin çalışma yöntemini eleştirdik. IUK önderliği ülke içinde, Kürdistan'da yerleşmeli. Üye örgütler çalışmalarını daha iyi koordine etmeli ve ortak kararlar almalı. Biz bir veya birkaç örgütün tek başına hareket etmesine taraftar değiliz, demokratik ortak çalışmalar yapılmalı ve gelir-giderler düzenli kontrol edilmelidir.

Batılı devletlerin Irak'a yaklaşmasını ve BM ambargosunun kaldırılması tartışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu ülkeler sözde Irak halkıyla ilgili endişelerini dile getiriyorlar. Ama aslında kendi çıkarlarından başka bir şeyi takip etmiyorlar. Fransa boykota rağmen ülkenin yeniden inşası için siparişler almak üzere bir delegasyon gönderdi. Petrol şirketleri "Elf" ve "Total", Maçnun ve Nahran–Umr'da bulunan büyük petrol kaynaklarını kendileri için garanti altına aldılar. Ayrıca Fransa Irak'ın kendisine olan 4 milyar dolar borcundan dolayı ilişkilerin normalleşmesini istiyor. Aynı şey Irak'ın 7 milyar dolar borçlu olduğu Rusya için de geçerli. Kısa bir süre önce Moskova Irak ile 10 milyar dolarlık ekonomik ve ticari anlaşmalar yaptı. Bunun dışında politik faktörler de var. Örneğin Irak hükümeti Kürt yönetimini ezip orada kendi yönetimini kurabilse, bu Türkiye'nin işine gelirdi. Çünkü Kuzey Irak'ta kurulan Kürt yönetimi Türkiye'deki Kürtler'i de Türk hükümetine karşı mücadelede motive ediyor.

BM'nin ambargoyu kaldırmasına taraftar mısınız?

Ekonomik ambargonun kaldırılmasını istiyoruz. Çünkü ekonomik ambargo açlık ve yokluk yaratıyor. Bu, Saddam Hüseyin tarafından dikkatleri ülkenin asıl sorunlarından uzaklaştırmak için kullanılıyor. Bunun dışında ekonomik ambargo Kürdistan'ı da etkiliyor. Saddam Hüseyin'in egemenlik alanı içinde bulunmasa da.

Ülkenin demokratikleştirilmesi ve insan haklarına dikkat edilmesi için askeri ve diplomatik boykotun sürdürülmesini talep ediyoruz. Biz sistem ve halk arasında bir ayrım yapmak istiyoruz.

BM koruması kalkarsa Bağdat yönetimi Kuzey'de kontrolünü yeniden kurmaz mı?

Bu büyük bir olasılık. Kürdistan'daki durum şu an çok karmaşık. Bundan dolayı biz orada demokratik kurumların geliştirilmesini ve Kürdistan'ı korumak amacıyla ordulaşmaya gidilmesini talep ediyoruz. Gerçekten demokratik bir koalisyon hükümeti kurulmasını istiyoruz.

Bizim Kürdistan'da demokratik normalliğe ihtiyacımız var. Ama bunlara ulaşmak Kürdistan Yurtseverler Birliği ve Kürdistan Demokrat Partisi arasında süren çatışmalar nedeniyle zorlaşıyor. Her iki güç de iktidarı tek başına almak istiyor. Ama başka faktörler de var; Irak gizli polisinin etkinlikleri... Türkiye ve İran da müdahale ediyor.

IKP'nin orada silahlı güçleri var mı?

Evet. Ama bizim silahlı güçlerimiz sadece iki parti arasında süren çatışmaları engellemek için kullanılıyor. Bu görev birliklerimize hükümet tarafından verildi. Biz IUK adına da müdahale etti, çünkü IUK'nin yeterli silahlı birlikleri yok.

Kuzey Irak'taki yönetim kontrolü altındaki bölgeyi "Irak Kürt Federe Devleti" olarak tanımlıyor. IKP birleşik Kürdistan devletini mi savunuyor, Irak Federe Devleti'ni mi?

Biz federatif bir sistemden yanayız. Bu, devletin parçalanması anlamına gelmiyor. Aksine Irak'ın birliğinin demokratik temelde güçlenmesi anlamına geliyor. Kürt partileri de ayrılmayı savunmuyor.

Ama Kürtler'in çoğu bağımsız Kürdistan'ı uzak bir hedef olarak alıyor.

Biz sadece Kürdistan'da değil, genel bir ilke olarak, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunuyoruz. Ama şu anda sizinle mevcut koşullar üzerine konuştuk.

Irak'a uygulanan yaptırımlara devam

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Irak'a uygulanan yaptırımların süresinin iki ay daha uzatılmasına karar verdi. Güvenlik Konseyi'nde geçen pazartesi akşamı yapılan oylamada, Irak'ın BM tarafından 1990 yılında konan yaptırımların kaldırılması için gerekli koşulları henüz gerçekleştirmediği gerekçesiyle, ambargonun sürdürülmesi kararlaştırıldı. Oylama öncesi yapılan konuşmalarda Güvenlik Konseyi üyesi ülkeler arasındaki görüş ayrılıkları da su yüzüne çıktı. Fransa temsilcisi Jean-Bernard Merimee üstü örtülü biçimde ABD'ye çatarken, "Irak'ın dayanıksız suçlamalarla değil, belgelerle yargılanması" gerektiğini söyledi.

Lozan Belediyesi İşçi Partisi'ne emanet

İsviçre'nin tarihi ve kültür kenti olan Lozan'da 12 Mart günü yapılan belediye başkanlığı seçimini POP (Isviçre İşçi Partisi) adayı Bernard Metraux, Liberal Parti adayı Phlippe Vuillemin'i geride bırakarak kazandı. Oyların yüzde 56'sını alan Metraux, 102 yıldan beri Lozan Belediye Başkanlığı'nı elinde tutan Liberaller'i yenilgiye uğratmış oldu.

Boşnak bakan Türkiye'ye 'dil uzattı'!

Bosna Hersek Dışişleri Bakanı Haris Sladziç, Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi'ne katılmak için geldiği Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da gazetecilere yaptığı açıklamada, 1 Ocak'ta Sırp, Hırvat ve Boşnak güçler arasında ilan edilen ve 1 Mayıs'a kadar sürecek olan ateşkesi, Boşnak tarafının uzatmayacağını belirtti. Sladziç, "Ateşkesi uzatmamakta kararlıyız. Aksi taktirde Bosna, Kıbrıs'a dönecek, fiili bir durum yaratılacak ve kaba kuvvetle elde edilen kazanımlar meşrulaşacak" ifadesini kullandı. Açıklamayı yayımlayan Türk gazeteleri, Müslüman Boşnak hükümetinin dışişleri bakanının, Bosna'daki Sırp kuvvetleriyle Kıbrıs'taki Türk askerleri arasında benzerlik kuran sözlerini anlamamazlıktan geldi.

Yeni Dünya Düzeni'nin İsrail'i Araplar'a yamama politikası tutmadı

Ortadoğu'da gerçekliğe dönüş

▼ Filistin–İsrail barışının umulan yönde değil de, tersi bir mecrada sürmesi ve Ürdün–İsrail barışındaki beklentilerin gerçekleşmemesi, Ortadoğu'daki Amerikan yönetiminin Ortadoğu planının istendiği gibi uygulanmasının mümkün olmadığı gösteriyor.

ABD Başkanı Bill Clinton'ın nezaretinde imzalanan barış anlaşmasına karşın Filistin'de savaş baltaları gömülmedi.

Faik BULUT

İsrail Başbakanı İzak Rabin ile Filistin lideri Yaser Arafat arasında geçen ay Erez'de yapılan görüşmenin hemen ardından, Filistin kökenli olup, İsrail Knesset'inde (parlamento) milletvekilliği yapan Abdulvahab Deravışa, Arafat'ı arayıp sordu: "Sonuç ne oldu?" Filistin liderinin cevabı olmadık ölçüde sert ve karamsardı: "İzak Rabin, beni Güney Lübnan'da İsrail devletinin güdümüne girmiş paralı Hıristiyan askerlerin çete reisi Antuan Lahd ile karıştırıyor. Utanmadan, sıkılmadan, habire istiyor. 'Şunu yap, bunu yapma' şeklinde emirler yağdırıyor. Oysa Rabin şunu unutuyor. Ben, İsrail güdümünde iş yapan paralı askerlerin çete reisi değilim. Tersine; Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideriyim, bir halkın temsilcisiyim, İslam Konferansı Örgütü'nün ve Bağlantısızlar Hareketi'nin başkan yardımcısıyım. Bundan böyle biz Filistinliler'in, daha fazla verecek tavizimiz yok. Çünkü verecek bir şey kalmadı ortada. Ne olacaksa olsun bitsin!.."

Aynı milletvekili, anılan görüşme hakkında Başbakan Rabin'in düşüncelerini öğrenmek isteyince de şu karşılığı aldı: "Arafat terör eylemlerine göz yummadıkça, onunla vardığımız anlaşmaya bağlı kalacağız. Ancak şu bilinmelidir ki; Arafat ve ekibi öncelikle Gazze'deki fesat yuvalarını denetim altına almadıkça, özellikle de İsrail'in iç bölgelerindeki şiddet eylemlerinin önünü almadıkça, bizim ona verecek bir Batı Şeria toprağı yok. Çünkü son eylemlerden (60 kadar İsraillinin ölümüyle sonuçlanan patlama) sonra, İsrail kamuoyu öylesine değişti ki; barıştan yana kararlı bir tutum koymak çok zor."

Her iki liderin karşılıklı suçlamaları ve demeçleri, 13 Eylül 1993'te varılan İsrail–Filistin anlaşmasının günümüzde geldiği noktayı göstermesi bakımından ilginç sayılır. Ne oluyordu? Barış sürecinden geri adımlar mı atılıyordu, yoksa şimdiye kadar pompalanan "barış, kalkınma, işbirliği" balonunda delikler açılıp patlamalar mı olmuştu?

Toprak meselesi

Marksistler'in, "ulusal mesele özünde toprak meselesidir" önermesini en fazla doğrulayan mekanlardan biri, Filistin'in Batı Şeria bölgesidir. Norveç'in başkentinde yapıldığı için Oslo Anlaşması olarak da bilinen barış anlaşmasının geldiği aşama şunu gösterdi: "Toprak verilmeksizin, gerçek barış olmaz. Adam gibi barış olacaksa (ki İsrail tarafı bunu istiyor) mutlaka İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan çekilip, onu eski sahipleri olan Araplar'a (Suriye, Lübnan, Filistin, Ürdün) vermesi lazım."

Gelgelelim İsrail, Oslo Anlaşması'nın gereklerini yerine getirebilmiş değil. İsrail işgal ordusu Gazze Şeridi'nden tümüyle çekilmedi, Batı Şeria bölgesinden hiç çekilmedi. Filistinliler'in toprak ve arazileri üzerine habire kurulan Yahudi yerleşim merkezleri (iskan sömürgeciliği) durdurulamadığı gibi, Filistinliler ile Yahudiler arasında tam anlamıyla bir toprak savaşı ve mücadelesi yaşanıyor. Adeta bir karış toprak için adam öldürülüyor; silahlar çekiliyor, direnişler oluyor, kavgalar meydana geliyor, yer yer katliamlara varan çatışmalar veya tek yanlı saldırılar yaşanıyor. Söz verdiği halde, İsrail Gazze ile Eriha arasındaki "geçiş ve güvenlik koridoru"nu da açmadı. Anlaşma uyarınca İsrail–Filistin arasında gerçekleştirilmesi gereken kültürel, ticari, siyasi alışveriş olmadı. Uzun erimli ekonomik–ticari projeler de hayata geçmedi.

Bu ve benzeri kusurlar, Yaser Arafat'ın elini kolunu bağladı. O kadar ki, başlangıçta bir umut olarak düşünülen Gazze ve Eriha'daki özerk topraklar, tam bir açıkhava hapishanesine döndü. Bağımsız bir Filistin yapısının ortaya çıkması için beslenen umutlar suya düştü. Arafat ve ekibi, kendilerini, "İsrail'in polisliğini yapan asayiş veya kolluk kuvvetleri olarak hisseder" oldular. Rabin, islamcılarla çatıştırarak Arafat'ı bitirmek istiyor.

İsrail askeri işgalinin sürmesi, Yahudi yerleşim merkezlerinin Arap toprakları üzerinde habire genişlemesi, Filistinli–Yahudi çatışmalarına ek olarak, geçtiğimiz aylarda İslami Cihad Örgütü'nün yaptığı eylem gündeme geldi. Bir yılda 120 İsraili öldürüldü. Bu sayı, 1987'de başlayan Filistin İntifadası'nın İsrail'e verdiği can kaybından çok daha yüksek. Arafat, Filistin'e dönüşünde bir kahraman gibi karşılanırken verdiği sözleri (özerklik, özgürlük, barış, refah, kalkınma) tutamamanın mahcubiyeti içinde. Üstelik; Oslo Anlaşması'ndaki, "Filistinliler'e toprak ve özerklik vereceğiz, ancak karşılığında İsrail devletinin huzur ve güvenini sağlayacağız" yolunda vaat de tutulamadı. Bu yüzden, daha fazla barışçıl hamle yapabilecek kamusal/siyasal destekten yoksun. İsrailli şahinler habire bastırıyorlar. "Barış yapmak, İsrail için felakettir" diyenlerin sayısı çoğalıyor.

Gerek Filistin yönetimi, gerekse İsrail hükümeti saflarındaki ayak oyunları, siyasi/silahlı muhalefet, rakipleri safdışı bırakmak için dönen dolaplar her iki liderin de (Arafat ile Rabin) boş bir halkada yuvarlanıp gitmelerine, deyim yerindeyse kısır döngü içinde bulunmalarına yol açıyor.

'Açlık ayaklanması'

İsrail'in her türlü ambargoyu uygulaması; örneğin Filistinliler'e çalışma izni vermemesi, alışveriş noktalarını kapatması, dış yardımları engellemesi vs. yepyeni bir toplumsal huzursuzluğa yol açıyor. Resmen açlık çeken o daracık Gazze'de sıkışmış 1 milyon Filistinli, yakında "Açlar ayaklanması" olarak adlandırılabilecek bir eyleme başlarsa, kimseler şaşmasın! Gerçi Arafat ve İsrail karşıtı İslamcı muhalefet (HAMAS, İslami Cihad ve benzeri direnişçiler Gazze'de son derece etkinler), barış anlaşmasını bozmak ve Arafat yerine iktidar olmak için her yolu (bombalı saldırılar, şiddet eylemleri, patlama ve sabotajlar vs.) deniyorlar. Ancak bu kez çıkması muhtemel "açlar ayaklanması"nın sıradan halkın kendiliğinden eylemi/patlaması olacağı sanılıyor. Nitekim bunun kokusunu alan Amerikalı gözlemciler ile uzmanlar, Clinton yönetimine çok acil mesajlar gönderiyorlar. "Aman yetiş, yoksa beklenmedik sürprizlerle karşılaşabiliriz."

Gerçekten de mesajlar ciddi bulunmuş olmalı ki, ABD yönetimi, ilk kez Filistinliler'e böylesine tavizkar ve yumuşak davranmaya başladı. Yoksa barış konusunda çıkmaz aşılamayacak; ABD'nin Ortadoğu için biçtiği yeni kaftan başından yırtılmış olacak.

Araplar'ın karşı hamlesi

Amerikan Planı şundan oluşuyor: Ortadoğu'daki Yeni Dünya Düzeni, yepyeni ittifaklar ve oluşumlar temelinde kurulmalıdır. Arap ülkeleriyle İsrail arasında mümkün olduğunca çok yönlü ve geniş işbirliği yapılmalı; Filistin–İsrail–Ürdün ekseni bu tür ekonomik, siyasi, askeri ve teknolojik işbirliğinin özünü oluşturmalı, İran ile Irak gibi ülkeler tümüyle dışlanıp ezilmeli.

Ancak, gerek Filistin–İsrail barışının umulan yönde değil de, tersi bir mecrada sürmesi ve gerekse Ürdün–İsrail barışındaki beklentilerin gerçekleşmemesi, Ortadoğu'daki Yeni Dünya Düzeni'ne damgasını vuran Amerikan Planı'nın yeterince tatbik edilemeyeceğini gösteriyor. Ek olarak, İsrail–Suriye barış görüşmeleri de fazla ilerlemedi. Gerçi İsrail, "işgal ettiğim Golan tepelerinin yüzde 90'ından çekilebilirim" mesajını verdi. Ancak Suriye, hala çok temkinli. Hatta ABD'den umudu kesip, Arap eksenine döner gibi yaptı. Nitekim son zamanlarda Suriye–Mısır–Suudi Arabistan liderleri İskenderiye'de toplandılar. Suriye gazeteleri bunu, "Araplar'ın yeniden uyanarak, Amerikan rüyasından uzaklaşmaları" biçiminde değerlendirdi. Demek istenen şuydu: "Amerikan vaatlerine fazla kanmayın! Araplar'ın Araplar'a faydası vardır. Başkası bize dost olmaz."

Mısır lideri Hüsnü Mübarek, barış sürecinde kendilerini tecrit edip bölge liderliğinden uzaklaştırmak isteyen Amerikan–İsrail yöneticilerine açık mesaj verdi. "Beni dışlayarak hiçbir şey gerçekleştiremezsiniz." Mübarek, bu taktik oyunda iki hamle daha yaptı.

Birincisinde Suriye'nin "Araplararası ittifak olmalı; tüm çözümler gerçekleşmeden, İsrail ile samimi barış yapılmadan, Araplar İsrail'e yüz verip diplomatik ilişkilere geçmemelidir" yolundaki formülasyonuna destek verdi. İkinci hamlede ise, ABD'nin "pek nefret ettiği" İran ile diplomatik bir yakınlaşma içine girdi. Bunun anlamı şuydu: "Sen, kendi başına planlar yapıp Yeni Dünya Düzeni'ni dayatırsan, biz de bölge ülkeleriyle işbirliği halinde senin planlarını bozarız. İşine çomak sokarız." Arafat ise, "acilen bir Arap Zirvesi" toplantısı istedi.

Anlaşılan, yaklaşık dört yıl önce başlayan Ortadoğu'daki barış süreci şimdilerde hayal ve umutlardan arınmış; biraz umutsuzluk veren bir atmosfer içinde. Sonuç olarak daha gerçekçi ve doğasına uygun bir zemine oturmak üzere. Barış olacak belki; ancak çok sancılı ve zikzaklı bir yol çizerek, bir sürü badire daha atlatacak, ABD'nin hemen istediği biçimde olmayacak ve zaman alacak.

Provokasyon çığırtkanlığı ve gerçekler

Kenan KALYON

Secaat arzederken merdi kıpti sirkatin söylermiş. Şu işe bakın; şirret, arsız, dezenformasyonu varlık nedeni haline getirmiş, yılışık ve saldırgan burjuva basını "provokasyon" nakaratıyla yatıp kalkıyor. Hayret; tepeden tırnağa provokasyona, yasa tanımaz keyfiliğe ve kuralsız şiddete göre biçimlenmiş askeri-bürokratik bir aygıta yaslanan düzenin sözcüleri koro halinde ve yırtınırcasına "provokasyon" tekerlemesine başladılar. Her sözleri ve tutumları başlıbaşına bir kışkırtma olan resmi yetkililer halkı kışkırtmalara karşı uyarıyorlar. Sanırsınız ki az çok demokratik bir devlet ve düzen bünyesine yabancı, hazırlıksız yakalandığı bir komployla yüzyüze kalmış!..

Provokasyon odağı arayanlar, İsmet İmset'in henüz Turkish Daily News'de çalışırken, katıldığı bir MGK brifinginden aklında kaldığı kadarıyla Özgür Ülke'ye aktardığı Özel Harp Dairesi (yani kontrgerilla) şemasına baksınlar. Kendilerine şemadaki pasifikasyon, kaçırma ve sabotaj birimlerinin işsiz kalıp kalmadığını sorsunlar. Bu konuda gerçekten duyarlı olanlar, kirli savaşın ortaya çıkardığı, herbiri neredeyse özerk bir güç haline gelen odaklara bakmalıdırlar. Provokasyon sözcüğü etrafında bir sis bulutu yaratacaklarına, kampüs içi sıradan bir gösteride bile hemencecik bitiveren Jitem'e gözlerini diksinler. Eveleyip gevelemeden, karakolların işkence merkezlerine dönüştüğünü, polisin idari ve hukuki bir birim olmaktan çıkıp, siyasal güç merkezi haline geldiğini tartışma masasına yatırsınlar.

> Devrimci ve demokratik dinamiklerin birbirinden yalıtılması ve lokalize edilmesi yoluyla düzenin sağladığı bir "suni denge" sarsılmış, oyun bozulmuş ve provokasyon ters tepmiştir.

Kışkırtıcı mı aranıyor? Arsız ve yüzyüz medya bu sözcüğün kendi sıfatı olduğunu teslim etmelidir. Türkeş'i ve faşist çeteleri parlatıp aklayarak halkın üzerine salan bu medyanın şaşırmaya hakkı yoktur. Son bir yıldır faşist çetelerin saldırıları ve polis destekli örgütlenme atakları birçok semtte gerilimi bir kat daha artırmıştır ve Gazi mahallesi de bunların içindedir. İçtenlikle kışkırtıcı arayanlar, oklarını Kürt sorununu milyonları göç ettirerek çözeceklerini sananlara yöneltsinler. Sivas olaylarıyla ilgili DGM kararını hatırlasınlar. Polisin halka karşı nasıl bu kadar rahat silah kullanabildiği konusunda kıyameti koparsınlar.

Bütün bunlara dokunmadan provokasyon edebiyatı yapmak ya da buna kapılmak olayları ve gerçekleri karartmaktır. Mayaları provokasyonla yoğrulmuş olanlar, sözüm ona yatıştırıcılık ve papazlık yaparken bile kendilerini ele verirler. İtfaiyecilik yaparken bile sıktıkları su değil benzindir. "Yunan parmağı" manşetleri ve kolaycılığı düpedüz provokatörlük değil midir? "Olayı yapanlar ve gösteriyi örgütleyenler aynı kişilerdir" demek olabilecek en ağır tahrik değil midir? Dolayısıyla Gazi Mahallesi'ndeki olayları ve sonraki gelişmeleri doğru değerlendirmek ve görevlerini doğru belirlemek isteyenler, ilk önce kendilerini bu provokasyon çığırtkanlığının etkisinden kurtarmalıdırlar. Bir kez bu havanın dışına çıkınca şu saptamaları yapmak mümkün olur:

Birincisi; halk kahveleri tarayanların ummadıkları bir tepki vermiştir. Provokasyona gelmemiş, tersine bunu bozmuş ve bütün çarpıtmalara rağmen tepkisiyle sorunun özünü ve gerçekleri ortaya sermiştir. Eğer CHP'nin, Alevi kodamanlarının ve burjuvazisinin yönlendirdiği, "kahrolsun şeriat" diyerek sözümona "laik cumhuriyet"i sahiplenen türden bir tepki verseydi; hiç kuşku olmasın bu provokasyon yaygarasına tanık olmayacaktık. Oyun bozuldu, yaygara bundandır.

İkincisi; düzen güçleri olay sonrası gelişmeleri bir mezhep çatışması olarak göstermek ve bu yöne doğru itmek isteseler de, boyutları ve niteliği itibarıyla bir Alevi tepkisi ve kimlik mücadelesiyle yüzyüze değiliz. Bu sorunun yalnızca bir yanıdır ve belirgin karakteri olmaktan da çıkmıştır. Kimi Alevi kodamanlarının kıvranışı da bundandır. Bundan böyle provokasyon ihtimali olay bu yöne çekildiğinde ve başıbozukluğa itildiğinde vardır.

Üçüncüsü; olaylar toplumsal psikolojide çok ciddi bir dönüşümün göstergesidirler. Şimdi, asıl provokasyon odakları, bunu yılgınlığa çevirmek, güvensizliğe dönüştürmek, amaçlarını ve hedeflerini saptırmak için dolap çevireceklerdir. Asıl sorun; provokasyon yaygaralarına papuç bırakmadan dikkatleri yığın psikolojisindeki dönüşüme ve yılgınlığa sevkedecek tehlikelere yöneltmektir.

Dördüncüsü; halkın tepkisinin, rejimin ıkına sıkına telaffuz etmeye başladığı, büyük ölçüde makyaja dayalı kıytırık "demokratikleşme" adımlarını tehlikeye sokması şöyle dursun; aşağıdan demokratikleşme dinamiklerinin harekete geçmesi anlamına geldiği görülmelidir.

Beşincisi; düzenin Kürt sorununu lokalize etme imkanları daralmıştır. Gösterilerin bileşimine bakan dikkatli bir göz Kürt sorunuyla son toplumsal tepki arasındaki kesişmeyi görebilir. Rejimin telaşı ve tedirginliği asıl buradan kaynaklanıyor. "Türkiye bir de din savaşını kaldıramaz" diyenler, çarpıtılmış biçimde bu telaşı dışavuruyorlar.

Bütün bunlara düzenin bilinç altına itilmiş korkularının depreşmesi eklenebilir: 12 Eylül öncesi manzaralar... korkularını bu türden sözleri sayıklayarak açığa vurdular. Aynı ırmakta ikinci kez yıkanılmayacağı kesindir. Gerçekte böyle de olmuyor. Duvarda Che'nin posterlerini gördüler; yeniden hiç anımsamak istemedikleri mahalle komiteleri sözcüğünü işittiler ve nefret ettikleri diğer alamet-i farikalarla karşılaştılar. Sildik zannettikleri halk belleği o kadar da zayıf değilmiş...

Toplam ve sonuç olarak; yoğun bir terör, sindirme ve baskıyla; devrimci ve demokratik dinamiklerin birbirinden yalıtılması ve lokalize edilmesi yoluyla düzenin sağladığı bir "suni denge" sarsılmış, oyun bozulmuş ve provokasyon ters tepmiştir. Temel sorun özgürlükçü dinamikleri harekete geçirmek ve provokasyon odaklarının üzerine gitmektir.

'Dokunulmazlar'

Ragıp ZARAKOLU

Dünya toplumu içinde yeralan bütün ülkelerde insan öldürmek "suç"tur. ama bazı ülkelerde "daha az" suçtur. Hatta bazı ülkelerde, "bazı" kişilerin bir çeşit suç işleme, hatta insan öldürme "özgürlüğü" vardır.

Onlar "dokunulmazlardır."

Parlamenter "dokunulmazlık" bu tür bir dokunulmazlığın yanında çocuk oyuncağı kalır.

Bazı ülkelerde cumhurbaşkanları bile hapsedilebilir, başbakanlar asılabilir, bütün bir parlamento gözaltına alınabilir,

ama "dokunulmazlara" dokunulmaz. Onlar gerçek devlet iktidarının özünü, sürekliliğini simgelerler, temsil ederler.

Siyasal iktidarlar değişir, ama onların "iktidarı" değişmez.

İnsanlar "onların" lütfettiği kadar özgürdürler.

Haklar kısıtlanmak içindir.

İnsan öldürmek, en eski kutsal kitaplardan bu yana en ağır "suçtu"..

Musa, on emrinden birinde "öldürme" der.

Ama bazı ülkelerde "insan avı" serbesttir.

Bazı ülkelerde insanlar havada uçan martılar gibidirler.

Ve havaya kurşun sıkıldığında insanlar kuş gibi vurulurlar.

Bazı ülkelerde "toplumsal hareketler", bunların dinamikleri gibi konularda ne bilgi, ne de "nasıl devralınır" deneyim vardır.

Toplumsal öfkelerin kökeni araştırılmaz.

Daima "nihai çözüm" gündeme gelir. Yani Kuyucu Murat Paşa yöntemi.

Bu kafa, küçücük çocukların bile, "yarın devlete kafa tutar" mantığı ile boynunu kırma kafasıdır.

Bunun içindir ki, "a, Zülfü gelmiş" diye onu görmek üzere sokağa fırlayan genç kızın eve ancak cesedi dönebilir.

Bir başka genç gazeteci, kafasına kurşun yemekten, ya o anki tereddüt ya da daha önceki "gazeteci ölümlerinin" yarattığı tepki anımsanarak, kurtulur.

Bazı ülkelerde, saldırıya uğrayan halk "güvenlik güçleri" tarafından korunur. Onun için adları "güvenlik güçleridir." Ama bazı ülkelerde, saldırıya uğrayan halk o kadar iyi 'korunur' ki, otuzun üstünde ölü verir. Her cenaze geometrik olarak artan yeni cenazeleri doğurur.

1994 yılında Londra'da Prixton semtinde bir kara öfke dalgası patlar. Olaylar sırasında, kimse bunun ardında bir "dış parmak" aramaz,

"yasadışı örgütlenir" çabasını gerekçe göstermez. Yani ne komşu İrlanda Cumhuriyeti ajanları yaratılır, ne de İRA örgütünün ya da Güney Afrikalı direnişçilerin "parmağı bulunur." Ayrıntılı bir araştırma sonucunda, kara derili halkın yoğun olduğu bu yörede, polisin "ayrımcı" bir uygulama yaptığı ve şiddet uyguladığı için toplumsal bir tepkiye neden olduğu saptaması yapılır. Bunun sonucunda parlamentodan, polisin pek hoşlanmadığı bir yasa çıkarılarak, "Polis Şikayetleri Otoritesi" adlı, doğrudan devlet başkanına bağlı, özerk bir kurum oluşturulur. Bu kurumda, sivil toplum içinden gelme deneyimli kişilere yer verilir. Bu kurumun otoritesi çok geniştir, istediği bölgeden, istediği araştırma grubunu oluşturabilir. Yani sivil toplumun, güvenlik örgütü üstünde bir denetim mekanizması oluşturulur. Geçen yıl bu kurumu ziyaret ettiğimizde, o yıl polis hakkında 19 bin başvuruda bulunulduğu bildirilmişti. Her karakolda bu kurumun başvuru metinleri bulundurulmak zorunda idi ve ayrıca tutuklu olanlara tüm hakları eksiksiz olarak, yazılı biçimde iletilmek durumundaydı.

Türkiye'de ise bırakın denetimi, varolan denetim mekanizmaları bile ortadan kaldırılmıştır. Ne yazık ki, 1984'ten sonraki sözde "sivil" hükümetler, önce "Polis Yetki ve Sorumlulukları Yasası" ile ve daha sonra "Anti Terör Yasası" ile, adeta bir çeşit "dokunulmazlık" yaratmışlardır. Parlamenterlerin çiğnenen "dokunulmazlık" hakkı, adeta yazılı olmayan bir biçimde, devletin "asli" sayılan güçlerine tanınmıştır.

Ve şimdi hayret ediyoruz, bunlar nasıl meydana geliyor diye.

Dünyadaki önemli "denetim" mekanizmalarından biri hükümetdışı insan hakları örgütleridir. Biz, İHD yöneticileri olarak, Kuzey İrlanda gibi "sorunlu" bir bölgede bile, gözaltı koşullarını yerinde, yani karakollarda inceleme olanağına sahip olmuşuzdur. Ama, bugün Türkiye'de İHD yöneticileri bırakın yerinde inceleme yapmayı, hazırladıkları raporlar nedeniyle, Diyarbakır örneğinde olduğu üzere tutuklanabilmektedirler.

Ve şikayet ediyoruz şimdi, "nasıl oldu" diye. "Dış parmaklar" arıyoruz, "provokasyon" diye yırtınıyoruz.

Oysa sorunun kaynağı belli. Ama hangi "cesur" parlamenter ya da savcı, bu olayların asıl kaynağına yönelebilir?

Gazi Mahallesi'nde daha önce neler oldu ki, halk bu kadar "öfkeli" idi. Güvenlik güçleri n
yor, ya da geçm
lumsal hareketl
ne göre nasıl da
olmayı, halkı a
görebiliyor, "ta
du?

Başbakan
günlerinde, "İst
cak" demişti. E
Yani bir iş ve fi
. Devletin b
ederse, İstanbu
"yeni Beyrut" ol

İstanbul'a b
savaşın bütün s
şınmış vaziyette
edilenler, ekono
sonuçları neden
rek, kendilerine

Ve öte yand
nüstü hal bölges
rolar" da büyük
biçimde "davran
"doğal" olarak.

Ve şimdi döv
sıl Cizre, Şırnak
Bir başka yerde
burada hayretle

Ve bu alev s
kısacası herkesi
halde niye, hala
ken...

Aleviler'e yönelik resmi politikanın sonu: Gazi direnişi

Erdoğan AYDIN

Gazi Mahallesi'ne yapılan saldırıyı özel olarak kimin yaptığının yanıtı tam bir netlikle verilemeyebilir, ancak Türkiye'deki siyasal ve toplumsal saflaşmalar çerçevesinde niye yapıldığı sorusu karanlık değildir.

Yaşanan süreç salt gerici toplumsal kimliklerin değil, aynı zamanda Alevi aydınlanmasının da ciddi bir yükselişine işaret ediyor. 20 milyona yakın nüfusuyla kendi ilerici kimliğini sahiplenen, korkuyu yenip örgütlenen bu potansiyelin, demokrasi karşıtı güçler açısından ciddi bir sorun oluşturduğu ortadadır.

Faşist hareket açısından Alevilik, Türklüğün şoven ve İslamcı algılanışından köklü ayrımla, tarihsel Türk ve Kürt kimliklerinin demokratik bir sentezle ve üstelik etnik yanın ikincil plana düşürüldüğü nahoş bir anlam taşıyor. Şeriatçı hareket açısından da hakeza, Alevi kimlik, "yüzde 99'un Müslüman olduğu" gerekçesiyle şeriatçı bir iktidar talebinin dinsel meşruiyetine ciddi bir engel oluşturuyor. Özetle laiklik ve demokratikleşmenin temel toplumsal güçlerinden biri olarak Alevi kimliği ve örgütlülüğü, topluma dayatılan Türk ırkçılığı ve şeriatçılığa karşı toplumsal bir barikat oluşturuyor.

Bu bağlamda Gazi Mahallesi'ne yönelen saldırı, Alevi kimliği özgülünde devrimci demokratik güçleri sindirme ve tasfiye etme yönelimidir. Saldırının, yaşanan özgülde devletin, keza MHP ve RP merkezlerinin taktik çıkarlarıyla örtüşmediği söylenebilecekse de, bu gelişmeden sorumsuz olmadıkları açıktır. Nitekim saldırı sonrası gelişen halk tepkisini bastırma ve çarpıtmada sergilenen tavır, tüm gerici güçlerin açık işbirliğine işaret etmektedir.

Saldırı amacına ulaşmış mıdır?

Devrimcilerin de katılımıyla Alevi halkın gösterdiği yığınsal tepkinin ulaştığı boyutlar herkesi şaşkına çevirmiştir. Onların eşit haklı bir topluluk olma taleplerini görmezden gelmeye çalışan tüm resmi ve gayrıresmi güçler, tahminleri aşan büyüklükteki tepkilerinde birşeylerin artık eskisi kadar kolay sürdürülemeyeceğini görmüşlerdir.

Gerçi devletin ilk tavrı oldukça geleneksel olmuştur. Halkın demokratik tepkisi acımasızca bastırılmaya çalışılmış, ancak dalgalar halinde yinelenip büyüyen kitle tepkisiyle karşılaşılmıştır. İlk saldırı ve ardından gelişecek zayıf tepkinin kolaylıkla sindirilebileceği beklentisi tuzla buz olurken, gelişmelerin "tahrik" olduğu, "Aleviler'in oyuna geldiği" söylenerek durum çarpıtılmaya ve Aleviler'in bu ülkenin saygın bir parçası olduğu, "sağduyu telkini" ve "oyuna gelmemeleri" gerektiği yollu yaklaşımlarla durumun kurtarılmasına yönelinmiştir. Öyle görünüyor ki, Aleviler'i yoksayan ve Sünnileştirerek eritmeye çalışan geleneksel politikanın sürdürücü ve destekçileri, artık işlerin eskisi gibi yürümeyeceğinin bilincine vardıkları bir dönüm noktasına gelmiş bulunmaktadırlar.

Tüm resmi ve gayrıresmi güçler, tahminleri aşan büyüklükteki tepkilerinde birşeylerin artık eskisi kadar kolay sürdürülemeyeceğini görmüşlerdir.

Özetle saldırıyı gerçekleştiren ve akabinde gelişen tepkinin baskı ve çarpıtmayla etkisizleştirileceğini sananların amacı ters tepmiştir. Aksine gelişmeler; 1- Sivas katliamı sonrasında gelişen kaygı atmosferinin kırılarak, Alevi dinamiğin özgüven ve psikolojik mevzi kazanımını, 2- Kürt kimliği gibi Alevi kimliğinin de bu ülkenin saygın, kurucu kimliklerinden biri olduğu doğrultusunda mevzi kazanımını getirmesi bir yana, 3- Soruna ilişkin Türkiye'deki tüm politik tercihlerin yeniden biçimlendirilmesi zorunluluğunu dayatmıştır.

Şeriat ve Alevilik

Alevi hak ve özgürlüklerinin ideolojik ve geleneksel düşmanı olan Şeriatçı politika, özde değilse de görünüşte önemli bir çözülmeye uğruyor. Bu çözülmenin önümüzdeki günlerde artarak, en azından belli kesimlerde artık bu gerçekliğin hazmedilmesi yönünde belirginleşeceği beklenmelidir. Refah Partisi'nde bir seçim taktiği ve meşrulaşmasını yayma yönelimi olarak başlayan Aleviliğin telaffuzu, son gelişmenin ardından Fethullahçıların ağzından daha ileri boyutlarda kabul görüyor. Ancak laik değerlerin baskısı ve Alevi direnişi karşısında görece gerilemiş olsa bile, tekçi ve totaliter kimliğiyle şeriatçılığın, Aleviliği kendisiyle eşit haklara sahip bir inanç/kültür olarak kabullenmesi, eşyanın doğası gereği beklenmemelidir.

Devlete gelince, her ne kadar Diyanet, Aleviliğin "Müslüman olduğu, dolayısıyla Sünnilikten ayrı talepleri olamayacağı" şeklindeki geleneksel tavrını sürdürüyorsa da, devletin resmi politikasının önümüzdeki günlerde revizyona uğraması beklenmelidir. Alevi işbirlikçilerinin de katkısıyla, Diyanet'te Aleviler'e "masa" vererek sorunun emilmeye çalışılması, devlet gündeminin önemli bir maddesi olacak gibi görünüyor. Sorunun böyle bir yönelimle "çözümü" için Alevi camiasında önemli bir ideolojik ve sermaye birikimi gerçekleşmiş bulunmaktadır. Ancak Aleviler'in kardeşliğinden dem vursa da, devlet içinde önemli bir kadrolaşmaya sahip şeriatçı güçlerin bu kadarlık bir "tavizi" bile vermeye hazır olmadıkları kesin.

Özetle önümüzdeki süreçte devletin dinsel vitrininin, devletiçi muhafazakar kurumlaşma ve şeriatçılar ile Alevi işbirlikçiliği ve

devletiçi laik, liberal güçler arasındaki bilek güreşinin sonuçlarına göre yeniden düzenlenmesi beklenmelidir.

Bu noktada Türkiye'nin demokratik yönelimleri açısından soruna ilişkin geliştirilecek yaklaşımlar, keza Alevi aydınlanması ile devrimci güçler arasındaki yakınlığın önemi bugün her zamankinden büyük önem taşıyor.

Türkiye'nin demokratik gelişimi açısından izlenecek politikalarda devrimcilerle Aleviler arasında temel bir ortak payda var; ki bu da, artık iyiden iyiye iğdiş edilmiş olan laikliğin tam bir duyarlılıkla kazanılması zorunluluğudur. Laiklik, devrimciler için yarınları elde etmenin olmazsa olmaz siyasi/kültürel koşullarından biriyken, Aleviler açısından daha da öte, kimliğini özgürce gerçekleştirebilme ve can güvenliği koşuludur (esasen kültür ve inanç düzeyinde Sünni müslümanlar açısından da zorunlu bir norm olan laiklik, doğrudan bir iktidar projesi olan şeriatçılık açısından ortadan kaldırılması zorunlu bir "küfür/kafirlik" kurumsallaşmasıdır).

Devrimci dostluk

İşte bu ortak payda temelinde, Aleviliği özgün kimliğinden arıtarak "devrime yedeklemek" veya sosyalizmi dayatmak gibi dar yaklaşımlara düşülmeden, kimliklere saygı temelinde bir dostluk geliştirilmelidir. Böyle bir dostluk, hem Aleviler'in tümünü kapsayabilen özgün kimlikleri etrafındaki örgütlülüklerinin gelişimini, dolayısıyla Türkiye'nin siyasal dengelerindeki demokratik zaafların azaltılmasını, hem de bu potansiyel içindeki devrimci tercihlerin daha bilinçli gelişimini sağlayacaktır.

Halen Aleviler'in gerici kesimlerinde prim yapan Diyanet'te temsil gibi çok geri bir talebin, hem Aleviliğin kendini gerçekleştirmesi, hem de Türkiye'nin demokratikleştirilmesi yönelimi açısından kabul edilemez, çok geri bir adım olduğunun altı çizilmeli. Bu özgülde hedeflenmesi gereken mevzi, laikliğin de kurumsallaşabilmesi açısından, Diyanet'in feshi, devletin din okulları açma politikasına son verilerek, tek tip laik eğitim kurumsallaşmasına geçilmesi, din dersi zorunluluğunun sona erdirilmesi, her türden dinsel faaliyet ve eğitimin cemaatlere bırakılması, Aleviliğin de bu ülkenin kurucu ve eşit kimliklerinden biri olarak resmen kabulü ve yürütülegelen Sünnileştirmeye son verilerek demokratik bir kültürel yapılanmanın yaygınlaştırılmasına yönelik kurumsallaşmadır.

---

sıl bir eğitimden geçi-
yordu ki, bırakın "top-
rde toplum psikolojisi-
ranılır" bilgisine sahip
eta "düşman" olarak
f" gibi davranabiliyor-

nsu Çiller, ilk iktidar
nbul, yeni Beyrut ola-
ette olumlu anlamda.
ns merkezi olarak.
mantalitesi devam
'un bir başka açıdan
ağına değinmiştik.
ün ilan edilmemiş bir
nuçları ve tarafları ta-
Yerinden yurdundan
ik programların yıkıcı
yle yerlerini terkede-
r gelecek arıyorlar.
ise, "eğitimini" olağa-
nde tamamlamış "kad-
entlere taşınıyor. Aynı
aya" devam ediyorlar

nüyoruz, İstanbul na-
Kulp gibi oldu diye.
'garipsemediğimizi",
arşılıyoruz.
nunda sizi de, bizi de,
yakmağa başlıyor. O
henüz "geç" değil-

Savaş artık her yerde!

Mustafa YAVUZ

Gazi Mahallesi'nde Alevi yurttaşları hedef alan kanlı saldırı ve bu kanlı saldırıya karşı oluşan halk öfkesi ülkenin batısında yaşayanları derinden etkiledi. Bugüne değin basından, TV'den izledikleri çatışmalar, sokağa çıkma yasakları; barikatlar; polis kurşunlarıyla yaralanan ve katledilenler günlük yaşamlarına bir çırpıda giriverdi. Savaş uzakta değil hemen yanıbaşlarındaydı!

Kürt sorununda izlenen şiddet politikası, bu politikanın beslendiği şovenizmin ve dinsel ayrımcılığın toplumu uzun süredir etnik ve mezhep ayrımları ekseninde bir kutuplaşmaya sürüklemiş olduğu biliniyor.

Çeşitli kentlerde küçük ve saçma olaylar ya da asker/polis cenazeleri bahane edilerek, Kürtler'e karşı girişilen saldırılar; Sivas katliamı, Kürtler'e ve Aleviler'e karşı ayrımcı politikaların nereye varacağının göstergeleri olmaları bakımından tipik olaylardı. Bu durumda büyük kentlerin varoşlarında mezhep ya da etnik aidiyet bilincine dayalı öz–savunma ve dayanışma mekanizmalarının oluşması kaçınılmazlaştı.

Bu ortam, Kürtler'in, Aleviler'in yoğun olarak yaşadıkları büyük kent varoşlarını oldukça duyarlı hale getirdi.

Devletin savaş siyasetiyle beslenen bu duyarlı ortam, ancak savaşın son bulmasıyla, inkarcı ve ayrımcı politikaların terkedilmesiyle, etnik ve mezhepsel kimliklerin tanınmasıyla, bu kimliklerin kendilerini özgürce ifade edebilmesiyle aşılabilir.

Toplumsal planda bu doğrultuda bir bilincin oluşması ve bu talebin giderek taraftar kazanması uluslararası planda artan baskılar ve Gümrük Birliği savaş politikasını zorlayan faktörler olarak sıralanabilir.

SHP–CHP birleşmesiyle ortaya çıkan, hükümetin yenilenmesi sorununun yarattığı zafiyetle malul koalisyonun, Türkiye açısından önemli bir karara imza atmasının devlet içindeki çeşitli güçleri oldukça tedirgin etmiş olduğu yaşananlardan sonra bariz biçimde anlaşılıyor.

Açık ki bu güçler bugüne değin koalisyonu arkalarına alarak şiddet politikalarını uygulayanlardır. Gümrük Birliği'ne girişle birlikte hükümetin eski konumunu sürdüremeyeceğini gayet iyi bilmektedirler. Yeni bir döneme girilirken önlerini netçe görmek istemektedirler. Bugüne kadar sürdürülen politikaların hızla deforme edilmesine tahammül edemezler.

Koalisyonun hiçbir siyasal otoritesinin kalmadığı, hükümetin yenileneceği bir anda ağırlıklarını koyarak ve pazarlık güçlerini artırmaya çalışmaktadırlar. Böylece toplumda oluşan duyarlılıklarla, kendi eserleri olan kutuplaşmayla her an oynayabileceklerini göstermişlerdir.

Gazi Mahallesi'nde gerçekleştirilen saldırı ve sonrasında gelişenler bunun kanıtıdır. Aynı zamanda başlangıçta hükümetin kontrolü dışında geliştiğinin... Hükümet sokağa çıkma yasağının ilanıyla duruma hakim olma imkanı yakalayabilmiştir. Ancak hala duruma tamamen egemen olduğunu söylemek de zordur.

Şimdi devlet içindeki bu çatışmayı örtbas etme gayreti içindeki hükümet "provokatör" imal etmeye çalışmaktadır.

Hükümet bir taraftan iç çatışmada inisiyatifi ele geçirmeye çalışırken, diğer taraftan otoritesini tesis etmek amacıyla saldırıya karşı oluşan halk öfkesini şiddetle bastırmaya çalışmaktadır. Yeni çatışmalar ve katliamlar bu tutumdan kaynaklanmaktadır. On yıldır sürdürülmekte olan savaşın toplumda açtığı yaraların, yarattığı duyarlılıkların, tahribatın salt bölgeyle sınırlı olmadığı artık somutça görülmüştür. Büyük kentlerde yaşayanlar evlerinin, işyerlerinin, kahvehanelerinin her an bir savaş alanı olabileceğini görmek zorundadırlar. Yaşadıkları ekonomik sıkıntının, kaynakların savaşa aktarılmasıyla ilintisini kavramalıdırlar.

Savaşın şiddeti günlük yaşamın bir parçası haline getirdiği görülmelidir.

Savaş tüm toplumu zehirliyor. Şovenizm, her türlü ayrımcılık, anti–demokratik ortam ve savaştan besleniyor. Çalışanların, emekçilerin üzerindeki baskıyı şiddetlendiriyor, dayanışmalarını parçalıyor.

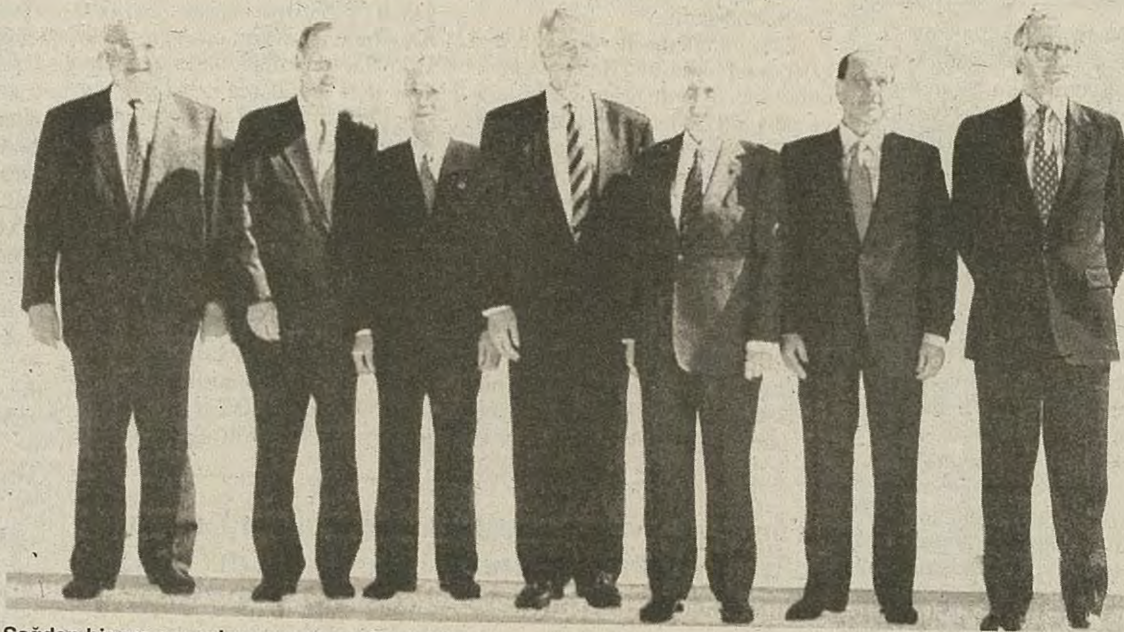
Öyleyse;

Gazi katliamını gerçekleştirenlere verilecek en somut yanıt: Savaşı durdurmak için acil bir ateşkesin gerçekleşmesini sağlamak, görüşmeler yoluyla demokratik bir çözümün önünü açma çabalarını yoğunlaştırmak olacaktır.

Alo! Hatlar karıştı! G-7 çık aradan...

Özlem O.

Telekomünikasyon sektörünün sınırları mütevazı telefonu çoktan aştı. Uluslararası sermaye elini üretimden epeydir çektiğinden ve temel faaliyetini finans sektöründe yeni spekülasyonda yoğunlaştırdığından haberleşme/iletişim teknolojisi neredeyse kapitalizmin itici gücü haline geldi. Altyapı alanında pazarın büyüklüğü 100 milyar dolar tutarında, hizmetlerde ise 410 milyar dolarlık bir piyasa hacmi sözkonusu. Bu rakamların ciddiyetini anlamak için, 1993 yılında Türkiye'nin milli gelirinin 120 milyar dolar olduğunu düşünmek yeterli. Telekomünikasyon sektörü multi–medya gibi yeni buluşlarla bir sıçrama daha yaratmaya çalışırken, kapitalizm kapanan kısmetini de açmaya aday. Yani telekomünikasyon sektörü 2. Dünya Savaşı sonrasının beyaz eşyası ve otomobili gibi bir lokomotif sektör olarak görülüyor. Uluslararası tekeller de bu sektörün önemini kavramış durumdalar.

Sağdan hizaya geçenler ne yapıyor dersiniz?

Brüksel'de toplantı

Sektörün gerektirdiği yatırımların yoğunluğu gereği başlangıçta devlet tarafından sağlanması gereken telekomünikasyon hizmetleri 1970'lerin başında, ABD'de 80'li yılların başında, özellikle İngiltere ve Japonya'da özelleştirilirken, telefon özelleştirmeleri IMF tarafından Latin Amerika ülkelerine verilen reçetelerde başköşede yeralıyordu. Avrupa Birliği içinde ise, sektörün "rekabete açılması" üzerine muhtelif kavgalar sürerken, Almanya ve Yunanistan'da mesele şimdilik askıya alınmış durumda, Fransa, İtalya, İsviçre ve Belçika gibi ülkelerde de ciddi bir pazar olarak iştah kabartıyor.

ABD işte tam bu noktada işe el atıyor. Bill Clinton G–7 Koordinasyon Kurulu'nu (yedi emperyalist ülkenin bakanlarından oluşuyor) telekomünikasyon sektörünü tartışmak üzere toplantıya çağırdı. Toplantı 25–26 Şubat'ta Brüksel'de yapıldı. Clinton'un esas derdi Avrupa ve Japonya pazarlarını şimdikinden daha hızlı bir şekilde Kuzey Amerika örgütlerinin rekabetine açması. Zirvenin özelleştirmeyi hızlandıracağı ve dolayısıyla telekomünikasyon hizmetlerinin artan bir hızla devlet kurumları tarafından verilmesini sona erdirip, uluslararası tekellerin denetimine sokacağı ortada.

Yine de G–7'nin bu zirvesi karşıt bir zirveyi "provoke" ettiği için hayırlı oldu. Belçika'da telekomünikasyon işçilerinin uluslararası çapta birleşmesi ve hazırlanan çok boyutlu saldırı karşısında çalışanların ortak eylemliliğinin örgütlenmesi için bir inisiyatif oluşturuldu. Şimdilik telekomünikasyon alanında sermayenin hızlanan planlarına karşı birleşmeye gelen bu inisiyatifin adı "Kamu Hizmetlerini Savunma Komitesi". Adından da anlaşılacağı gibi, inisiyatif mücadelesinin sınırlarını çıkış noktasının ötesine taşımaya niyetli görünüyor.

Bu girişim bizler açısından uzaktaki emekçilerle dayanışma için değil, bugün Türkiye'de PTT'nin özelleştirilmesinin ve Gümrük Birliği'nin eşiğinde olduğumuz koşullarda somut bir mücadele örgütleyebilmek için dikkate değer. Komitenin çağrısında "karşıt çözümleri uluslararası bir düzlemde oluşturmanın her zamankinden daha ertelenemez bir görev" olduğu vurgulanıyor. Sermayenin artan oranda uluslararası düzeyde örgütlendiği günümüzde başka bir çıkış yolu da yok.

Bu noktada bizim açımızdan avantanın ve faturanın kime çıkacağı önemli. Telekomünikasyonun özelleştirilmesinde avanta daima birkaç çokuluslu şirkete çıktı. Fatura da tabii ki sektör çalışanlarına ve kendi halindeki tüketicilere... Çalışanlar için sonuç ortada: Özelleştirmenin tipik sonucu işten atılmalar. Tüketiciler açısından ise, şimdiye kadarki deneyimler gösterdi ki, telefon şirketlerini satın alan çokuluslu tekeller, sadece karlılık gözettiklerinden yatırımlarını büyük şehirlerde yoğunlaştırıyor ve daha çok sermaye çevrelerine yönelik hizmet veriyorlar. Büyük şirketlerin milletlerarası görüşmelerine önemli indirimler yapılırken, yerel telefon görüşmelerine sürekli zamlar yapılıyor. Özelleştirme ile haberleşme özgürlüğü anasayal bir güvence olmaktan çıkıyor. Sermaye ise uluslararası çapta kamuoyunun denetimine kapalı, kendi tekelinde bir telekomünikasyon sistemi yaratarak, vergi ve gümrük gibi kısıtlamalardan da kurtulmanın yollarını arıyor.

IMF satışta ısrarlı

IMF Türkiye'de PTT'nin acilen satılması konusunda oldukça iddialı. Japonlar ise kulisleri şimdiden başlattı. Haliyle onca yatırımın finanse edildiği dış borç yükünü taşımasına rağmen, hala kareden PTT'nin telefon şirketini kaçırmak istemiyorlar. Hükümet ise, iç ve dış borçların batağındaki ekonomiyi daha da batırmamak için umudu PTT hisselerinin satışına bağlamış görünüyor. Bu örnek özelleştirmenin sahtekarlığını da ortaya seriyor.

"Yalanlarınızı yutmuyoruz ve izin vermeyeceğiz" demek için uluslararası düzlemde sahnelenen bu oyuna karşı uluslararası bir yanıt oluşturmak gerekiyor. Telekomünikasyon işçilerinin çağrısını desteklemek bir ilk yanıt. Ardından uluslararası düzeyde, işçilerin denetleyeceği bir kamu hizmetleri ve üretim planlaması için mücadele gelmek durumunda.

Telefonun tellerine tekeller konar...

▼ 'T'nin satışı konusunda yabancı firmalar arasında kapalı kapılar ardında kıyasıya bir rekabet sürüyor.

Ekonomi Servisi– PTT'nin T'sinin satışına ilişkin hazırlanan yasa tasarısının bugünlerde TBMM'de görüşülmesi bekleniyor. Ulaştırma Bakanı Mehmet Köstepen tasarıyı bütün bakanların imzaladığını açıklamıştı. PTT'nin özeleştirilmesi süreci büyük bir hızla işlerken, bütün işlemlerin yabancı bankaların isteği doğrultusunda geliştiği gözleniyor.

1993 yılının mart ayında zamanın başbakanı Süleyman Demirel'le görüşen yabancı bankaların temsilcileri, T'nin özelleştirilmesine ilişkin önerilerde bulunmuşlardı. 6 yabancı yatırım bankası Carnagie, Morgan Stanley, Salomon Brohthers, JP Morgan, Lehman Brothers ve Kovhi Capital'in temsilcileri, Telekomünikasyon hizmetlerinin hemen PTT'den ayrılmasını, yatırım ve fiyatlandırmaya ilişkin yetkilerin hükümetten ayrı bir organa devredilmesini istemişler, telefon şirketi gelirlerinin ve cep telefon lisansının tamamen satılmasının yanlış olacağını vurgulamışlardı. Zamanın Başbakanı Süleyman Demirel de, PTT'nin T'sine 15 milyar dolar değer biçen yabancı bankalara "düşüneceğiz" yanıtını vermişti. Başbakan Tansu Çiller'le özelleştirme süreci iyice hızlanırken, yabancı bankaların istekleri tek tek uygulanıyor.

PTT'nin Türk Telekomünikasyon A.Ş ve Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü olarak ikiye ayrılması son aşamaya getirildi. Tüm telekomünikasyon hizmetleri telekomünikasyon bünyesinde kalıyor. Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde bulunan Haberleşme Dairesi Başkanlığı, Haberleşme Genel Müdürlüğü'ne dönüştürülüyor. Yine yabancı bankaların önerdikleri doğrultuda, Katma Değerli Telekomünikasyon Hizmetleri'nin özelleştirilmesi ve ilgili lisans düzenleyicilik yetkisi, Haberleşme Genel Müdürlüğü'ne veriliyor. Telekomünikasyon'un hisselerinin satış yetkisi Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Haberleşme Genel Müdürlüğü tarafından paylaşılacak ve özelleştirme sonrasında denetim Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün yetkisinde bulunacak. Yabancı bankaların üzerinde durduğu son aşama ise, telekomünikasyonun özelleştirilmesine ilişkin yapılacak danışman firma seçimi. Bu konuda da yabancı firmalar arasında kapalı kapıların ardında kıyasıya bir rekabetin sürdüğü belirtiliyor.

'T' neden önemli?

Amerikan yatırım bankası Goldman Sach'ın başkan yardımcısı Sonia Dula'nın hesabına göre, 'T'nin değeri en az 25 milyar dolar ediyor. Ulaştırma Bakanı Mehmet Köstepen'in açıklamasına göre ise, bu rakam 40 milyar dolar. Hükümet 'T'nin yüzde 49'unu satarak, yaklaşık 20 milyar dolar gelir hedefliyor. Ayrıca 3 milyar dolarlık lisans geliri bekleniyor. Sözkonusu rakam Türkiye bütçesinin yaklaşık 3'te biri. 40 milyar dolar o kadar büyük bir rakam ki, örneğin Koç Holding'in piyasa değeri Fortune Global'e göre 3–4 milyar dolar arasında...

Yabancı bankalar neler önermişti?

- Özelleştirme düşünülüyorsa hemen telekomünikasyona ilişkin birimler PTT'den ayrılmalı, yeni bir şirket haline dönüştürülmelidir.
- PTT'den ayrılarak şirketleştirilecek telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin birimin değeri en az 10 milyar, en fazla 20 milyar dolar eder.
- Telefon şirketinin yatırım ve fiyatlandırma kararlarını verme yetkisi, hükümetin de içinde olacağı, ancak hükümetten bağımsız bir organa devredilmelidir.
- Şirketin yüzde 20'si satışa çıkarılmalıdır. Bu paya stratejik yatırımcılar 1.2–2 milyar dolar verebilir.
- Cep telefonu lisansını satmayın.
- Telefon şirketinin gelirlerini satmayın.

Patronun dini imanı olur mu?

▼ Oruç tutmayanlara bir yasak konmadı. Yemek isteyenler için bir iki masa ayrıldı. Ne var ki, yemek saati kötü bakışlarla karşılaştı yemeğe gelenler. Aşçı her öğlen, tabldotları fırlatırcasına verdi ellerine. Ekmekler önlerine atıldı. En kötüsü yemek masaları tuvaletin önüne kondu.

Ayla ÖNDER

İşçi Ayşegül makinasının başında çalışırken öfkeli bir ses duydu. Döndüğünde patronun çatık kaşlarıyla karşılaştı. "Allah belanı versin!" dedi adam. "Ne sağa sola bakıyorsun!" Kız ne oluyor demeden eller boğazına sarıldı. Patron kızın boğazına yapışmış sarsıyordu. Yüzü kıpkırmızı olan Ayşegül hırıltılı sesler çıkarınca patron çekti ellerini. Yine kalın sesiyle çınlattı fabrikayı; "kaltak! Sağa sola bakmayacaksın demedim mi sana. İşine bak!"

Bu yaşanmış bir olay. Sokaktaki binlerce işsizin arasına katılmak istemeyen Ayşegül'ün yaptığı tek şey başını makinasına dayayıp sessizce ağlamak oldu tabii. Ama bu şiddet ve aşağılayıcı tutumlar fabrikadaki diğer işçilere de yönelikti.

Baskılar artınca çözüm aramaya koyuldu. Birisi çıkış yolu olarak sendika fikrini attı ortaya. Bir arkadaşından duymuştu bunu. "Sendika olunca devlet himayesine giriyorsun!" "Sendika" sözünü daha önce duyanlar vardı. Onlar ise "örgüt-mörgüt işleri" diye korktular. Sonuçta ortak karar olumlu çıktı. Ve hep birlikte mesai bitimi Merter'deki DİSK Genel Merkezi'ne gittiler. Tekstil İşçileri Sendikası yöneticilerine dertlerini anlattılar. Biri bırakıp, biri anlatıyordu fabrikadaki olayları. Uzun bir sohbetin sonunda hüviyetlerini sendikacının önüne uzatıp üye oldular. Ertesi gün fabrikaya döndüklerinde çay aralarında, tuvalet kapılarında gizlice sendika konuşuldu.

Sözünü ettiğimiz fabrikanın adı Yağar Tekstil. 250 işçi çalışıyor. Merter Atatürk Caddesi, Kayın Sokak'ta kurulu bu fabrikanın patronu dini bütün bir adam. Kayserili Ömer Yağar fabrikasının bir bölümünü mescit haline getirmiş, ama namaz kılanların baskıdan kurtulduklarını sanmayın. Namazda 5 dakika oyalananları da aşağılıyor. Atmakla tehdit ediyor.

Geçtiğimiz ay Ramazan ayıydı. Ramazan, oruç tutmayan işçiler için kabus oldu. Yemekhanede hemen restorasyon işleri başladı ve kapatıldı. Oruç tutmayanlara bir yasak konmadı. Yemek isteyenler için bir iki masa ayrıldı. Ne var ki, yemek saati kötü bakışlarla karşılaştı yemeğe gelenler. Aşçı her öğlen, tabldotları fırlatırcasına verdi ellerine. Ekmekler önlerine atıldı. En kötüsü yemek masaları tuvaletin önüne kondu.

'Bunları iç, bir şeyin kalmaz'

Patron, hasta işçilere doktorluk da yapıyor. "Ben rahatsızım. Doktora görünmem lazım, viziteye çıkabilir miyim?" diye istekte bulunanlara uygun haplar var çekmecesinde. "Al iç bunları bir şeyin kalmaz. Beş dakikada iyileşirsin" deyip yolluyor gerisin geriye atölyeye.

Fabrikada yasaklar o kadar fazla ki. Kız ve erkeklerin birbiriyle konuşması da tepki görüyor. İşbölümü buna göre yapılmış. Yemekhanede masalar ayrılmış. Öğle tatilinde bu kuralı yıkan ve erkek arkadaşıyla yan yana yemek yemek isteyen Fatma da "ahlaksız" damgasını yedi. Masadan zorla kaldırıldı işçi kız ve şu sözleri işitti aşçıdan; "Geç bakalım yerine. Senin yerin orası bilmiyor musun?"

Gül'ün halasınının oğlu da aynı fabrikada. Çay aralarında onun yanına gitmesi de sorun olmuş: "Beni odasına çağırdı. 'Biz fabrikamızda bu ahlaksızlığa izin vermeyiz' dedi."

Tuvalete baskın

Garip uygulamalar bunlarla da bitmiyor. Patron Yağar, sanki emekli asker, fabrika ise kışla. "Kadınlar tuvaletine baskınlar düzenliyor" diyor işçi Gül. Ve ekliyor:"Aniden girip 'ne konuşuyorsunuz burada' diye bağırmaya başlıyor. Tuvalete biri girince ustabaşı saat tutuyor. Dakikası dolunca patron dalıyor içeriye."

'Hakkınızda ihbar var'

"Senin ağzına..." diye başlayan küfürlerin, tartaklanmaların, hakaretlerin acısı, sendikalaşma başlayınca daha hafifliyor fabrikada. İşçiler hep "şu çoğunluğu alalım senden hesabını sorarız" diye ya sabır çekiyorlar. Fabrikada "beş vakit namazında, niyazında" işçiler de üye oluyor DİSK'e. Fakat patron sıkı bir takipten sonra öğreniyor durumu. Ve 27 Şubat'ta "yukarıya" çağrılıyor işçiler. "Hakkınızda ihbar var" deyip çıkarıyor 20 işçiyi. Bunlar doğrudan sendikal çalışmayı yürütenler. Atılanlar aynı gün DİSK'e gitti.. Sendikanın "yapacak birşeyi yoktu" tabii.. Oturdu bilgisayarın başına sendikacı, çalışılan süreye göre tazminatları hesapladı. İşçilerden biri fabrika önünde bekleme eylemi önerdi. Eylem hesaplanan çıkış tazminatlarını alana kadar devam edecekti.

Yağar Tekstil'den atılanlar direniyor. (Alttaki fotoğraf) Halis Gül (üstte sağda), Ümit Öztürk (solda).

'Ben bunun dinine inanmıyorum'

Eylemin 12. günüydü. İşçiler yine sendikaya geldi. Patron yasal tazminatları vermiyordu. Çok az bir parayla başından savmak istiyordu. Üstelik polise haber vermişti. Polis, "burada beklemeniz yasal değil" diye uyardı işçileri, eylemin 12 günü. Kızgınlıkları iyice artmıştı. Sendikada "yasallık" kavramını tartıştılar. İşçi hakları sözkonusu olunca yasak gündeme geliyordu. Eylem sırasında farklılaşmışlardı. Biri islamcı olan iki genç işçiyle sohbet ettik.

Ümit Öztürk, 7 yaşından bu yana işçilik yaptığını anlattı. 1981 yılında tekstil sektörüne girmiş.12 yaşındaymış o zaman. Yağar Tekstil'de ise bir yıldır çalışıyor. Atıldığı zaman babası uyarmış onu, "at imzanı çık" demiş. "Büyükbaşlarla uğraşılmaz." Ne var ki o, atılanların aldığı ortak karara uymayı tercih ediyor. Sendikaya üye olduktan sonra ilk öğrendiği kelime "sömürü." "Patronlar hep sömürücü" diye söze girip bir hadisten söz ediyor Ümit. "İslamda bir şey var işçinin alınteri kurumadan hakkını vereceksin der. Bizse bugün sokağa atıldık. Ben o adamın dinine inanmıyorum. Bu adam namaz kılanlara da aynı baskıyı yapıyor. Namazda 5 dakika fazla oyalanan olunca bağırıp çağırıyor. Arkadaşın biri abdest almak için 5 dakika önce kalkınca azar işitti. Namazını çabuk kıl gel diyor." İşçi Ümit artık şöyle düşünüyor; "O adam dini kullanıyor."

Sendika deyince...

25 yaşındaki Halis Gül ise, sendika adından önce çok ürktüğünü itiraf ediyor. "Ben önce işçi eylemlerini duyuyordum ve yasadışı diye düşünüyordum." Niye korkuyor? "Örgüt işleri yani" diye yanıtlıyor. Bu "örgüt" işini biraz kurcalayınca altından "devrimciler" çıkıyor nedense. Sendika deyince aklına "devrimciler" geliyormuş. Devrimcilerin ona çağrıştırdığı şey ise yasadışı örgütler. "Kim bu devrimciler?" Önceden hiç duymamış. "Bunları bana, milleti kışkırtmak isteyenler diye anlatıyorlardı." Şimdi? Ümit artık sendikayı "ikinci evi" gibi tanımlıyor. Buraya ise "yasadışı örgüt" diyenlerin "yalancı" olduğuna inanmış artık.

"Şu anda anladım patronların hain olduğunu.." Sonra ekliyor; "Onlar sömürücü. İşçileri köle gibi görüyorlar." Bunun üzerine işçileri örgütleyen genç arkadan Halis'e sarılıp diyor ki; "İyi iyi Halis, bayağı bir şeyler kapmışsın." Halis yüreklenip sürdürüyor; "Bu adamlar öyle namussuz ki, haklı olsan bile seni haksız gösteriyorlar."

Bütün bunların ardından bir kez de öncü genç "sendikayı şimdi anladın değil mi" diye sorunca diyor ki; "Sendika devlet himayesine girmek değil mi?" Sonra direnişte yanlarına yaklaşıp "çekin gidin" buradan diyen polisler geliyor aklına. Arkadaşına ikinci bir soru; "Sendika olmasaydı polisler bizi coplardı değil mi?!"

İşçinin hakkını bana yedirtme yarabbim!

Yağar Tekstil'in patronu Ömer Yağar'ı telefonla aradık. Fabrika içinde baskı uyguladığını kabul etmedi tabii. İlk yanıtı "uydurma bunlar" oldu. Bütün bu olanları "provokasyon" olarak niteledi Yağar.

Sorular üzerine sözü islama getirip "ben" dedi ve ekledi. "İslamı şahane yapıyorum. 69 yılından beri işçinin alınteri kurumadan hakkını veriyorum. İşçiye hakkını veren bir insan varsa o da benim!" Fabrikada 6 tane "elebaşı" varmış. Bütün işçileri bu "elebaşları" kışkırtıyormuş!

Sendikalaşmayı işten atma gerekçesi olarak göstermenin yasal olmadığını hatırlatınca katıldı. "Tuvalete baskın düzenlemesi" konusunu gündeme getirince öfkelendi. "Sendika onlara git tuvalete şunu yap, bunu yap diyor mu? Bunlar oturmuş tuvalette kahkaha atıyorlar. Allah belalarını versin."

Patronun yıllar önce sendikacı olduğunu duyunca çok şaşırdık. "Size bir şey söyleyeyim.15 yıl önce ben de sendikacılık yaptım. Bunlarda sendikacı kafası yok. Bunlar bugün girerse sendikaya, iki gün sonra çıkarlar." Yağar işçilerin makinelere zarar verdiğini de iddia ediyor. "İşçi dediğin altındır aslında, ama bunlar öyle değil. Alıyor ütüyü vuruyor yere."

Cuma namazlarında "işçinin hakkını bana yedirtme yarabbim" diye dua ediyormuş Yağar!

Masum röportaj ve...

İşte bir patron... iki de işçi...
Ne var bunda diyeceksiniz? Düne kadar birşey yoktu, bugün ise var!
Ayla Önder'in röportajında adları geçenlerden patron, dini bütün bir müslüman. İşçilerden biri belli ki laik... Diğeri tıpkı patron gibi dininde ibadetinde...
Bir kez daha "eee, diyeceksiniz, bundan doğal ne olabilir ki?"
Anlatalım:
Refah Partisi'nin "entel" görüntülü demagogları, işçisiyle patronu, ezenle ezileni islam bayrağı altında birleşmeye heveslendiriyor.
Kemalist dostlarımız "ahval ve şerait"i laik–anti laik çelişkisiyle açıklıyor, işler de işçiyle patronu, ezenle ezileni laisizm bayrağı altında birleşmeye çağırıyor.
Olur mu olur!.. Ama o zaman da bu memleket, sonucundan demokrasi değil de, ya "molla" ya da "cunta" çıkacak olan bir din–mezhep savaşına sürüklenir. Sürüklenir de ne söz! Gazi Mahallesi çarpışması artık bu savaşın ilk basamağına ayak bastığımızın kanlı işaretidir.
Ne yapmalı?
Ayla'nın röportajındaki iki işçi gibi yapmalı! Dindar işçi ile laik işçi gibi, ister dindar, ister dinsiz olsun, sermayeye karşı kolkola mücadeleye atılmalı! İslam bayrağı altındaki kaynaşmayı da, laisizm bayrağı altındaki kıpırdanışı da parçalamalı, din savaşının yerine sınıf savaşını geçirmeli...
"Molla"yı camiye, "cunta"yı kışlaya kapatmanın ilacı budur işte!

Ee, ne olmuş yani?

Utku GÜNEY

▼ Dolayısıyla Sinan Çetin, tartışmaya başlarken sahip olduğu tüm kozları kendi eliyle kaybediyor. Yani üslup diyor, sinematografi diyor ama filmi bunları hiçbirini karşılayacak düzeyde değil, daha da ileri gidelim, yerlerde sürünüyor.

Geçen kısmın özeti : Herşeyin süt liman olduğu, birçok yeteneksiz ismin ısrarla film çevirdiği bir ortamda, geçmişte kimi başarılı işler yapmış bir yönetmen, bir sinema dergisine röportaj verir. Röportajda meslektaşları suçlar gibi yapar, ardından başka alanlara kayarak dünyanın gidişatına dair kimi fikirlerini açıklar. Özetle kendisinin de geçmişte inandığı bir fikrin, artık geçerliliğini kaybettiğini savunur. Ama bunu yaparken, derin analizler yerine kızgınlığını, öfkesini kusar. Ardından durgun suya atılan bu taşın dalgaları büyür, geniş daireler oluşturur ve konu, sonunda ülkenin "en çok izlenen" tartışma programına kadar taşınır. Bir cumartesi gecesi, insanlar işi gücü bırakır "Türk sineması"nı tartışırlar. Taraflar sanki şöyle oluşturulmuştur: Yönetmen ve diğerleri. Ve çok geçmeden yönetmen, yeni projesini açıklar; medyanın o anki gözdeleriyle bir film çevirecektir. İddiasına göre bu film, Türk sinema tarihinin en iddialı, en iyi yapıtı olacaktır. Tabii ki yönetmenin "iyi" kıstaslarına göre...

Medyatik ilişkilerin cazibesi

"Bay E" filmi öncesinde kartlar böyle açıldı. Sinan Çetin, bilinçli bir politika sonucu ortamı böyle oluşturdu. Meslektaşlarını suçladı, "eşek herifler, bir filmi 100 bin kişiye bile izlettiremiyorlar" dedi. Sistemini de, itiraf etmek gerekir ki, iyi kurmuştu. Dönem rüzgarlarıa uygun olarak medyanın muhtelif kanatlarıyla ilişkiler sıkı sıkıya örülmüş, reklam ve sanat dünyasının önde gelen isimleriyle haşır neşir olunmuştu. Açılan savaşta, kişiliğinin özelliklerini de kullanıyor, yeri geldiğinde tatlısert yapısıyla prim topluyordu. Ona kızmak için karşısına geçenleri bile yumuşatarak puanları lehine çevirmeyi biliyordu. Suçladığı meslektaşlarının da, her yeni projede demode fikirlerin ve sinemasal tavırların peşine takılması; Çetin'in çizdiği "her daim genç" portresiyle karşılaştırıldığında, ister istemez "yüzer gezer" oyları onun yanına çekiyordu.

Temanın kovuluşu!

Peki sinema konusundaki iddiaları neydi Çetin'in? Örneğin her ağzını açtığında Scorsese, Coppola, Spielberg diyordu. İyi film, her yerde iyi filmdi ona göre. Popüler sinemayı savunuyor, kitlelerin salonlara gündelik dertlerden kurtulmak için gittiğini, onlara hoşça iki saat geçirtilmesi gerektiğini iddia ediyordu.

Eleştirmelere ise şöyle dokunduruyordu; "Onlar için varsa yoksa temadır. Onlar sinematografiye dikkat etmez; kamera oyunları, kadrajlar onları ilgilendirmez." Haklılık payı içeren yanları vardı bu iddiaların. Çünkü, karşı cephede yer alan arkadaşları kötü öyküleri, sıkıcı bir dille ve aynı namussuz reçetelere başvurarak yapıyorlardı. O Hülya Avşar'a mastürbasyon yaptırıyordu, ötekiler ise lezbiyen öyküleriyle durumu kurtarıyorlardı. Ama Çetin, hiç değilse onlar gibi entelektüel film yaptım, dünyaları kurtardım, birey dramlarını yasittım gibi gerekçelere sığınmıyordu. Ama eleştirmen kanadı için haklı olduğu söylenemezdi. Çünkü ahbap çavuş ilişkilerinin uzağında durmak isteyenler, özellikle yeri geldiğinde Yavuz Özkan'ın da, Ali Özgentürk'ün de, Atıf Yılmaz'ın da kötü işler yaptığını yazıp çizmişlerdi. Ayrıca ismi zikredilen isimler solcu biliniyordu ama, iş sinemaya gelince ne dediklerini anlamak mümkün değildi. Oysa Çetin, solcu değildi ve sinema konusunda söylediklerinden ne demek istediğini çıkartmak mümkündü. En azından jargon tutuyordu.

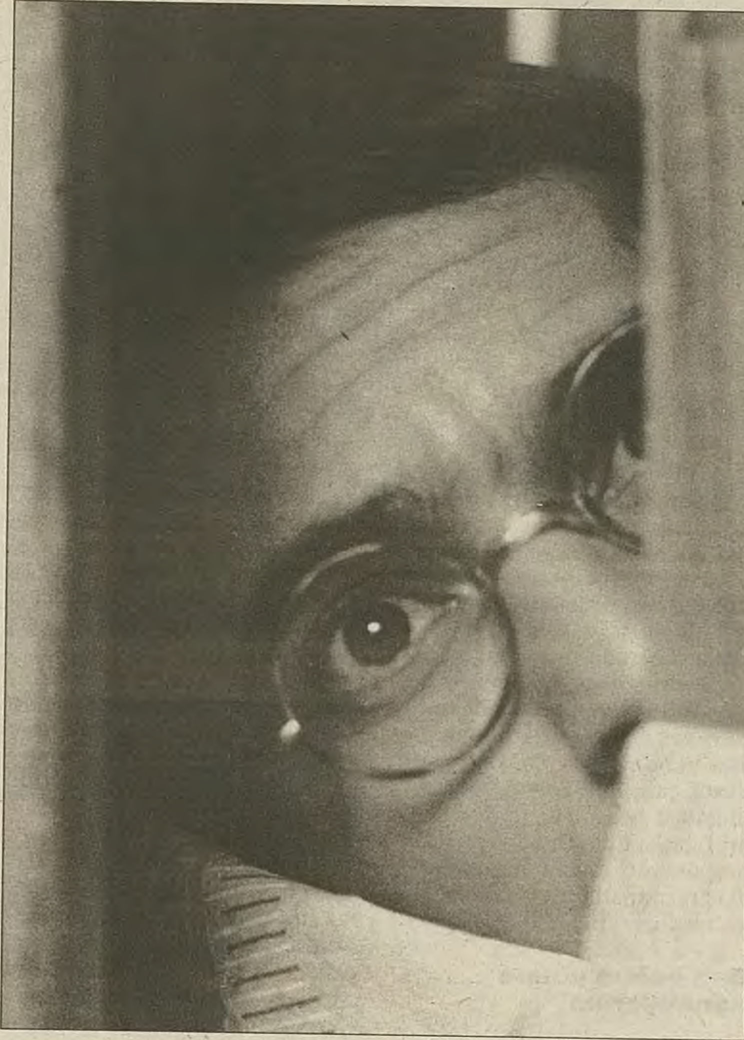
"Bay E," işte bütün bu hesaplaşmaların odağı bir çalışma olarak karşımıza atıldı. Acaba Sinan Çetin söylediklerini gerçekleştirmiş ve "başı sonu olan", tempolu, akıcı bir film ortaya çıkarmış mıydı? Ne yazık ki sonuç baştan aşağı hüsrandı. Son zamanlarda kendini iyice klip ve reklam dünyasına kaptıran yönetmen, alabildiğine cilalı bir dil, ama sinema sayılması asla mümkün olmayan bir filmle izleyici karşısına çıkmıştı. Art arda gelen geniş açılı çekimler belki kendi başına birşeyler ifade ediyordu ama sinema, bir dia gösterisi değildi ki? Filme ilişkin Aktüel dergisine görüş bildiren yazar Perihan Mağden, "Sinan kamerayı bir ressam gibi kullanıyor" diyordu. Ressam ama söyleyecek sözü olmayan, aynı kareleri 122 dakika boyunca izleyicisinin kafasına fırlatan bir ressam. Kamerayı ressam gibi kullanan başka yönetmenler de gördük aslında; Kurosawa, Greenaway gibi. Ama onların bize sunduğu görüntüleri ardında, sanki bir düşünce demeti de kendini çok hissettirmeden arka plandan izleyiciye seslenirdi. Onların sinemasında, düşünülmüş, üzerinde çalışılmış, son derece planlı kadrajlar bir düşüncenin izdüşümü olarak önümüze gelirdi. Ama Çetin'in sinemasında sadece arka arkaya dizilmiş fotoğraflar var. Ama yine de Çetin, filminin en önemli yanının sinematografisi olduğunu savunuyor. Üslup meselesine gelince, o konuda da zaafları var "Bay E"nin. Örneği Amerikan sinemasında özellikle "Air Plane" ve "Hot Shots" serilerinde gözlenen ama daha çok Leman kültürüne yakın duran bir absürdün peşine takılmış film. Fakat hem "Air Plane"lerin yaratıcıları olan ZAZ ekibi, hem de Lemancılar kendi içinde tutarlı bir çizgiye sahipler. Çetin ise, bilmediği sulara dalıyor ve aynı Şerif Gören'in "Amerikalı"sı gibi boğuluyor. Kesik kesik skeçlerden oluşuyor sanki "Bay E."

Dolayısıyla Sinan Çetin, tartışmaya başlarken sahip olduğu tüm kozları kendi eliyle kaybediyor. Yani üslup diyor, sinematografi diyor ama filmi bunların hiçbirini karşılayacak düzeyde değil, daha da ileri gidelim, yerlerde sürünüyor.

Yeni sağcı lekeler

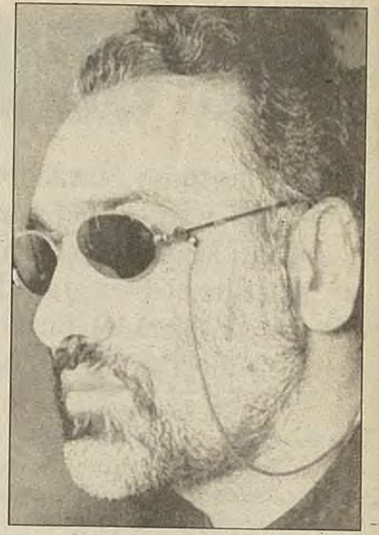
Buraya kadar Çetin'in silahlarıyla cevap verdik. Filmin bir de konusu ve bu konunun üzerinde yükseldiği bir fon var ki, asıl zavallılık da burada. Çetin, temayı takmıyorum diye konuşuyor ama filminin önemli bir teması olduğu kesin. Bu da baştan sona "Bay E"yi sarıp sarmalayan yeni sağcı lekeler. Film, pos bıyıklı Türk köylüleriyle bıyıksız, eli yüzü düzgün bir medya kahramanı arasında geçiyor. Deli saçması bir düzlemde ilerleyen filmde, sırası gelen sahneye çıkıp tiradını atıyor ve kinini kusuyor.

"Bay E"nin ve de dolayısıyla Sinan Çetin'in dramı, bana Galatasaray'ın bu yıl ki durumunu anımsattı. Bir kez daha şampiyon olup Şampiyonlar Ligi'ndeki yerini ve gelirini garanti altına alma hesapları yapan Galatasaray, ligde şu aralar beklemediği bir hüznü yaşıyor ve diğer takımlar "aramıza hoş geldin" diyorlar, Çetin de "Bay E"yle, bir ara yanlarından uzaklaştığını sandığı "vasatlar"ın arasına tekrar dönüyor. Ne diyelim, Allah kurtarsın...

Acaba Sinan Çetin söylediklerini gerçekleştirmiş ve "başı sonu olan", tempolu, akıcı bir film ortaya çıkarmış mıydı? Ne yazık ki sonuç baştan aşağı hüsrandı. Son zamanlarda kendini iyice klip ve reklam dünyasına kaptıran yönetmen, alabildiğine cilalı bir-dil, ama sinema sayılması asla mümkün olmayan bir filmle izleyici karşısına çıkmıştı.

Bu noktada sorun, sinema alanında "yeni sağ lekelerin" absürd fırça darbeleriyle allanıp pullanmasına karşın artık yeterince alıcı bulamadığı gerçeğidir. Piyasanın doyuma ulaşması bunu bir nedeniyse, diğer nedeni, illizyonun yavaş yavaş bitmesi ve yeni sağ dalganın "yağlı müşterisi" olarak görülen sinemaseverlerin temaya, sinema diline dair kusurları iyice fark etmeye başlamasıdır..

Vay canına, bütün bildiklerim yanlış çıktı?

Tuhaflıklar ülkesinde yaşıyoruz. Özel olarak sinema alanında tercüme ve telif kişilikler piyasada "birdir bir" oynuyor: "Sinan Çetin birdir, Küçük İskender, birdir ondan başka tanrı yoktur!"

Cilalı montaj kullar üreten sistemin türevi olan "eski yetme kişilikler", "kolaj ve montaj okuspokuslarla" –rahmetli sihirbaz Zati Sungur'u tenzih ederim– "dünyayı idare"ye devam ediyor.

Sinan Çetin, "yeni sağ" ve "yeni sığ" dalganın ürünü. Sinemada biletli ve biletsiz izleyicilerini "sağdan" hizaya geçirmeye çabalıyor.

"Sinema yanılma" bir portredir karşımızdaki "prens". Sinemada tuturduğu düzey/düzeysizlik, sinema dışında "siyasal akıldanelikler"le hızla üretilen/tüketilen bir tipoloji hayal perdesindeki.(Bu noktada Küçük İskender'in "Ben şiirin Tarkan'ıyım" sözünü anımsayınız!) Çetin ve benzerleri; siyasal ve estetik aklın/pratiğin kendilerinde olduğuna inanıyorlar. Bu batıl(ı) inanışa göre, özellikle komünistler şiir, sanat, sinema cahilidirler, aşık olmayı da bilmezler. (Ahmet Tarık Tekçe üzerine konuşan bir komünist görseler apışıp kalırlar, "Turan Seyfioğlu'cu" olan bir solcu görünce büyük dillerini yutarlar!) Kendilerini temize çekmek için tarihi "temize havale etmek" marifetleridir. Bu Çetin'e özgü bir hal de değildir. "Düşük yoğunluklu demokrasi", "Yeni Dünya Düzeni", "yükselen değerler", "kahrolsun biz, yaşasın ben" söylemleri içinde şekillenmiş, kullanıla kullanıla "cins isime" dönüşmüş portreler toplamıdır karşımızdaki; "sağdan say, hizaya geç" komutunun sinematik neferleri...

Mücavir alanımızdaki "yırtma yapıştırma hayatlar" karşısında öfkelenmek, hayıflanmak ise hayırhah bir tutumdur.

Çetin ve benzerleri, geçmişte bütün "eski bildikleri"nin yanlış olduğu sonucuna vardıktan sonra, hızlı bir "sivil okuma kursu"ndan geçtiler ve dünya ve ahiret için önerdikleri "yeni bildikleri" ayetlere vardılar. Tüm sorular sorulmuş ve cevaplar verilmiştir. İsteyen Çetin'in filmlerine giderek, isteyen önemli konuşmalarından notlar alarak felaha erişebilir.

Ne yapalım yani... Sayımız azaldı azalmasına ama, kişi başına düşen düş miktarı da çoğaldı. Düşleri ve özgürlükleri kirleterek yeni filmlerle harçlık biriktirmeyi iş edinen "sinema yanılma" portreler mi dediniz?

"Vay canına bütün eski bildiklerim yanlış"tan, "vay canına bütün yeni bildiklerim doğru"ya uzanan ayet kişilikler... Seyri beş para, otuz iki kısım tekmili birden Bay E'ler...

Sinan Çetin'in Bay E'yi takdimi...

▼ **Bu dünya Sinan Çetin'in gözüyle Türkiye. Ancak seyirciyi sıkmamak gibi bir kaygısı olan Çetin, kendi gözlemlerini, yarattığı kurmaca dünyanın üzerine bolca serpiştirip sıkıştırıyor.**

Barış BARDAKÇI

Paparazzi programlarında dakika dakika çekim aşamalarını öğrendiğimiz Bay E sonunda seyircinin karşısında. Altı aydır, gerek yönetmeni, gerekse oyuncularıyla sürekli gündemde kalmayı beceren bir çalışma. Bay E. Soundtrack albümü, çekim aşamalarının anlatıldığı bir kitabı, yine aynı yönde bir de belgeseli hazırlanmış, kısaca Amerikan kurallarıyla oynanmış bir Türk filmiyle karşı karşıyayız. Bugünleri daha yedi sekiz ay önceden düşünüp filminin çekimlerine başlamadan önce inanılmaz polemiklere girip, üzerine ilgi çekip tepki gören yönetmen Sinan Çetin, bu polemiklerin filmine ticari başarı kazandırdığı gerçeğinin yanında kendine zarar da getirdiğini gözden kaçırmışa benziyor. Yoksa Berlin in Berlin gibi usta işi bir anlatımdan Bay E'nin sığ anlatıma geçişinin bir açıklanış tarzı yok.

Slogan bombardımanı

İsmet Berkan adlı bir televizyon gazetecisinin, karısıyla birlikte çıktığı tatilde, bir yurtdışı kaçamağını kendi diliyle ele vermesinin ardından gelişen bir gizemli macera anlatılıyor Bay E'de. Ancak bu eğlendirici öykünün altına sıkıştırılmış bir dünya var. Bu dünya Sinan Çetin'in gözüyle Türkiye. Ancak seyirciyi sıkmamak gibi bir kaygısı olan Çetin, kendi gözlemlerini, yarattığı kurmaca dünyanın üzerine bolca serpiştirip sıkıştırıyor. Böylelikle yer yer bir slogan bombardımanına düşen film, birçok yönden bir itiraz görmeyecek görüşlerini anlatmada bile sıkıntı çekiyor. Durum böyle olunca da, saman alevi gibi parlayıp sönen, sloganlarla kaynayıp giden bir film çıkıyor ortaya. Oysa şöyle bir bakışta otobüs esprisi hiç de unutulacak gibi değil.

Türkiye otobüsünde robotlar

Türkiye'yi anımsatan erkekli otobüs sürekli şoför ve muavin baskısı altında robotlaştırılmış yolcularla yolculuk ediyor. Otobüse binen farklı düşünüşteki biri hemen dışlanıyor. Ayrıca muavinin mini etekli Bay E'nin karısının yanına gidip bütün ülkenin sorununu mini eteğe bağlaması dinsel fanatiklere hoş bir gönderme. Bir başka sahnede Bay E'nin bilinçlendirme paneline götürülmesini Sinan Çetin büyük bir ihtimalle Siyaset Meydanı'ndan sonra yazmış. Üç tane devletçi yarı–aydının Bay E'yi sorgulayıp medya maymunu demeleri, aslında Sinan Çetin'in kendini yarı–aydınlara (ya da kendisinin böyle nitelediği kişilere) karşı bir savunması. Bir başka savunma da Emin Çölaşan'a.

"Gazetede köşem olacaktı ki ne biçim ihbarlar yapardım" diyerek resepsiyon görevlisine verdiği karakter Emin Çölaşan'ı hatırlatır cinsten. Sonuçta medya da Sinan Çetin'den payını almıyor değil. Olayları kendi işine geldiği gibi anlatan, tek amacı rating olan televizyon patronu filmin Bay E'den sonraki gözde kişisi. Sinan Çetin, tüm bu dıştan kabataslak başarılı planların yanısıra birbirinden kopuk, havada kalan bir anlatıma imza atıyor. Sonuçta da hayranı olduğu Amerikan sinemasının üçüncü sınıf bir kopyası çıkıyor ortaya. Bu arada Amerikan sineması ki şayet o ekolde çalışılan bir amaç varsa (aslında filmin Türk olanı Amerikan olanı değil iyi olanı önemli olmalı) bu ekolü güzel bacaklar, güzel göğüsler ve bol kan sosundan ibaret görmek Sinan Çetin'e pek yakışmıyor. Ne onun favori yönetmeni Alan Parker, ne de Sinan Çetin'in benzer tarzda film yapmaya çalıştığı ustalar (David Cronenberg, Robert Altman, Oliver Stone...) böyle ucuzlukların içine filmografileri boyunca düşmediler. Sinan Çetin daha çok Oliver Stone tarzı, kendi görmek istediği gerçeği seyircisine akılda kalıcı klip yöntemleri, bol cila ve sığ bir anlatımla vermeye çalışan bir yönetmen olarak karşımıza çıkıyor Bay E'de. Amerikan sinemasının hızlı anlatımını uygulayacağım diye başıboş bir senaryoyu, perdede beş on saniye görünen, her biri kendi dalında başarılı görünen pahalı figüranlarla götüren, bunun açığını hızlı kurgu, usta işi montajla örtmeye çalışan Sinan Çetin sağlam bir temele dayanmayan kof bir anlatımın filmi ne kadar zayıflattığının farkına bile varmıyor. Buna rağmen, finalde bir sinema eleştirmeniyle perdeye çıkarak izleyiciyi avucunun içine hapsediyor. Bu açıdan Çetin'in izleyicisiyle çok iyi oynayan bir bezirgan olduğunu söyleyebilirim.

"Bay E" sağlam bir temele dayanmayan kof bir anlatımın ürünü. Çetin, izleyiciye çok iyi oynayan bir bezirgan.

Takıntılar komedyası

Sinan Çetin'in gözden kaçırdığı ya da görmek istemediği bir takıntısı var: Eğlendirici film. Eğlendiren bir filmin asla fazla hatta hiç düşündürmemesi gerektirdiği gibi bir yargıya kaptırmış gibi gözüküyor kendini. Oysa eğlenmek düşüncenin bir parçası. Bu iki kavramı birbirinden ayırmak, Türk sineması düşünceli ve sıkıcı filmler yapıyor demek oldukça yanlış. Zaten eğlence ve düşünmeyi ayrı kefelere koyduğunuz zaman Bay E de kimilerine sıkıcı gelebiliyor.

Bay E'nin başka bir özelliği de türünün belirsizliği. Sinan Çetin elbette işin içinden "eğlendirici, ciddi olmayan bir film yaptım" deyip çıkabilir. Ama ne gerilime, ne komediye, ne de tam anlamıyla maceraya yatkın bir film Bay E. Ancak bir gerçek var ki, bildik Türk filmi kalıplarının dışında değişik bir çalışma. Son olarak şunu söylemek gerekir ki, Bay E kazancını sinemaya yatıran, yatırdığından ticari başarı bekleyen, daha çok film çekildiği için daha iyi film çekilen bir ekolde akılcı ve mantıklı ilerleyen, ancak yolunun doğruluğunu yaptığı gereksiz açıklamalar ve polemikler yüzünden feda edip filminin içinde konuşacak fazla bir şey bulamayan bir yönetmenin herşeye rağmen seyircisiyle buluşmayı beklettiren son filmi.

TYS'nin 'Kadir'bilirliği...

BEN BENSİZ BURADA
Yaslanıp omuzuna gecenin/ sabahı karşılar gibi, / ama dünyaya günaydın diyemeden.
Yatar gibi çimenler üstünde, / ama çimenlerin kokusunu alamadan.
Koşar gibi denize doğru, / ama denize kulaç atamadan.
Uzanır gibi bir çocuğun başına, / ama çocuğun başını okşayamadan.
Tırmanır gibi gürbüz bir ağaca, / ama ağaçtan bir meyva koparamadan.
Kavuşur gibi eski bir dosta, / ama eski dostla kucaklaşamadan.
İşbaşında türkü söyler gibi, / ama sesimi bile duyamadan.

Uzak ve yakın ölümler yanıbaşımızda kol geziyor son günlerde. Şu şehr–i İstanbul'un varoşlarında insanlarımız ölüyor ve yanlış çoğunluk "İstanbul'u seyrediyor gözleri kapalı." Bunca hengamenin içinde, zamane ölümlerimizin arasından bir başka güzel insanı, ölümünün onuncu yılında A. Kadir'i andı sevenleri. Toplumcu gerçekçi kuşağın, mütevazı isimlerinden A. Kadir Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) tarafından düzenlenen bir toplantı ile 15 Mart akşamı Kadıköy Kültür Merkezi'nde anıldı. TYS Genel Başkanı Ataol Behramoğlu, A.Kadir'in ömrünü demokrasi, barış, eşitlik, özgürlük, sosyalizm mücadelesine veren kuşağın seçkin temsilcilerinden biri olduğunu vurguladı ve dürüst bir yazın emekçisi olduğunu altını çizdi. Behramoğlu, A. Kadir'in12 Eylül'den sonra, uzun bir süre gözaltına alındığını da hatırlatarak, A. Kadir'i anmanın 12 Eylül faşizmini lanetlemekle eşanlamlı olduğunu söyledi.

Toplantıya konuşmacı olarak katılan Afşar Timuçin, Ayten Mutlu, Emin Karaca, Metin Cengiz de A.Kadir'in şiirleri, çevirileri ve insan özellikleri üzerinde durdular. Birlikte çalıştığı çevirmenlerden Afşar Timuçin birlikte çalışmalarını, çalışma yöntemlerini de aktararak, "şiirlerdeki asıl güzelliğin sahibi odur" diyerek, A. Kadir'in çeviri şiirlerdeki emeğinin önemine işaret etti. A. Kadir şiirinin çeşitli yönleri üzerinde duran Ayten Mutlu ve Metin Cengiz ise; şairin insana verdiği değer, onlarla bağ kurma çabaları gibi noktalara dikkat çektiler.

Emin Karaca ise A.Kadir'in yaşadığı dönem içerisinde, tarihsel çerçeve ile bağlantılı olarak değerlendiren konuşmasında "İnsanların hayatını değiştiren dönüm noktaları vardır. İyi ki oldun '1938 Harp Okulu Olayı', bize böyle bir şair kazandırdığın için" diyerek bitirdi.

A. Kadir nam–ı diğer Abdülkadir Meriçboyu için dostları 'Kadir'şinaslık gösterdiler doğrusu... Bir bahar akşamında...

'Bizim köyün orta yeri sinema'

'Ulusal Belgesel Film Yarışması'nın birincisi, yönetmen Ahmet Uluçay'ın 'Bizim Köyün Orta Yeri Sinema' adlı filmi oldu.

Festivalde gösterilen "Gece, Melek ve Bizim Çocuklar" isimli filmden bir kare...

Ankara, Söz– 7. Ankara Uluslararası Film Festivali'nde bazı dallarda ödüller belli oldu. Festival, Bosna'da yaşanan katliamı teşhir eden sergilere ve filmlere yer verdi.

"Ulusal Belgesel Film Yarışması" nın birincisi, köylü yönetmen Ahmet Uluçay'ın filmi "Bizim Köyün Orta Yeri Sinema" oldu. "Bizim Köyün Orta Yeri Sinema" isimli çalışma bir köyde sinema yapmaya çalışan "Arkadaş Sinema Grubu" nun sinema serüvenlerinden, sinema felsefeleri ve gündelik yaşamlarından kesitler sunuyor. Seçici Kurul'un filmi ödüllendirme nedenleri arasında, ekibin sinemaya duydukları ilgi, bu alandaki çalışmalarını başarıyla sergilemeleri ve sinema tutkusunu yığınlara iletmeleri gösterildi.

Belgesel film yarışmasında ikincilik ödülünü Yüksel Aksu'nun "Underground Kadir ve Sinema Çetesi", üçüncülük ödülünü ise Mehmet Eryılmaz'ın (Bedr) "Sinemada Bir Dolunay" adlı filmi aldı.

Ulusal Kısa Metrajlı Film yarışması üç dalda yapıldı. "Canlandırma" dalında Tahsin Özgür'ün "Kebabaluba" filmi birinciliğe layık görüldü. "Kebabaluba", Kebapçı Hamdi Magan'la yapılan bir röportajı anlatıyor. Deneysel video dalında, Utku Ömeroğlu ve Angela Melitopoulos'un Ankara Kalesi ile ilgili çağrışımlar yaptıkları film birinci oldu.

"Dramatik Video Dalı"nda ise, Ahmet Sönmez'in "Sıradan Bir Evliliğin Beş Gününün Sıradan Anları" filmi birinci seçildi.

Festivalde, Yılmaz Güney filmlerinin ilgi görmesi, biletlerin tükenmesi "Güney Sineması"na ilgiye bağlanıyor. Ahmet Soner'in çekimini yaptığı "Adana–Paris" isimli Güney Belgeseli'nin festivale yetişememesi ise festival kulisinde konuşulan sorunlardan birisi. Gözlemciler bu yıl da festivale ilgi olduğu görüşünü paylaşıyor. 7. Ankara Uluslararası Film Festivali 20 Mart cumartesi günü sona eriyor.

Doğu'dan bu kadar!

Ö. Bedri CANATAN

Yuvarlak kasenin henüz bilinmediği bir zamanda; önüne konulan yuvarlak kaseye hayretle bakıp, "bu ne biçim köşeli kase" diye soran Konfiçyüs gibi soruyor Türkiye: "Bu ne biçim Batılılaşma?"

Demokrasi olacak, serbest rekabet olacak, özgürlük olacak, etnik ve kültürel kimlikler olacak, birey ve insan hakları olacak... Ama Allahım, bir Doğu toplumunda bütün bunlar olacak mı? Peki nasıl olacak?

> Türkiye kendine "demokrasi" arıyor, buna imkan yok. Demokrasi denilen şey Batı'ya ait ve merkezkaç toplumsal kuvvetlerin zorunlu uzlaşmasından başka bir şey değil. Türkiye merkezkaç eğilimlerden korktuğu için demokrasiden de korkuyor.

Doğu çöküntü içindedir. "Batılılaşma" tezine eskisinden daha sıkı sarılmaktadır. Daha sıkı sarıldıkça çöküntü hızlanmaktadır. Bu nedenle bütün Doğu şaşkındır.

Oysa mantığı nettir bugünkü evrensel devinimin. Evrensellik olarak anlaşılan şey çökmüştür. Batı'nın kendini evrenselleştirmesidir "evrensellik" olarak anladığımız şey, çöken budur. Doğu'da çöken, Batı'nın kendisinden başka bir şey değildir.

Doğu yeniden, ama ikiyüz yıl süren son çağdan aldığı dersle kendi tarihsel evrenine geri çekilmektedir.

"Globalleşme" entellektüel bir zaman şarkısıdır, dünya bölünmektedir.

Doğu'nun enkazı üzerinden yeni bir hayat tarzı, Doğu'nun kendine ait varsayımları ortaya çıktıktan sonra doğacaktır. Henüz vakti gelmemiştir.

Doğu kendi içinden bir batı, Batı da kendi içinden bir doğu çıkarmayı başardığı zaman, gerçek bir evrensel mayalanmanın tarihsel ortamı oluşacaktır.

Bu varsayımla günümüz arasında derin bir boşluk var, bu boşluk eğer dram olarak yaşanacaksa, çaresi yok, insanlık bu dramı yaşayacaktır.

Dünyayı "akla göre" düzenlemek sorunu çözemedi, çözmüyor. "Akıl" nasıl oluyor da kendinden doğru... Nasıl oluyor da "akıldışı" dünya kendinden yanlış...

Türkiye kendine "demokrasi" arıyor, buna imkan yok. Demokrasi denilen şey Batı'ya ait ve merkezkaç toplumsal kuvvetlerin zorunlu uzlaşmasından başka bir şey değil. Oysa Türkiye merkezkaç eğilimlerden korktuğu için demokrasiden de korkuyor.

Türkiye'nin tarihsel temelinde derin deprem fayları var. Bunlar, bir yüzyıllık "batılılaşma" hülyasından sonra harekete geçti bile. Türkiye kendi tarihsel gerçeğinden bu nedenle korkuyor ve bu nedenle korkutuyor.

İki MHP ve nasıl polis olunur?

Mustafa ERDOĞAN

Gaziosmanpaşa'daki katliam polisin taraflı tutumunu ve ideolojik tavrını bir kez daha gündeme getirdi. Olaylardan sonra genellikle siyasetçiler polisin ihmali üzerinde dururken ölü sayısının artması ve televizyonlarda görüntülerin yayınlanması, polisin olayları önlemek isteyen, asayişten sorumlu devlet memurlarından çok savaşan taraf gibi davrandığını gösterdi.

Her konuda herkesten önce yorum yapan DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit bu fırsatı da değerlendirmek için olay yerinde "inceleme" yapmak istedi. Ancak bu kez işler onun istediği gibi gitmedi. Göstericiler Ecevit'i bölgeye sokmadılar. Bunun üzerine Ecevit, İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin açıklamaları ile örtüşen değerlendirmesini patlattı; "Olaylarda tahrikçi grupların parmağı var."

Ecevit, polislerin tutumuna ilişkin sorulara ise, "polisin büyük çoğunluğu tarafsızdır. Ancak kendilerine saldırı olduğu için sert davranıyorlar" yanıtı verdi.

Polis örgütündeki faşist kadrolaşmaya ilişkin iddialar Özal döneminde ağırlıklı olarak telaffuz edilmeye başlanmıştı. Özal'ın başbakanlığı döneminde emniyet örgütünde yapılan önemli değişiklikler sonucu bu kurumda MHP kökenliler ile şeriatçılar üst düzeylerde görev aldılar. Özal'ı bu politikaya iten en önemli nedenlerin orduya alternatif bir gücün siyasal iktidar tarafından kullanılmasını olanaklı kılmak olduğu söyleniyordu. Özal emniyet teşkilatına istediği kadroları yerleştirerek, bir dönem ilişkilerinin iyi olmadığı askeri çevrelere karşı güvence yaratmak istemişti. Ancak olaylar Özal'ın istediği gibi gelişmedi. Polis örgütü içindeki kadrolar aralarında sürdürdükleri gizli denge savaşını kızıştırırken, bir taraf üstünlüğü ele geçirmiş ve artık neredeyse siyasi otoriteden bağımsız bir güç görüntüsü vermeye başlamıştı. Nitekim, 1989–1990 yıllarında öldürülen polislerin cenaze törenlerinin mitinge dönüştürülmesi ve "Kahrolsun insan hakları" biçiminde sloganlar atılması bu yargıyı doğruluyordu. Polisin kendi içinde örgütlü, neredeyse başlı başına bir güç olduğu izlenimi yaygınlaşıyordu. Aradan geçen 10 yıl boyunca şeriatçı kesimlerin düzenden göreli olarak uzaklaşmaları, örgüt içindeki kadro üstünlükleri açısından olumsuz gelişmelerin yaşanmasına neden oldu. Emniyet içi dönüşümlerde bir kez kadro kaybına uğrayan şeriatçı kesim son dönemde üstünlüğü iyice ülkücülere kaptırdı.

Bu arada MHP'de de belirli grupların tasfiye edildiği yolunda iddialar var. Ülkü Ocakları'ndan rahatsızlık duyan MHP Genel Merkezi ocakları kapatmak da dahil birçok yeni önlem almaya hazırlanıyor. MHP bunu İstanbul'da öğrencilere yönelik saldırının ardından ülkücüler nedeniyle uğradığı yıpranmayı önlemek için yapıyor.

İki MHP

Konu ile ilgili olarak MİT eski daire başkanlarından Mahir Kaynak'la görüştük, Kaynak Türkiye'de iki MHP yapılanması olduğunu söylüyor. Birincisi Türkeş'in siyasal partisi MHP, diğeri ise devlet içinde yuvalanan MHP... Kaynak, Türkeş'in MHP'sinin Türkiye'nin 70 yıllık resmi tarihinin simgesi olan CHP ideolojisi ile çatışmalı olduğunu, dolayısıyla devleti korumak gibi temel yaklaşımının yanısıra, Türkçülük çerçevesinde geliştirdiği bir ideolojinin olduğunu belirtiyor.

Kaynak'ın ikinci MHP dediği kesim ise, devletin hemen her kademesinde örgütlenmiş ve kendisini rejimin bekçisi ilan etmiş durumda. Kaynak, bu iki MHP'nin son dönemde, karşılıklı bir tasfiye mücadelesine giriştiğini söylüyor. Kaynak'a göre Türkeş devlet içindeki MHP'lilerden son derece rahatsız.

MHP 9 gün 'tatilde'

İstanbul'da öğrencilere yönelik saldırıların ve Gaziosmanpaşa katliamının ardından MHP, yaklaşan Newroz bayramını da dikkate alarak parti çalışmalarına 9 gün boyunca ara verdi. MHP Genel Başkan Yardımcısı Oktay Öztürk, Söz'e yaptığı açıklamada Türkiye'nin çok hassas bir dönemden geçtiğini ve herhangi bir provokasyona izin verilmemesi için bu kararı aldıklarını söyledi. Son dönemde MHP'ye yönelik eleştirileri hatırlatan Öztürk, "bu dönemde parti örgütlerinin açık olması ve teşkilatların kalabalık bir görüntü vermesi yanlış yorumlamalara neden olabilir. Kimse MHP'nin sırtından provokatif olaylara yeltenmesin diye bu kararı aldık" diyor.

Öztürk, partilerine yönelik suçlamaları reddederken, polis içinde partilerine yakın kesimlerin olmadığını iddia ediyor. Öztürk, "polisin mesaisi bittikten sonra hangi siyasi eğilime sahip olduğu kendini ilgilendirir, ancak İstanbul olaylarında polis üzerine yağan kurşun yağmuruna rağmen sağduyulu davranmıştır" diyor.

Nasıl polis olunur?

İstanbul'da yaşanan katliam sonrası, polis MHP bağlantısını araştırmak üzere MHP Genel Merkezi'ni bir süre izledik. Edindiğimiz izlenim sonucunda polis olmak isteyenlere öneriler hazırladık.

Öncelikle Bizim Ocak dergisi çevresinden referans bulmak ya da Ülkü Ocakları'na üye olmak gerekiyor. Eğer Büyük Birlik Partisi'ne (BBP) sempati duyuyorsanız Nizam–ı Alem Dernekleri'nden icazet almak ve oturduğunuz bölgenin şubesinden tanınan bir ismi referans olarak göstermeniz gerekecek. Bu bir şube başkanı olabilir. Burada kişinin güvenliği, aile yapısı, çevresi araştırılır. Saydığımız çevrelerden birinden sağlam referansla gelmiş iseniz, "belirli meslekler" için iş ve işçi bulma kurumu gibi çalışan MHP'de öncelik hakkı kazanırsınız. Ancak süreç bu kadar da basit değil. Çünkü Emniyet için ayrılmış özel kontenjanlar var. Örneğin Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'a ve İstanbul Valisi Kozakçıoğlu'na ayrılan kontenjanların o sınav dönemi için kısıtlı olmasını dilemeniz gerekiyor.

Bakanlar torpil arıyor

MHP'li bir parti yöneticisi, bu konuda çok sıkıntı çektiklerini söylüyor. Bu yöneticilere göre, (adını ısrarla söylemekten kaçınıyor) DYP'li bazı bakanlar bile kendilerini arayarak polislik sınavlarında yardımcı olmalarını istiyor. Emniyet Müdürlüğü için 5 ay önce yapılan bir sınavda göreve alınan yaklaşık 34 bin kişiden önemli bir kesiminin MHP referansıyla alındığı söyleniyor. Parti yöneticilerinden Salih Gökçe ve Tuncay Şekercioğlu'nun sık sık bu tür başvurularla karşılaştıkları ve yoğun talepten rahatsız oldukları belirtiliyor.

Önümüzdeki günlerde Emniyet Genel Müdürlüğü 34 bin kişlik bir kadro için sınav açacak. Anlaşılan MHP'li yöneticiler bu sınav için de epey yorulacaklar.

Dokuz gün yetmez

MHP parti binalarını Newroz'a (21 Mart'a) kadar kapattığını açıkladı. Ortadoğu gazetesinde bu karar büyük bir "fedakarlık" olarak ilan edildi. MHP'deki bu telaş neden?

Amaç, yerinde duramaz hale gelen "bozkurt"ları kah özel tim cakasıyla, kah sarkık bıyıklı sivil kılığı ile kolları havada, parmaklarıyla kurt işareti yapan yandaşlarının yoğunlaşan mesailerini mi perdelemek? Newroz'a beş kala kopan ve kopması muhtemel kanlı olaylarda, olan ve olacak parmağını mı gizlemek?..

MHP'nin parti binalarının kapısına kilit asması bütün bu olasılıkları akla getiriyor. Çünkü memlekette siyaset puslanıyor ve kurt puslu havayı çok seviyor.

MHP bu kararıyla aslında "provokasyon" merkezleriyle ilgisini ve bu merkezler hakkındaki bilgisini de açıklamış oluyor.

Bir de akla şu geliyor: Parti bürolarını kapatarak kuzu postuna bürünme oyununa inanacak kaç safdil kaldı bu memlekette? Yasal büroları kilitleyenin yeraltındaki inlerinde dinlenmeye çekileceğini sanmamız isteniyor.

Ve nihayet...

Şu MHP, kendi kendisinden öylesine kuşkulu ki, varlığının memleket hayrına olmadığını, "faaliyeti"ne 9 gün ara vererek ağzından kaçırıyor.

Amà dokuz gün yetmez... Memleket sizden sonsuza dek kapanmanızı bekliyor!..

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

Yeşilçam'dan AFİŞLER ve bazı FİLM İSİMLERİ

illüstre ya da fotoğraf farketmiyor çoğunda silah ve çıplak kadın var afişlerin!. bazen bir kılıç, bazen bir keman da olabiliyor, ama nadiren!. afişler ve film isimleri seyircilerin kimliğinden kişiliğinden de ipuçları veriyor!. bir bakıma filmin tüm hikayesini de özetliyor!. vurdulu kırdılı filmler, komediler, dramlar, karateli seksli filmler, 32 kısım tekmili birden, işte bazı yeşilçam filmlerinin isim listesi!.

• bazı kadınlı kızlı film isimleri: kafesteki kadın, kızlar sınıfı, baldız, metres, zifaf, ablam, nikah masası, sekreter, kadın bir defa sever, işte kadın, günahkar kadın, o kadın, gecelerin kadını, kadın kadındır, kadın bir defa sever, kızını dövmeyen dizini döver, kayıp kızlar, balayı, dul bir kadın, kaynanam tatilde, anneme söylerim, annesi güzel, hopla kızım, kamçılı kadın, seks ve genç kız, kadının dünyası, kadın düşmanı, kasımpaşalı emanuel, kadınlara dayanamam, salak bacılar, kadın asla unutmaz, şıllık, sürtük, sürtüğün kızı, hayatımı mahveden kadın, çocuğumu istiyorum, süper kadın dehşet saçıyor, evde kalmış kızlar, kızım sana emanet, seks ve şantaj, evlilikte ilk gece, damgalı kadın, içli kız funda, kezban roma'da, hırçın kadın, kıskanç kadın, ekmekçi kadın, dağlar kızı reyhan, yaralı ceylan, ana hakkı ödenmez, vuruldum bir kıza, aşk kadını, sokak kızı, kadın satılmaz, kadın okşanmak ister, asrın kadını, mağrur kadın, ben bir sokak kadınıyım, bana annemi anlat, bar kızı, kadın avcıları, yayla kızı yıldız, güzeller kumsalı, kadın isterse, katilin kızı, zifaf gecesi, beyoğlu piliçleri, dullar tercih edilir, şeker gibi kızlar, vahşi bir kız sevdim, fabrikanın gülü, bitirim misin hanım abla, damgalı kadın, bakire, vahşi güzel, satılık kadın, bu gece, kadın çapkın olunca, ham meyva, vur öp okşa, genç kızlar pansiyonu, iki yetime, ateşli kadınlar çetesi, cilveli kız, sazlı damın kahpesi, yuvamı yıkamazsın, dişi örümcek, iki günahsız kız, hippi perihan, dişi akrep, evde kalmış kızlar, ağlayan melek, karateci kız, 4 ateşli yosma, on korkusuz kadın, kaldırım dilberi, mart kedileri, bir türke gönül verdim, kocamın nişanlısı, bir caniye gönül verdim, fıstık gibi maşallah, hizmetçi dediğin böyle olur, komşunun tavuğu, şoför nehabat bizde kabahat, kızım duymasın.

• bazı gelinli film isimleri: 3 kardeşe 1 gelin, ezo gelin, satılık gelin, allı gelin, cici gelin, yaslı gelin, alman gelin, mısır'dan gelen gelin, inatçı gelin, cüppeli gelin, gelinlik kızlar, kozalı gelin, siyah gelinlik, kara duvak, gelinliksiz gelin, vahşi gelin vs. vs.

• bazı vurdulu-kırdılı film isimleri: bırakın öldüreyim, evvel allah sonra ben, alçaklar affedilmez, aşkla sevginle vur, benim adım kerim, hedefte vuruşanlar, cezanı çekeceksin, beni katil yaptılar, silahlar affetmez, sevenler kavuşurmuş, cehenneme postalarım, kefenin cebi yok, ölümle sevişenler, ölümünü kendi seçti, ipini boynunda bil, ecel kavgası, kötüler affedilmez, mezarını kaz beni bekle, ocak söndürenler, kin silah ve namus, cezanı çekeceksin, geldi sevdi vurdu, 5 altın mezar, tam isabet, sürgünden geliyordu, ölmeden tövbe et, öldürmeye yeminliyim, bir çuval para, haris ruhlar, dikenli hayat, hesabı görelim, beş kardeştiler, cehenneme dolmuş var, bizi çekemediler, yumruk pazarı, ölüm şart oldu, seninle ölmek istiyorum, adım kan soyadım silah, bir tabancalı adam, on tabancalı adam, zalimler de sever, kıran kırana, beraber ölelim, artık düşman değiliz, namus kanla yazılır, kavga var, kareteciler istanbul'da, son duanı et, yırtıcılar, kaderim kanla yazıldı, aşka selam kavgaya devam, gaddarlar, kalleşlere af yok, kadın dökmez remzi, kavgasız yaşayalım vs.

• bazı adamlı erkekli film isimleri: yuvana dön baba, erkek adam sözünde durur, baba, babanın oğlu, herşey oğlum için, yiğitlerin kaderi, evlat acısı, beklenmeyen adam, kanun adamı, enişte, siyah eldivenli adam, erkek değil merkep, teslim olmayan adam, ölmeyen adam, teslim ol baba, çifte tabancalı damat, babasına bak oğlunu al, bir damat aranıyor, damgalı adam, on kızgın adam, kiralık katil.

• bazı çizgi-serial film isimleri: asya kartalı gültekin, killing ölüm saçıyor, kaptan swing, zorro'nun intikamı, kızıl maske'nin intikamı, turist ömer uzay yolunda, ringo kazım, ringo gestapo'ya karşı, anjelik osmanlı saraylarında, uçam adam bedmen, bizans'ı titreten yiğit, avrupa'yı titreten türk, malkoçoğlu, battalgazi, tarkan, karaoğlan, kara orkun, zagor, kara bela, horasan'dan gelen bahadır, demir yumruk kinova, sindirella kül kedisi, keloğlan seks delisi, red kit atını seven kovboy, hacı muradın intikamı, süpermen dönüyor, kara murat.

• bazı özel isimli film isimleri: adanalı tayfur, horoz nuri, akrep mustafa, bombala oski bombala, fosforlu cevriye, rabia, hülyam, nazlım, iffet, canavar cafer, avanak apti, deli yusuf, parçala behçet, tek kollu bayram, zımbala bilal, vatandaş rıza, binlik nail, kezban, ah müjgan ah, şoför nebahat, gırgır ali, sezercik, yumurcak, piyade osman, zeyno.

• bazı iki isimli film isimleri: elif ile mustafa, yusuf ile züleyha, arzu ile kamber, leyla ile mecnun, şırvan ile nazlı, ali ile gül, yusuf ile kenan, nokta ile virgül, edi ile büdü, memiş ile ibiş, avanta kemal torpido yılmaza karşı, kerem ile aslı, ferhat ile şirin, arçil ile şota!, murat ile nazlı, vs vs.

• bazı seks filmi isimleri: civciv çıkacak kuş çıkacak, ha babam git ha babam gel, şipşak basanın, 5 tavuk 1 horoz, tatlı tatlı, beş dakikada beşiktaş, kazıma ne lazım, ah deme oh de, anahtarı bendedir, azgın bakireler, tak fişi bitir işi, kartal pendik gittik geldik, ah ne adem dilli badem, görevimiz seks, muz sever misiniz, işte kapı işte sapı, parçala behçet, kokla beni melahat, yakalarsam severim, çalkala yavrum çalkala, ister darıl ister sarıl, dul tezgahı, gecelerin kadını, ne biçim o biçim, dam budalası, iyi severim kötü döverim, vur davula tokmağı, ağa düşenler, işit beni, yataktan yatağa, bal mı kaymak mı, fırçana bayıldım boyacı, ateşli dilber, şıllık, lokum gibi, vur patlasın çal oynasın, sarının adı esmerin tadı, röntgenci, kara kısrak, bekardır ne yapsa kârdır, hopla kalbim hopla, ördek çıkacak kaz çıkacak, şimdi yavrum şimdi, aşka susayanlar, karpuzcu, vs vs.

'Global Sheriff'in emekliliği yaklaşırken

Zeki YAŞ

Bugünün dünyasını "rasyonalize" etmeye çalışmanın kavramlaştırılmış ifadesi olan küreselleşme, asıl, sisteme için "irrasyonel" gerçekliğini küreselleştiriyor. Kendi nitel sınırlarına doğru hızla yol alan tek kutbu yitik dünyanın "reel" sistemi, kurumsal yapısında reorganizasyon ihtiyacı duyuyor artık. Sermaye hareketlerinin başdöndürücü bir hıza ulaştığı günümüzde, globalleşen dünya ekonomisinin ihtiyaçlarına yanıt veremeyen eski kurumsal yapıların yerini, amaç fonksiyonu bugüne uygun yetkinleştirilmiş yeni mekanizmaların alması gündemde. Topun ağzındaysa "global sheriff" IMF ve onun ikiz kardeşi Dünya Bankası var.

İşsizleştirenlerin işsizleştirilmesi mi?

1982 borç krizinin hemen ardından, dünyadaki borçluların rollerini "yapısal uyum programları" eksenli politikalarla yeniden belirleyen IMF, bugün, bu politikaların iflas ettiğini herkesin –hatta kendisinin bile– kabul ettiği ilginç bir noktaya geldi. İlk uygulandığından bu yana 556 yapısal uyum programından bir tanesinin bile başarılı olduğunu söylemek çok güç.

IMF'nin tabiriyle, her yer ve koşulda geçerliliği olan bu "küreselleşmiş makro ekonomik önlemler"in ne anlama geldiğini ise, dünyanın ezilen ve sömürülen halkları çok iyi biliyor. Bolivya, Nijerya ve Fas'ta tarihe "ekmek ayaklanmaları" olarak geçen ayaklanmalarda binlerce ölü, salgın hastalıklar, sefalet, devlet terörü gibi yıkıcı toplumsal ve ekonomik etkiler henüz belleklerden silinmeyecek kadar taze.

Kendilerine dayatılan bu "hazır reçete"lerin dolaysız uygulayıcısı olan geri bıraktırılmış ülkeler hükümetleri, geçmişte birkaç kez, cılız ve örgütsüzce borçları ödememe çağrısında bulundular. Ama süreç, "artık yeter" noktasına dayandı. Bunu da geçen yıl Madrit'te IMF ile yaptıkları toplantıda dile getirdiler. Sesleri çok yüksek çıkmasa da hiç değilse sessizliklerini bozdular.

Güney'den gelen IMF karşıtı seslere bu kez de, bu kurumun bir icra memuru gibi hizmet ettiği Kuzey'in zenginlerinin homurtuları eklendi. Meksika krizinin faturası açıktan IMF'ye kesildi.

Hiyerarşik bir düzen içerisinde birbirine eklemlenmiş olan kapitalist dünya ekonomisinde kriz, çeper ülkelerde bile meydana gelse, sistemi tümden etkileyebiliyor artık. Yapısal ve kalıcı karaktere bürünen kriz de globalleşti.

Efendisinden fırça yiyen bir hizmetkar mahçupluğuyla IMF Yürütme Kurulu Başkanı Michel Camdessus, Meksika fiyaskosunun ardından gerçekleri itiraf etmek zorunda kaldı: "Meksika tipi bir krizin yeniden yaşanmayacağı garantisini veremem. Bu, gelecek yüzyılın ilk krizidir. '21. yüzyıla girmeden Meksika tipi krizleri yeniden görmeyeceğiz' sözünü veremiyorum. Bu kriz gelişmekte olan bir ülkeyi vuran ilk önemli küreselleşmiş yeni dünya mali piyasa krizi olarak görülebilir." (Cumhuriyet, 4 Şubat '95). Adeta, "elimden bir şey gelmez, başınızın çaresine bakın" der gibi..

Dün ve bugün

Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'nun ardından, Toronto'da toplanan G–7'ler, olası krizlerden kendilerini sıyırabilmek için AWACS, yani "ekonomik erken uyarı sistemleri" kurma kararı aldı. Önümüzdeki haziran ayında Halifax'ta yapılacak zirvede ise, büyük bir olasılıkla küreselleşmenin yeni kurumsal yapıları ele alınacak.

Yeni Yüzyıl'daki köşesinde bu konuya değinen Hayri Kozanoğlu, Davos'daki toplantıda, Türkçede "global yönetim" anlamına gelen yeni bir terimin doğduğunu ve bu terimin uluslararası ekonomik ilişkiler ve kurumların reorganizasyonu istemini içerdiğini ve mevcut kurumların kıyasıyla eleştirildiğini yazıyor. İster istemez, "işsizleştirenler yine kendilerince işsizleştirilecek mi" sorusu geliyor akla. Ve bunu besleyen bir soru daha; peki ama buna neden gerek duyuluyor? Bunu yanıtlayabilmek için sorunun tarihsel arka planına ve içinde şekillendiği kontekse bakmak gerekir. Ama bunu, bu hacimdeki bir yazının sınırları içinde yapmak kolay değil. O nedenle, şöyle bir değinip, kısa bir hatırlatma yapmak daha uygun

Çoktan çökmüş Bretton Woods, kurumsal yapısında ilk fireyi GATT'ın yerini Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) bırakmasıyla verdi.

"Global" dünyanın bu kurumsal yapılarının çoğu, 2. paylaşım savaşının hemen sonrası, dünya ekonomisinde bir düzensizliğin ve hegemonya sorununun olduğu bir konteks içerisinde ortaya çıktı. Savaştan büyük bir sermaye birikimi fazlasıyla çıkan ABD emperyalizminin çabalarıyla 1994'te Bretton Woods'da, uluslararası ilişkilere yeniden şekil vermek için uluslararası ödemeler, finans ve ticaretle ilgili olarak bir dizi kurum oluşturuldu: IMF, Dünya Bankası ve GATT.

Bu oluşumların yanı sıra, politik ve askeri nitelikte yeni kurumların da oluşmasına ön ayak olan ABD, böylece her düzeydeki hegemonya sorununa tartışmasız bir biçimde son verdi. Piramidin en tepesinden İngiltere aşağı indi ve ABD kapitalist dünyanın hem ekonomik, hem de siyasal tek hegemonik gücü oldu. ("Kapitalist dünya" diyorum, çünkü, aynı dünyada ondan ayrı nurtopu gibi sosyalist sistem de vardı artık.)

1986'da başlayan uluslararası mali kriz ve 1973'te sabit kur sisteminin terk edilmesi, Bretton Woods'un temel dayanaklarını çökertti. 1974–75 sonrası resesyon ve gelişmiş ülkelerin yetersiz büyümesi, yeniden üretime yönelmeyen devasa sermaye birikimine pazarlar bulunmasını zorlaştırıyordu. IMF'nin yeni işi kolaylaştırmaktı. Böylesi koşullarda, bu kurumsal yapılar sarsılsa da emperyalist kapitalizmin çıkarlarının koruyucusu ve bir düzenleyici olarak yeni rolleriyle faaliyetlerini sürdürdüler. Ayrıca, ABD, kısmi ekonomik düşüşüne rağmen, yine de piramidin en tepesindeydi.

Bugün ise dünya ekonomisinde yeni bir düzensizlik ve hegemonya sorunu var. Amansız rekabet, küreselleşmiş dünyada ekonomik blokłaşmalarla sürüyor. ABD, Japonya ve AB karşısında ekonomik gücünü eskiye oranla iyice kaybediyor. Küreselleşme ve eşitsiz gelişimin hireyarşisi içerisinde eklemlenme, aynı zamanda, zenginliğin ve yoksulluğun kutuplaşmasıyla, birbirinden kopuk bir "global" ekonomi yaratıyor. Bir tarafta zenginlik, diğerinde ise sefalet patlama boyotlarında kutuplanıyor. Dünya çapında bozulan dengelerin yeni dinamiklerle şekillenmesi ihtiyaç olarak dayatıyor kendini. Değişim kurumsal yapıyı da zorluyor. Bunun iki boyutu var; birincisi, taşıma hareketi, ikincisi ise sermaye hareketleri...

Birinci olarak; bugün, emperyalizmin sermaye ihracı yerini yeni sömürgecilik ilişkilerinin farklı boyutta ürettiği sanayii taşıma hareketine bırakmıştır. Emperyaist kapitalizmin bu yeni yönelimiyle, bağımlı ülkeler üzerinde daha güçlü egemenlik sistemleri oluşmuştur. Ama sermaye ihracı yoluyla çeperden merkeze aktarılan yalnızca aşırı karlardı. Eklemlenme ve sanayii taşıma hareketi ile yalnızca karlar değil, krizler de taşınır oldu. Örneğin Meksika... Meksika'ya, büyük bir kısmını ABD'nin karşıladığı G–7'lerin 50 milyor dolarlık "kurtarma operasyonu"nun ve IMF'nin 17.8 milyar dolarlık rekor stand–by kredisinin, taşıma hareketi ile dolaysız bir ilgisi var. Taşıma hareketinin olmadığı ya da yeni filizlenmeye başladığı bir çeper ülke bu denli yardım görmezdi. Keza, Türkiye'nin IMF ile 1994'te imzaladığı stand–by anlaşmasına göre koşula bağlanmış kredinin üçüncü dilimi için nelere katlandığını görüyoruz. İşte bu nedenlerden ötürü, G–7'lerin Toronto'daki toplantısında, sanayinin taşındığı çeper ülkelerden birinde beklenmedik bir anda ortaya çıkan krizleri önceden görüp tedbir almak için tezler temelinde "erken uyarı sistemleri" ileri sürüldü. Bunu realize edebilecek düzenleyici bir kurumsal yapının ortaya çıkması hiç de şaşırtıcı olmaz.

IMF'nin pabucu damda mı?

İkinci olarak; soruna sermaye hareketleri açısından baktığımızda, aynı sonuca farklı bir biçimde ulaşmak mümkün. Şöyle ki; globalleşmenin bir karekteristiği olarak, sermaye hareketlerinin önündeki engellerin kaldırılmasıyla, mali piyasalarda tehlikeli boyutlarda bir şişkinlik meydana geldi. Rantiyeci karaktere bürünmüş olan kapitalizmdeki sorunları kullanılan genel para ve maliye politikalarıyla aşmak artık olanaksızlaşıyor. Mevcut kurumları işlevsiz kılabilme potansiyeli olan ve uluslararası pazarda etkinliklerini gün geçtikçe artıran hükümetlerdışı "bağımsız" güç odaklarının gelişmelerini de görmek gerekiyor: Rantiyeci kapitalizmin toplumsal servet avcısı bir avuç asalaklar kümesi.

Aslında, dünyada para ve kredi politikalarını belirleyen uluslarötesi bankalar, sermaye şirketleri ve fon yöneticilerinin denetiminde tuttukları para–sermaye miktarı gözönünde bulundurulduğunda, IMF ve Dünya Bankası'nın papucu damdadır.

Bir günde 1 trilyon dolara yakın spekülatif amaçlı sermayenin dolaşıp durduğu mali piyasalarda, fon yöneticileri, gittikçe artan ölçüde, dünyanın borçlanma ihtiyacını finanse eder duruma geliyor. Ve bu fonlar, kısa vadeli ve yüksek getirili oluyor. İklimi sevmedi mi (yani, getiri oranları azsa) o piyasadaki portföy hemen boşalıp uygun iklime doğru yol alıyor. Maastrich öncesi, Avrupa Para Sistemi'ni çökme noktasına getiren ve dolayısıyla Avrupa Birliği'ni tehlikeye sokanın sadece bir spekülatör –Macar asıllı Amerikalı Soros– olduğunu düşünürsek, sahip oldukları gücü tahmin etmek pek zor olmayacak.

Yine, Meksika'da portföyleri olan sekiz yatırımcı şirketin biraraya gelerek oluşturdukları Weston Forum adlı yapının, kendi çıkarlarına uygun mali politikaları Meksika hükümetine, "sermayemizi çekeriz" tehdidiyle nasıl kabul ettirdikleri de çarpıcı bir örnek teşkil ediyor. (Bu, Meksika'nın son krizi öncesinde, Salinas öldürüldüğünde oldu)

Birleştiklerinde, güçleri geometrik oranda artıyor. Ve tehlikeleri de öyle...

Tüm bunların toplamı alındığında, sistemin geleceğini kurtarmak için kurumları reorganize etmek telaşında olduğu çıkıyor ortaya. Çıkışsızlık yeni arayışları doğuruyor. Ama bu mevcut kurumlardan hemen vazgeçecekler demek de değil. Örneğin, kuruluş amacının dışına çıkmış veya varlık nedeni ortadan kalkmış BM ve NATO gibi kurumlar bile, tüm tartışmalı durumuna rağmen, halen varlığını sürdürüyor. Çünkü ABD emperyalizmi, dünyanın halen tek hegemonik askeri gücü.

Ama diğer taraftan da çoktan çökmüş Bretton Woods, kurumsal yapısında ilk fireyi GATT'ın yerini Dünya Ticaret Örgütü'ne bırakmasıyla verdi. Yine de emperyalist kapitalizmin yakın bir gelecekte bu kurumlardan tümüyle vazgeçmesi beklenmemeli. Sözkonusu olan, ek kurumlar veya eskinin yeni fonksiyonlarla tahkimidir.

Hiyerarşik bir düzen içerisinde birbirine eklemlenmiş olan kapitalist dünya ekonomisinde kriz, çeper ülkelerde bile meydana gelse, sistemi tümden etkileyebiliyor artık. Yapısal ve kalıcı karaktere bürünen kriz de globalleşti.

Kapitalist olmayan yol tezinden sosyalizm çıkarmak

Suat PARLAR

Türkiye sol hareketi yanılsamaların çocuğudur. Planlama fetişinde sosyalist ekonomiyi; 'zinde güçler'e dayalı cephe anlayışında jakobenliği; 1961 Anayasası ruhçuluğunda demokrasiyi; "milli kurtuluş cephesi" mimarisinde anti-emperyalizmi bulan sol hareket yanılsamalarını statükocu cephe anlayışında harmanladı.

60'lar boyunca Milli Güvenlik Kurulu'nu devletin çelik çekirdeğinin temel aygıtı haline getiren Silahlı Kuvvetler Birliği anayasasının bekçiliğini üstlenen Türkiye solculuğu, ABD'nin önerisi ile kurulan Devlet Planlama Teşkilatı'nın da yılmaz savunucusu oldu. YÖN çıkışının "milli kurtuluş cephesi" formülasyonuna (sosyalizme açıklık bakımından) meşruiyet işlevi ile taçlandırılan kapitalist refah devleti anayasası, sol çıkış ve kopuşların geçerli müştereği haline getirildi. Metafizik burjuva niyetler belgesi olan 61 Anayasası Türkiye sol hareketinin 1971 kopuşunu gerçekleştiren kadroları tarafından da savunuldu.

Anayasal ilericilik illüzyonuyla beslenen bu anlayış ideolojik netlik, programatik özerklik ve örgütsel donanımda yetersizlikle bütünleşerek, "soğuk savaş" solculuğunu besledi. Konjonktürel politikası ihtiyatlı bir sol tutuculuğu Türkiye'nin başına bela etti.

Bu tür bir politik eksenin daha doğrusu eksensizliğin oluşumunda dünya sisteminin meta zincirleri ön kabulü ile ağdalanan statükosu da etkili oldu.

Kadro, hareket, iktidar

Sosyalist ülkeler dışında, devrimci dinamiklere sahip ülke ve politik güçler, 3. Dünya ketegorisi içinde meta zincirlerinin uluslararası hukuk standartlarına tabi kılındılar. Sınıfsal–siyasal dinamikleri iğdiş edilen bu ülkelerin payına, kapitalist mülkiyet rejiminin enternasyonal işlerliğini tehdit etmeyen "kapitalist olmayan yol" teori ve uygulaması düştü. Bu anlamda dünya kapitalist sisteminin soldan tehdidi bizzat sosyalist sistemin bu politik formülasyonuyla engellenmiş oldu.

Türkiye sol hareketi bu tablonun oluşumunda Osmanlı siyasal mirası ve Kemalizmin katkılarıyla zenginleşen önemli bir teorik ve politik öncülüğe sahiptir. Milli kurtuluş cepheciliği, hızlı sanayileşme, Batıcılık, "Kadro"cu ulusalcılık anlayışı temelinde devletle kesişme alanları bulan Türkiye solu "kapitalist olmayan yol" formülasyonunun heveskar bir uzantısı olmuştur.

Bu nitelikler gereği "kadro", "hareket", "iktidar" üçlemesine sığdırılabilecek politik yönelişleri 60'lar boyunca gerçekleştiren sol, kadro kapasitesini artırmakta gecikmemiştir. Geçişten gelen, politik mücadeleyi "aydın" niceliğinin ritmik yükselişine bağlama kolaycılığı neo–kadrocu aydın hareketine olağanüstü bir prestij ve manevra alanı kazandırmıştır. Baas sosyalizminin, özünde anti–komünist, özel mülkiyet rejimini olumlayan, Sovyetler Birliği'ne karşı ılımlı kadrolarının iktidar yürüyüşünden hız ve moral alan bu kadrolar geleneksel "devletlû" sol kesimin de desteğini arkasında bulmuştur. Ayrıca, "kapitalist olmayan yol" teorisine Sovyetler Birliği'nin içerdiği olumlu politik anlamlar da çok önemli bir başka desteği gündeme getirmiştir. Tüm bu paradoksal gelişmelerin temelinde, eşitsiz gelişme yasasının 1917'den sonra meta zincirleri ve kapitalist enternasyonali kırıcı etkilerinin önlenmesi gerektiği inancı yatmaktadır. Eşitsiz gelişme yasasının işlerliğinin tarihin gündemine sokulmasını istemeyen kapitalist enternasyonal ve uyuşumcu sol güçler statükonun teorik, diplomatik, askeri güvencelerini "barış içinde birarada" yaratmışlardır.

Bu siyasal tabloda, Türkiye sol hareketi kapitalist olmayan yol, devlet sosyalizmi, zinde güçlerle cephecilik, aydın kadroculuğu türünden politikalarla bulamaç olmuş ve inanılmaz bir eklektisizm temelinde tutucu aydınların kalesi haline gelmiştir.

'Devrimci paşa'

Sermayedarsız sermaye düzeninin manifesto yazarlarının öncülüğünde "iktidar" arayan sol, Leninist eşitsiz gelişme yasasına sırtını dönmüş, zıtların birliğini düstur bellemiştir. Cepheci sol anlayışın zirvesi olan 9 Mart 1971 "sol derbe" sürecinde "devrimci" paşalarını da yaratan bu anlayış anayasa bekçiliği, CHP müttefikliği, ileri sanayi demokrasisi, kalkınma paradigması, zinde güçler birliği türünden politik hasletlerle iktidar arayışına çıkmıştır. İşte "milli kurtuluş cephesi"nin Cemal Abdül Nasır'ı 9 Mart'çı Celil Paşa'nın (Tümgeneral Celil Gürkan) otobiyografisinde belirttiği özellikleri ile "Barış içinde birarada" dünya sisteminin bekasının sağlı–sollu kesişimlerle nasıl korunduğunun Türkiye'deki izdüşümü. Türkiye'nin Nasır'ı, solcu, antiemperyalist Türk büyüğü Celil Paşa'yı kendi yazdıklarından okuyalım: "Genelkurmay'da en üst düzeyde, dış ve iç Nato ve Cento karargahlarında Kıbrıs üçlü karargahında çok önemli görevler; "Büyük müttefikin (ABD), Türkiye'de Genelkurmay Başkanı ve Milli Savunma Bakanı'ndan başka hiç kimsenin bilmeye, görmeye, el sürmeye yetkili olamayacağı şartını koştuğu en üstün gizlilik dereceli dosyaların proje subaylığı, "Nato forumlarında Genelkurmay'ı temsil edecek derecede Genelkurmay karargahının kilit adamlığı, 15–16 Haziran 1970 olayları sırasında ülkenin en kritik bölgelerinden birinde (Kocaeli) Sıkıyönetim Tali Bölge komutan vekilliği, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda Plan–Prensipler Başkanlığı".

Tüm bu görev ve özellikler, NATO ile Pentagon'a çok yakın, işçi hareketinin bastırılmasında sıkıyönetim komutanı olarak görev yapmış, yetenekli bir kurmayın mesleki ve politik niteliklerini simgelemektedir. Ancak "Kapitalist olmayan yol" tezinden sosyalizm, ordu destekli milli kurtuluş cephesinden anti-emperyalizm çıkaranlar Celil Paşa'dan da devrimci bir Türk generali çıkarmayı başarmışlardır.

Tekrar olsun, eşitsiz gelişme yasasının çerçevelediği devrimci dinamiklerin, meta zincirlerini ebedi kılma uğraşında kapitalist enternasyonal tarafından işlemez kılınmaya çalışıldığı ve bunun sosyalist sistem tarafından "seyredildiği" bir dünyada 9 Mart'lara, cepheci bulaşıklığına, ilericilik maskeli çıkışlara dehşetli öfkelenmek gereklidir.

Cepheci anlayışlar, karşıdevrimci güçlerin tarihin tekerleğini tersine çevirmeye başladıkları konjonktürlerde pragmatist, eklektik, uyuşmacı ve reformist açılımların ortak yönelimidir. Bu paydadan sosyalistlere düşecek olanın iyi hesap edilmesi gerekir. Önümüzdeki dönem pek çok cephe çağrısına tanıklık edeceğe benzemektedir. Bu bağlamda 9 Mart'ları tartışmak önemli olsa gerektir.

Türkiye sol hareketi kapitalist olmayan yol, devlet sosyalizmi, zinde güçlerle cephecilik, aydın kadroculuğu türünden politikalarla bulamaç olmuş ve inanılmaz bir eklektisizm temelinde tutucu aydınların kalesi haline gelmiştir.

Gençay Gürsoy'a dost notları

Haluk GERGER

İkimiz de biliyoruz, çok tartıştık; aşağı yukarı üç yıldır bir uyarına getirip "aydın eleştirilerim"e ve "devrimci keskinliklerim"e karşı bir yazı yazmak istiyordun. Nihayet son yazımla bu fırsatı kendi kafanda bir kez daha yarattın, Aziz Bey'in ve Uğur'un ardında müttefik kozu bulduğunu sandın, dolayısıyla da artık dayanamadın, içinde biriktirdiklerini kağıda döktün. Kaç yıldır yollarımızın ayrıldığı aydınlarla, Kemalistlerle, Mehmetçik sosyalistlerle, YÖK'le uyuşmuş profesörlerle, döneklerle, Kürtler'e karşı devlet safında yer almış personelle, tedhişçi Türçülerle ilgili ne yazsam, o yazılarda, üstelik en sert yerlerinde, seni de tanımladığımı, eleştirdiğimi sanıyor, ısrarla onlarda kendini görüyor, buluyordun. Son yazımla da ilgili olarak bir kez daha ortaya çıktığı gibi, işin gerçeği, bu konudaki alınganlığın evham mertebesine çoktan ulaşmıştı ve artık ben de çaresiz kalmıştım. Hatırlar mısın, bir gün sana kardeşim her eleştiri yazımda "Gençay'la ilgisi yoktur diye dipnot yazamam ki" demek gereğini bile duymuştum. Neyse rahatladın; içinde biriken tedirginlik öfkeye dönüştükçe ve yazılarımı neredeyse münhasıran senin için yazdığıma hükmetmeye başladıkça iş gerçekten çığrından çıkma eğilimindeydi. İçini döktün, iyi oldu. Ayrıca, ola ki, Uğur'un politik hattını da savunmak istemiş, Kürt sorununda benim tavrımı "bölücü ve terörist" bulup, buna da kızmış olabilirsin. Tüm bunlara da elbette itirazım olamaz. Ne var ki, tartışma yöntemine ilişkin söyleyeceklerim var. Yapmak istediğin her ne idiyse, bunu, neden başka ilişkilerin sırtından, türlü bahanelerin ardına geçerek, lafı oradan buradan dolaştırarak ve kişisel saldırı düzeyinde bambaşka mecralara taşıyarak yaptın ki?

Onlara ayıp olmuş

"Uğur'un parçalanmış cesedi", "Aziz Bey'in yangınlardan geçmesi, DGM'lerde sürünmesi", benim mapusluğum... Bunca kendine yonttuğun duygu sömürüsü uygun kaçıyor mu? Polemiklerde hiçbir değer tanımamak, her normu çiğnemek olur mu Gençay? Benim Özgür Gündem'de "polisle işbirliği yaptığı için, sosyalizmden devlet saflarına döndüğü için, ya da karanlık ilişkilerinden dolayı paçamdan silkelediğim eski dostlar"a yönelttiğin eleştirilerin dozu seni rahatsız ediyor da, tartışmanda benim önüme "parçalanmış ceset" koyman, "Aziz Bey'in ufacık gövdesi"ni kendine siper yapman, mapusluğumu bile konu yapıp (yakışmıyor demeye getirmişsin ya) bana karşı kullanman ne oluyor peki? Asıl kötü olansa ne biliyor musun? Senin derdin onlar da değil! Onlar, bana, içini döküp, kaç zamanın onca yazısının intikamını almak yolunda, "faüllü vurmak" için kullandığın araçlar. İşte bu olmadı Gençay, gerçekten olmadı. Bana, ama en çok da onlara ayıp etmişsin. Bir de ne yapmışsın öyle; ilk söyleşiden Aziz Bey'i demişsin. Sosyalist dünyamızda ve YÖK'üyle, 12 Eylül'üyle, Kürt Savaşı'yla Türkiye'de ortaya çıkan altüst oluşlarda benim gibi kavganın tam içinde bulunmuş birinin bütün bu ayrışmalarda yer alması kaçınılmaz değil mi? Sen bilmiyor musun Gençay kimleri yakamdan, paçamdan silkelediğimi? Ve çok boyutlu bedelini bunun? Senin kestiğin fatura ne oluyor ki? Bizimle Marksist kimlikli parti inşacılığından YDH kuruculuğuna gidenlerin içine düştüğü "liberal lafazanlığın çukuru"nu onlara bırak ki benim lafım yerini bulsun, sen de kuruntulu öfkeni terkedebil. "İşi gücü bırakmışım" ha Gençay. Bak sen.

Ölümüne vefalar olmasa, kimisi ölümden beter ayrılıklar göze alınabilir mi sanırsın? Bunca yoksulluğa, bunca şiddete, bunca ihanete karşı anormal olan benim öfkem mi, çevremizdeki patolojik dinginlik mi Gençay? Bana önerdiğine bak hele.

tartışmaya getirdikten hemen sonra ikinci yazıdan da "dost silkeleme"yle ilgili paragrafını hiç ilgisi yokken onun arkasına getirmişsin. Montaj yapıyorsun, didik didik cımbızlıyorsun bir de ha Gençay. Üstelik sahi bu iş neden sana düştü ki? Örneğin, Uğur'a yapılan "alçakça saldırı"yı ona senden daha yakın öteki dostlarıyla birlikte kınayıp "dili sivri devrimci"ye haddini ortak bildiriyle bildirseydiniz ya. Diş bileyenler çoktur bana. Yol yordam, sol platform senden. Gerisi sana yakışmaz; eh artık tahrik edip yandaşları toparlamak, İstanbul gecelerinde tebrikleri kabul etmek sabah af için imza toplamak ve sonra da Anıtkabir'de Ata'ya şikayete gitmek de onların olsun. "Bu iş bana düştü" diye bir de üzüldüğünü yazıyorsun ha. Ah Gençay ah, kırık hayatlar, parçalanmış taş plaklar...

"İşi gücü bırakmış, yakandan paçandan dost silkelemekle meşgulsün" "Eğleniyorsun, keyfine bak" demeye getirmişsin. "Karlı bile çıktın" da deseydin ya. Ne diyeyim ki; ben boştayım, eğlencedeyim ya, Tanrı sana kolaylık versin; öyle ya senin işin pek zor; kolay mı herkese sağduyu hocalığı yapmak, akıl–fikir bahşetmek, kolay mı "dinozorlara yenileşmenin, uzlaşmanın erdemleri"ni anlatmak, kirli savaşta hakem olup yanlışı bol fanileri mahkum edip tertemiz kalmak, "evdeki kedilerini düşünüp de bebekleri unutanlar"a insanlık öğretmek, kavga edenleri ayırmak, paryaları şövalyece vuruşmaya davet etmek, aydınları eleştirme cüreti gösterenlere reçete yazmak, her yana eşit uzaklıkta üslup ustası, Olimpus dağında ölümlülere ders veren ak saçlı bilge olmak...

Bütün o yaşanan nesnel süreçlerde ortaya çıkan kavgalarda, öğütülen kişiliklerde, ihanetlerde, çiğnenen dostluklarda sadece benim "vefasızlığımı ve öfkemi" mi görüyorsun sahi? Ya o öfkenin ardındaki tutkulu aşkları, büyük davaların dostluklarını, sevgilerin en güzellerini neden bilmezden gelirsin? Ölümüne vefalar olmasa, kimisi ölümden beter ayrılıklar göze alınabilir mi sanırsın? Bunca yoksulluğa, bunca şiddete, bunca ihanete karşı anormal olan benim öfkem mi, çevremizdeki patolojik dinginlik mi Gençay? Bana önerdiğine bak hele.

Barikatın öte yanı

Sadece meczuplar uçtuğunu, uçurduğunu sanır Gençay. Beni "uçur"maya kalkmışsın, ama bir anlamıyla doğrudur da, bizim işimiz biraz da evliyalık ister, çünkü devrimcilik gerçekten yaman bir insanlaşma sürecidir, evliya işidir. Çizdiğimiz çıta da yükseklerdedir elbet; onu tarih, hayat, insanlığın nice özverisi ve cefası çizmiştir Gençay. Sen bilmez misin, bizim pek çok dostumuz, yoldaşımız vardır süzülüp giden Güneşin Sofrası'na. "Uçuver bari" diye alay ettiğin şeye bak...

Bak Gençay, kimileri sadece aynaya baktığında görür gül cemalini. Sense, nereye baksan kendini görüyor, insanların seninle yatıp seninle kalktığını sanıyor gibisin. Her yerde kendini görünce, tabiî benim yazılarımda da kendini görüyorsun. Bak Gençay, artık yaşlanıyorsun ve bu zaaf yaşla birlikte artıyor biliyorsun. Üstelik gerçekten gece gündüz hep seni düşünenler de varsa bile onların da sayıları azalıyor o geçen zamanla. Artan zaaf ile azalan hayranlar birleştiğinde durum tehlikelidir aziz kardeşim, aman dikkat!

Bilsem sana iyi gelecek, "sen böyle devam et" diyeceğim ama yazındaki "herşey mubah" anlayışına, çiğnediğin değerlere, sureti haktan görünüp başkalarının aralarındaki ilişkileri anlık kaprisler uğruna kirletmeye yönelik tavrına bakıyorum da üzülüyorm ve "benim işim var, sana iyi eğlenciler dostum" diyemiyorum Gençay. Gel vazgeç böylesi kontrolsüz bir öfkeyle çekiştirmekten devrimcileri. Bak benim öfkem baldan tatlı çünkü dışarıya karşı. Sen de dindir içindeki fırtınaları, ne olur barış kendinle, kendi söküğünü dikebilen terzi misali yen evhamlarını. Ve hırçınlığını, "barikatın öte yanına öfke"ye kanalize et...

SÖZ SENDE

Okuduklarımızı yaşamaya başladık

Gecenin ortası... sevgilimle konuşuyoruz. "Sanki okuduklarımızı yaşamaya başladık" diyor

Okuduklarımızı yaşamaya başladık! Beyazıt... Kızıldere... Maraş... Çorum... Sivas... Taksim Alanı'ndaki 1 Mayıs... Yetmişli yıllarda doğanların büyük çoğunluğu anılardan, kitaplardan, gazete–dergi sütunlarından öğrendi, bunları. Sonra, kendi gençlikleri boyunca, bu ükenin bir ucundan ateşe atıldığına tanık oldular. Sonra bir Sivas daha... sonra... ölüm... ölüm...

Gecenin ortası... Uzak–yakın köpek havlamaları!..

Konuşuyoruz...

Öğrenci işlerinden sorumlu hoca geçen hafta içinde öğrenci kulüplerinin kapatılacağını söylüyor. Gerekçesi oldukça basit: Kadının biri kızını kulüpte resim yaparken yakalıyor(!), hocanın kapısına gelip, çıkışıyor: "Ben kızımın ressam değil, doktor olmasını istiyorum!" Rivayete göre gençliğinde bir başka rüzgarın tesiri altında saçlarına boncuklar takıp "No war, make love" yazılı tişörtler giyen hoca da bu çıkıştan yeni ve özgün fikirlere ulaşıyor: "Tıp öğrencisi düşünmez, ders çalışır" vb...

Kulüpleri kapatmaya karar veriyor.

Biz konuşurken sakallı uzaktan sevgiyle gülümsüyor:

"Çocuklar saksıyı çalıştırın, gayret... Ben söylemiştim; görüntüyle öz bir olsaydı bilime gerek kalmazdı."

Kadın niye senenin çoğu devrilmişken boncuklu hocanın kapısına dayanıyor? Hoca bizi bu özgün fikirlerden beş–altı aydır niye mahrum bırakıyor? Öyle ya sene başından beri aynı işi yapıyor. Kulüpler neden şimdi kapatılmak isteniyor?

Sakallının dediği gibi işin özü başka olmalı...

Bilindiği gibi, Ramazan'da faşistler Marmara Üniversitesi'nde yemek yiyenlere saldırdılar. Bir dizi olay gelişti. MGK bu olayları gündemine aldı. Olasılıkla bu konuda kararlara vardı. İçişleri Bakanı üniversite rektörlerini toplayıp alınan kararları iletti. Hedefleri üniversitede düzen açısından potansiyel suçluları, aynı anlama gelmek üzere, potansiyel solcuları susturmak olan bu kararları en hızlı uygulayanlardan biri de, çok değil bir yıl önce "demokratik ve özerk üniversite" şiarının temsilciliğine soyunup seçilebilen İstanbul Üniversitesi Rektörü oldu. İlk iş olarak da müzmin terör odakları (!) öğrenci kulüplerinin ve tarihi, bizon resimlerinin yaşı kadar eskiye dayanan 'suç aleti sanat'ın üniversiteden kovulması kararlaştırıldı.

Zaten boncuklu hoca da bu işin kendisiyle değil, rektörlükle ilişkili olduğunu daha sonra itiraf etmişti.

Nasıl bir öğrenci istendiği açısından ilginç olabilir; bu emrin dışında bırakılan kulüpler de var:

Spor kulübü, briç kulübü, satranç kulübü... bir de...

Atatürkçü Düşünce Kulübü (Evrenist Düşünce Kulübü diye de okunabilir...)

Gecenin ortası... sevgilimle konuşuyoruz.

Bu gece köpeklerin havlaması hiç durmadı. Kirli bir hava var.

Radyo, Gazi Mahallesi'nde dört kahvenin ve bir pastanenin kurşunlandığını; iki ölünün ve çok sayıda yaralının olduğunu söylüyor.

Köpekler şu lanet havlamayı niye kesmiyorlar!

Gazi Mahallesi'nde elektrik ve telefon kesik.

Evlerin yandığını söylüyor, radyo...

Çorum... Maraş... Sivas...

Okuduklarımızı, yaşamaya başladık...

Gecenin ortası...

Köpek havlamaları susmuyor...

Susmuyor...

Leyla AYDINLI

Anneme Fenerli olduğumu söylemeyin!

▼ Böyle giderse "Ali Şen başkan, Fenerbahçe şampiyon" hülyalarının kofluğu iyice anlaşılacak, Şen'in de ipliği pazara çıkacak. Daha doğrusu Şen, Fenerbahçe başkanı olmanın getirdiği rantları kullanmakta zorlanacak.

FB Spor Kulübü Başkanı Ali Şen'in (üstte sağda) Merkez Hakem Kurulu Başkanı Ahmet Güvener'i (üstte solda) suçlaması ve "ligden çekiliriz" diye açıklama yapması, kulüpler arasındaki rekabetin sadece sahalarda gerçekleşmediğini ortaya çıkardı.

Ahmed BERTUĞ

Neler oluyormuş da haberimiz yokmuş. Biz pazar günlerinin heyecanıyla dolup taşarken, maçlar üzerine tahmin yapıp "kim şampiyon olur acaba" diye kafa yorarken, meğer nerelerde ne maçlar oynanıyormuş. Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Ali Şen'in, Merkez Hakem Komitesi (MHK) Başkanı Ahmet Güvener'i anarşistlik ve çetecilikle suçlaması ve MHK üyeleri istifa etmezse "ligden çekiliriz" tehdidi savurması üzerine gelişen olaylar; futbolun şen şakrak ve kan revan görüntüleri ardında oynanan maçları gözler önüne seriverdi. İşin ilginci, "büyük" kulüpler arasındaki rekabetin aslolarak sahalarda gerçekleşmediğinin ortaya çıkması oldu. Hani, "büyükler"in, hakem organizasyonundan Futbol Federasyonu yönetimine, Babıali'nin spor basınına kadar birçok yerde egemenlik sürdürdüklerini ve böylece "küçük" kulüpleri ezerek yerlerini sağlama aldıklarını biliyorduk da, şimdi bu nereden çıktı?

Tribünler, "Ali Şen Başkan, Fenerbahçe şampiyon" diye bağırıyor. Cin Ali de, şampiyonluk için "hakemler, puanlarımızı çalıyor" diye feryat ediyor. Ali Şen'le şampiyonluk bir yana, Fenerbahçe, Şen'in daha önceki başkanlık döneminde küme düşmekten zor kurtulmuştu. Cin Ali, bugünlerde "hakemleri koruma altına alıyorum" diyedursun, Fenerbahçe vakti zamanında, 7 kişinin ofsaytta olduğu bir pozisyonda attığı golle, kısacası hakemlerin koruması altında ikinci kümeye düşmekten kendini sıyırmıştı.

Ah, bir şampiyon olsak!

İşin aslı, son yıllarda Fenerbahçe, şu hakemleri biraz boşladı. Galatasaray Futbol Şubesi Sorumlusu Adnan Polat, "Oğuz Sarvan'ı maçlarımızda istemiyoruz" açıklaması yaptıktan sonra Sarvan iki yıldır, G.Saray'ın özellikle kritik maçlarından uzak tutuluyor. G.Saray'ın hakemler üzerindeki üstünlüğü iki yıldır sürüyor. Bu iki senenin de şampiyonunun G.Saray olduğunu hatırlatmaya gerek yok herhalde. Fenerbahçe-Federasyon tartışması şeklinde yansıtılan olayın gerisinde de, futbolu yöneten kurumlarda Fenerbahçe aleyhine bozulan dengeler var gibi.

Gözüaçık Galatasaray, Avrupa'da başarılı olmanın da beraberinde getirdiği avantajlarla etkinliği ele geçirince, bu işlerin ustası Cin Ali durur mu; Sarı Kanarya'nın tepesine konar konmaz kıyameti kopardı. Şen, "Bizim puanlarımızı çalıyorlar" diyor ama, bu sözlerin altında "Niye bize iltimas geçilmiyor, niye başkalarından çalıp Fenerbahçemize vermiyorsunuz" var. Galatasaray iki yıldır Şampiyonlar Ligi'ne çıktıkça, her çıktığında da parasına para kattıkça, buna ortak olamayan Sarı Kanarya'nın tepesine tünemiş akbabalar pek muzdarip oldular. "Ah bir şampiyon olsak" diye dövünüp durdular. Cin Ali'nin derdi bu. Zaten, hakem hatalarıyla ilgili itirazlarının iler tutar yanı da yok. Üstelik, Cin Ali'nin çıkışının hemen ardından Federasyon Disiplin Kurulu, Bursa-Fenerbahçe maçını Bursa'ya verilen ceza nedeniyle Fener'in ikinci sahası kabul edilen İzmir'e aldı. Almasına aldı ama, Fener'i bu da kurtaramadı.

Futbol dünyası evlere 'şen'lik!

"Ali Şen başkan, Fener şampiyon"u bu tribünler niye bu kadar bağırıyor? İviç'i getirdiği için mi? Tabii ki hayır. Herşey bir yana, İviçli Fenerbahçe Osieck döneminden daha kötü oynuyor. Fener, ilk yarıda oynadığı Beşiktaş ve G.Saray maçlarında rakiplerinden çok üstün oynamıştı. Oysa, İviç'le çıktığı G.Saray maçında o zamanki performansının yarısını sergileyemedi. Üstelik G.Saray çok daha kötü oynadığı halde. Tribünlerdeki insanlar, Ali Şen'e övgü düzdükten sonra, kendi aralarında konuşmaya başlarlar ve "Ali Şen ayarlar. Fener'e maç kazandırır" derler. Şen neyi ayarlar, malum. Ne de olsa, yeteneğini bir kere ıspatlamış adam. 7 kişi ofsaytta yken golü verecek hakemi ayarlamak esaslı iş. Bir de bunun yanına Fener'in Ali Şen başkanlığında şampiyon olduğu tek yılın aynı zamanda şike söylentilerinin en yaygınlaştığı sezon olduğunu eklerseniz, Cin Ali'nin kerameti ortaya çıkıverir.

Beşiktaş ise, her zaman üçüncü planda kalmanın acısının yanında, bir de Şen'den gaz alarak feryat figan koroya katıldı. Trabzonspor, Şen'in açıklamalarına kızarak "Yahu biz haksızlığa uğradık. Size ne oluyor" açıklaması yaptı. Anadolu diye tabir edilen takımlar ise, "büyükler"e diş geçiremeyecekleri inancında da olsalar, haksızlığa uğramış insanın duyduğu hınca benzer bir psikolojiyle -ki bu psikoloji, bu takımların İstanbul'un üç atlısıyla yaptıkları maçlarda da açıkça hissedilir- seslerini yükseltmeye çalıştılar. Tabii, Şen dururken, onları dikkate alan olmadı.

Futbol Federasyonu Başkanı Şenez Erzik'in açıklamaları ise oldukça ilginçti. Erzik, başkanlığa geldiği günden bu yana, mevcut sistem içerisinde o yer için en uygun isim olmasına karşın, bir türlü polemik konusu olmaktan kurtulamadı. Fener'in adamı olarak kimi noktalarda rahatsızlıkları vardı. Şen'e verdiği yanıtta Erzik, "ıspatlayabiliyorsan konuş. Yoksa hepimizi mahvedeceksin" tarzında konuştu. Medyanın yansıttığı gibi hiç de sert değildi konuşması. Hatta "Şen'in iddiaları doğru değildir" anlamına gelebilecek hiçbir söz sarfetmedi. Sadece "söylediklerini ıspatla" dedi. Elbette ki, pastadan bir parça fazla kapacağım diye, kimse pastanın heder olmasını istemez. Spordan sorumlu Devlet Bakanı Şükrü Erdem de, yaptığı açıklamayla devletin otoritesini koyuverdi, "Böyle yaparsanız, ligleri tatil ederim" dedi. Zaten Cin Ali de, yelkenleri indirdi ve tehdidini geri çekti. Cin Ali'nin, ondört kulüp başkanıyla yaptığı toplantıda yediği şamar ise, 'düzen'in bozulmasının istenmediğini açıkça ortaya koydu. Bir hafta önce, MHK'ye ve Federasyon'a atıp tutanlar, o toplantıda MHK'nin görevine devam etmesi yönünde görüş bildirince, Cin Ali sinirinden hop oturdu, hop kalktı; en sonunda da toplantıyı terketti. Alp Yalman da, Cin Ali'nin arkasından, o sinsi İngiliz tebessümüyle sırıtmaktan geri durmadı.

Şu Fenerliler'in yüzü de bir türlü gülmüyor. Üstüste iki şok yaşadılar. Önce G.Saray maçında Aygün'ün kaçırdığı penaltıyla kupadan elenme, ardından ligde Trabzon maçında bitime üç dakika kala yenilen golle galibiyeti kaçırma. Bursa maçında ise, Fenerliler içerisinde kansere yakalanların oranı bayağı bir arttı.

Sazak gittim, Şen geldim!

Böyle giderse "Ali Şen başkan, Fenerbahçe şampiyon" hülyalarının kofluğu iyice anlaşılacak, Şen'in de ipliği pazara çıkacak. Daha doğrusu Şen, Fenerbahçe başkanı olmanın getirdiği rantları kullanmakta zorlanacak.

Fenerliler, Cin Ali'nin başa geçmesiyle birlikte, "Sazak gittim, Şen geldim" diye sevinç çığlıkları atmışlardı. Şimdi ise, ne düşüneceklerini gerçekten bilemiyorlar. Medyatik, şovmen, işbilir başkana aferin mi çeksinler, yoksa bu adama kızsınlar mı, karar veremeyecek durumdalar. Cin Ali'nin, can havliyle Oğuz'u 'günah keçisi' yapma girişimini de pek hoş karşılamadılar. "Hakemleri koruyamasa" bile, en azından Galatasaray'ın yine açık ara öne geçtiği teşvik primi konusunda "işbilir"liğini göstermesini arzuluyorlar. Gerçi Fener'e gönül veren kalabalıkların, bu konuya dair söylediklerinin, arkadaşlararası muhabbetlerden öte hükmü yok ama, bu olay maazallah futbol gemisini devirirse, toplumsal patlamalar kapımızda demektir. Bizim nerede o günler diyesimiz geliyor ama, gazetelerin spor sayfalarını yırtarak manşetlere çıkan, günlerce televizyon kanallarını işgal eden Şen'in açıklamalarına tepkilerin bir kısmı da, "Yahu toplumumuzun durumunu biliyorsunuz. Zaten huzursuzluk artıyor. Bir de futbolu mahvederseniz neler neler olmaz ki" noktasından geldi. Doğru tabii. Fener ligden çekilirse, iple çektiğimiz hafta sonlarında oluşan boşluk toplumsal depresyonlara yol açmaz mı; rüyalarımıza giren maçlar oynanmazsa bilinçaltlarımızda ne tür deformasyonlar oluşur, düşündünüz mü? Böyle yapmayın Ali Şen, bize kıymayın. Hem siz Fener'in başında kalın, bu sene olmazsa, seneye mutlaka. Zaten bu Galatasaray da çok olmaya başladı.

İstanbul Gaziosmanpaşa Mahallesi'ndeki kontrgerilla saldırısı bütün Türkiye'de protesto edildi. Eylemler sırasında polisle çatışmalar çıktı. İnsanların 12 Eylül'den sonra ilk kez kitlesel olarak sokağa çıktıkları görüldü.

Birinci devlete resimaltı

Merdan YANARDAĞ

Bugün Türkiye'de iki devlet var. Bunlardan ilki kendisini "devlet" gücünün asli sahibi sayan iktidar odakları ve bunların örgütlü bulundukları kurumlardır. Kendilerini diğer toplumsal ve siyasal güçlerin üstünde gören, kurulu düzeni korumak ve kollamak misyonuyla hareket eden "resmi" ve gayrıresmi güçler bu "devlet" in omurgasını oluşturmaktadır.

Misyonlarıyla ilişkili gördükleri her konuda belirleyici kararları alma hakkını kendilerinde görürler. "ikinci devlet" tarafından da bu yetkiye sahip oldukları kabul edilen bir "devlettir" bu.

Bu devletin fotoğrafları yukarıdadır.

İkinci devlet ise, tahmin edilebileceği gibi kamusal hayatı düzenleyen, örneğin posta ve telgraf hizmeti gören, sağlık ve eğitim işlerini yürüten (esasında bütün bu işleri doğru dürüst yapamayan), yer yer parlamento ve diğer devlet kuruluşlarında kendisini ifade eden "devlet"tir.

Bugün her iki devlet de çöküş içindedir.

Türkiye çözülmektedir. Kendilerini rejimin bekçisi ve ülkenin sahibi olarak görenlerin bu çözülmeyi önlemeleri imkansızdır. Bugün Türkiye'de, yukarıdan verilen ortak kimlikler terkedilmeye başlanmış, toplumdaki sorunları şiddetle çözmeye çalışan güç odaklarının politikaları geri tepmiştir. Devletin "kurucu unsurları" ve toplumun "köşe taşları" oldukları söylenen kesimler hızla alt kimliklerine dönmektedir. Sokaktaki insan hayatından memnun değildir. Mutsuzluk ve güvensizlik yaygın bir duygudur.

Önümüzdeki yıllarda, kurulu düzen şu ya da bu şekilde yeniden yapılanmak zorundadır. Şeriatçılar, faşistler ve liberal burjuvazi sistemin temeline dokunmayan toplum projelerini ve gelecek tasarımlarını insanlara dayatmaktadır. Birinci devletin eksenini oluşturan oligarşik çete ise, statükoyu korumaya çalışmaktadır.

Bu tablo içinde sosyalistlerin gelecek projeleri yoktur. Bu eksiklik umutsuzluğu beslemektedir. Toplumun önünde başka türlü bir hayatın, özgürlükçü bir gelecek tasarımının olduğu gösterilmelidir. Başka çare yoktur. Değilse yeniden yapılanmayı diğerleri gerçekleştirecektir.

Gazi Mahallesi'ndeki direnişin en önemli sonucu şudur: Korku duvarı aşılmıştır. Silinmeye çalışılan toplumsal hafızanın, aldığı bütün yaralara karşın kendisini koruduğu görülmektedir. Bu ortamın sunduğu olanaklar değerlendirilmelidir.

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti.
Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni
Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Haber Merkezi: Hacer YILDIRIM

İşletme Müdürü
Ali KÜÇÜK

Reklam Müdürü
Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu
Osman Köker
Seyfi Öngider
Sezai Sarıoğlu
Veysi Sarısözen
Merdan Yanardağ

Ankara Büro:
Mustafa ERDOĞAN
(Haber Müdürü)
Figen SOLMAZ
Hatice Can KÜRTÜNCÜ

İzmir:
Rıza ZINGAL

Ankara
Tel:(0312) 418 41 98
Fax:(0312) 418 22 63

İzmir
Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği
Engin ERKİNER
Kasseler Str. 1a
60486 Frankfurt
Tel: 49.69.7075714
Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Basmat Matbaacılık Dağıtım: BBD